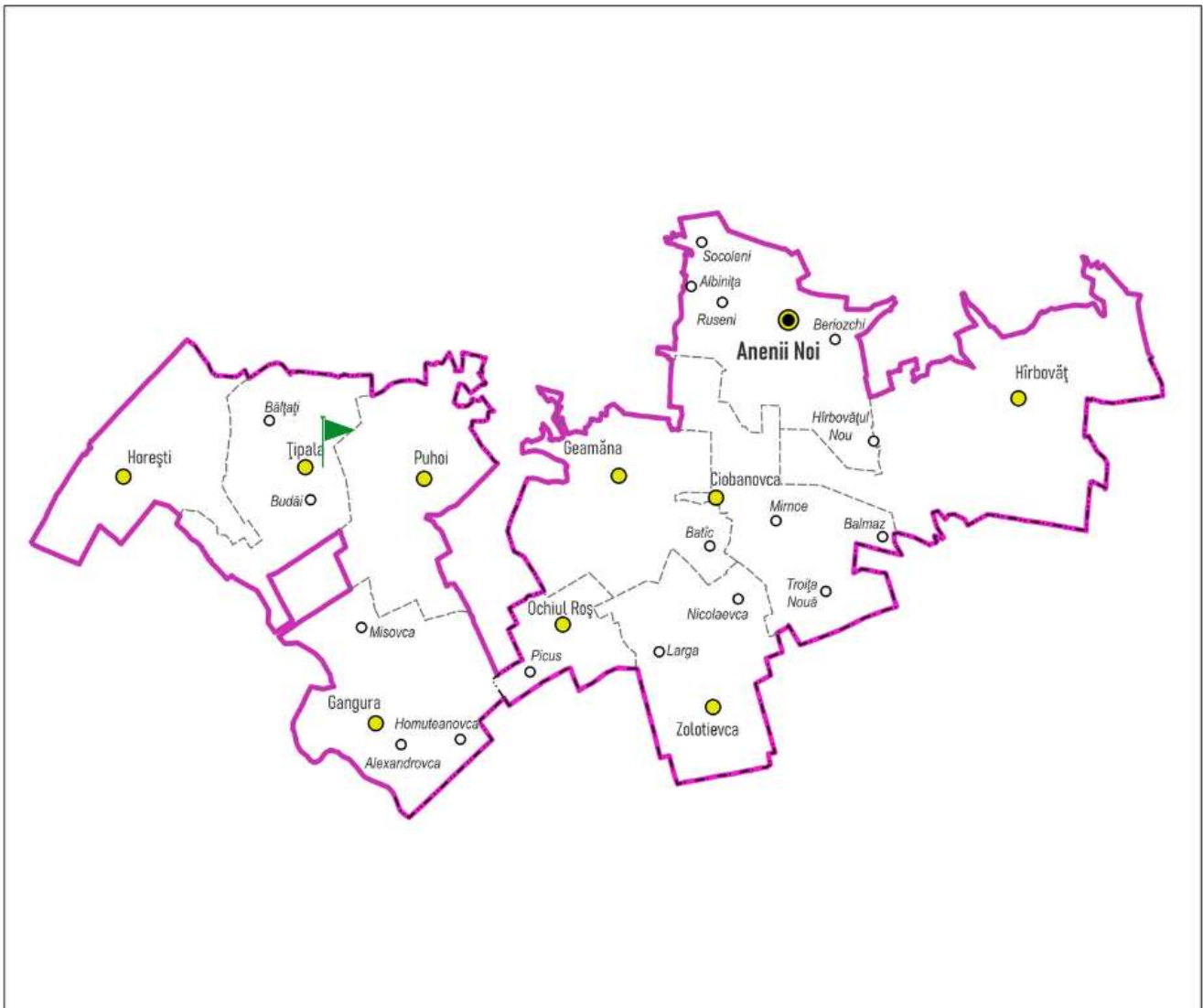

Grupul de Acțiune Locală „Drumul Vechi Moldovenesc”

*Aprobată
prin Proces-Verbal nr. 1
din 19.02.2025 al ședinței
Adunării Generale
Grupul de Acțiune Locală
„Drumul Vechi Moldovenesc”*

**Strategia de Dezvoltare Locală
PERIOADA DE IMPLEMENTARE 2026-2030**

2026

Prezenta Strategie de Dezvoltare Locală a fost elaborată și actualizată de către Grupul de Acțiune Locală (GAL) Drumul Vechi Moldovenesc, cu suportul partenerilor de dezvoltare Solidarity Fund PL in Moldova și Rețeaua Națională LEADER din Republica Moldova

CUPRINS

INTRODUCERE ȘI GLOSAR DE ABREVIERI

CAPITOLUL I. DESCRIEREA ZONEI GEOGRAFICE ȘI A POPULAȚIEI CARE FAC OBIECTUL

STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ.....	3
1.1. Amplasarea geografică.....	3
1.2. Mediul.....	5
1.3. Populația.....	6
1.4. Infrastructura fizică și serviciile publice.....	8
1.5. Infrastructura social.....	9
1.6. Patrimoniul material și imaterial.....	11
1.7. Economia locală.....	13
1.8. Administrația publică locală și instituțiile publice.....	15

CAPITOLUL II. DESCRIEREA PROCESULUI DE IMPLICARE A COMUNITĂȚII ÎN DEZVOLTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ.....

STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ.....	17
2.1. Descrierea parteneriatului.....	17
2.2. Evoluția și potențialul GAL.....	18
2.3. Misiunea GAL.....	19
2.4. Viziunea de dezvoltare a teritoriului GAL.....	19
2.5. Experiența implementării strategiei de dezvoltare locală precedente.....	19
2.6. Principiile LEADER în activitatea GAL.....	21
2.7. Procesul de implicare a comunității.....	24

CAPITOLUL III. ANALIZA NEVOILOR DE DEZVOLTARE ȘI A POTENȚIALULUI ZONEI.....

STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ.....	26
3.1. Nevoile de dezvoltare a teritoriului GAL.....	26
3.2. Resursele necesare de dezvoltare locală.....	26
3.3. Puncte tari și oportunități.....	28
3.4. Puncte slabe și amenințări.....	30

CAPITOLUL IV. OBIECTIVE, MĂSURI ȘI INDICATORI.....

STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ.....	32
4.1. Obiective generale, specifice și ținte măsurabile pentru rezultate.....	32
4.2. Măsuri de sprijin și indicatori.....	36
4.3. Angajamentul privind protecția mediului înconjurător.....	43
4.4. Caracterul integrat al obiectivelor strategiei cu obiectivele strategice naționale.....	43
4.5. Bugetul strategiei de dezvoltare locală.....	46

CAPITOLUL V. GESTIONARE, MONITORIZARE ȘI EVALUARE.....

STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ.....	47
5.1. Asigurarea gestionării eficiente și transparente a activității GAL-ului.....	47
5.2. Capacitatea GAL de implementare a strategiei de dezvoltare locală.....	47
5.3. Monitorizarea acțiunilor planificate.....	48
5.4. Monitorizarea și evaluarea implementării strategiei de dezvoltare locală.....	49
5.5. Descrierea procesului de comunicare.....	50

ANEXE:

Anexa 1. Harta unităților administrativ-teritoriale din componența GAL.....	51
Anexa 2. Structura organizatorică a GAL.....	51
Anexa 3. Planul financiar al strategiei de dezvoltare locală.....	52
Anexa 4. Planul de comunicare.....	56

Introducere și glosar de abrevieri

Introducere

Prezenta Strategie de Dezvoltare Locală constituie un ansamblu de acțiuni integrate orientate pe dezvoltarea locală, elaborate și stabilite pentru implementare de către membrii GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” în baza principiilor abordării LEADER. Realizarea prezentei strategii, va contribui la atingerea obiectivelor stabilite la nivel local, regional și național.

Conținutul strategiei este organizat și prezentat prin intermediul a 5 capitole după cum urmează:

1. Capitolul I. DESCRIEREA ZONEI GEOGRAFICE ȘI A POPULAȚIEI CARE FAC OBIECTUL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ care reprezintă analiza teritorială efectuată în baza chestionarelor „Profilul Localității” completate de primăriile membre, vizetelor în teritoriu și alte forme de cercetare utilizate.
2. Capitolul II. DESCRIEREA PROCESULUI DE IMPLICARE A COMUNITĂȚII ÎN DEZVOLTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ: În cadrul acestui capitol este prezentată componența parteneriatului GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” și procesul care a fost parcurs de membrii și rezidenții acestuia pentru elaborarea prezentei strategii și constituirea asociației GAL. Tot aici găsim Misiunea și viziunea de dezvoltare a teritoriului inclusiv și o detaliere a ideilor ce au stat la baza elaborării și aprobării acestora. Sunt prezentate și definite cele 7 principii de bază ale abordării LEADER, adițional este descris cum fiecare principiu a fost aplicat și respectat pe durata întregului proces de creare și constituire a GAL-ului. Nu în ultimul rând, este explicat cum își planifică membrii GAL ca aceste principii să fie aplicate și respectate în continuare.
3. Capitolul III. ANALIZA NEVOILOR DE DEZVOLTARE ȘI A POTENȚIALULUI ZONEI. În acest capitol sunt menționate toate resursele prezente și identificate. Este prezentată analiza SWOT a resurselor locale grupate în 4 blocuri: resurse naturale și de mediu, resurse economice, resurse instituționale și de infrastructură, resurse socio-culturale.
4. Capitolul IV OBIECTIVE, MĂSURI ȘI INDICATORI. Unul din cele mai consistente capitole, unde sunt expuse mai multe tabele care împreună formează tabloul de bord al acestei strategii, îndeosebi importantă este matricea logică, fiind considerată unul din instrumentele de bază ale procesului de planificare. Tot în acest capitol găsim bugetul strategiei, iar varianta detaliată a planului financiar este prezentat în adițional atât pe modalități de implementare a proiectelor, cât și pe categorii a surselor de finanțare.
5. Capitolul V GESTIONARE, MONITORIZARE ȘI EVALUARE. În acest capitol sunt menționate un set de principii ce vor fi respectate în procesul de monitorizare și evaluare, precum și un set minim de indicatori pentru monitorizare și evaluare, care vor fi verificați și estimați conform planurilor stabilite. Tot acest capitol prezintă un minim de condiții și acțiuni de comunicare ce trebuie respectate și aplicate de către angajații și membrii Asociației GAL „Drumul Vechi Moldovenesc”

Prezenta strategie dispune și de anexe.

Glosar de abrevieri

APL - Autoritate Publică Locală

GAL – Grup de Acțiune Locală

MIR - Misiune de Identificare a Resurselor

ONG- Organizație Non Guvernamentală

RNL - Rețeaua Națională LEADER

RNDRL – Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală LEADER

SDL - Strategiei de Dezvoltare Locală

UAT - Unitate Administrativ Teritorială

1. CAPITOLUL I. DESCRIEREA ZONEI GEOGRAFICE ȘI A POPULAȚIEI CARE FAC OBIECTUL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ

1.1. Amplasarea geografică

GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” este amplasat în zona de centru a Republicii Moldova pe teritoriul unei singure regiuni de dezvoltare din 6 existente. Astfel, toate UAT ce fac parte din parteneriat, reprezintă regiunea de dezvoltare Centru.

În rezultat, GAL-ul este situat în partea de Sud-Est a raioanelor Anenii Noi și Ialoveni. Cel mai nordic punct al GAL-ului este reprezentat de satul Socoleni, iar cel mai sudic punct este reprezentat de comuna Gangura. Un avantaj al așezării geografice îl reprezintă accesul rapid la drumurile naționale R2, R29, R30, R32 și M3 care sunt într-o stare bună și facilitează accesul către centrele raionale Anenii Noi (20 km), Ialoveni (40 km) și municipiul Chișinău (40 km). Localitățile sunt parte a unui circuit migrator constant (rural–urban și rural–extern).

În raport cu punctele cardinale, teritoriul GAL-ului se încadrează între 46o42'N și 46o90'N latitudine Nordică și între 28 o52'E și 29 o35'E longitudine Estică. Astfel, GAL-ul se învecinează la Nord cu localitățile din raionul Anenii Noi, la

Sud cu localitățile din raionul Căușeni, la Est cu localitățile din raionul Bender, iar la Vest cu localitățile din raionul Ialoveni.

Tabelul 1. Lista UAT ce formează GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc”

No	Unitatea Administrativ Teritorială	Localitățile componente ale comunelor	Suprafața, ha ¹	Suprafața, km ²²	Anul atestării
Regiunea de Dezvoltare Centru. Raionul Anenii Noi.					
1	Satul Hîrbovăț	Hîrbovăț	8572,72	85.72	1538
2	Comuna Ciobanovca	Ciobanovca	4759,18	47,59	1867
		Mirnoe			1900
		Balmaz			1670
		Troița Nouă			1767
3	Comuna Geamăna	Geamăna	5005.83	50.06	1568
		Bațic			1893
4	Comuna Ochiul Roș	Ochiul Roș	1704	17.04	1872
		Picus			1898
5	Comuna Zolotievca	Zolotievca	4453.73	44.53	1860
		Larga			1882
		Nicolaevca			1912
6	Orașul Anenii Noi	Or. Anenii Noi	5193	51.93	1731
		Hîrbovățul Nou			
		Ruseni			
		Berezchi			
		Albinița			
		Socoleni			
Regiunea de Dezvoltare Centru. Raionul Ialoveni.					
7	Satul Puhoi	Puhoi	4559	45.59	1469
8	Comuna Țipala	Țipala	4186	41.86	1595
		Budăi			1720
		Bălțați			1598
9	Comuna Gangura	Gangura	5253.6	52.53	1484
		Alexandrovca			1876
		Misovca			1908
		Homuteanovca			1922
10	Satul Horești	Horești	4032,23	40,23	1617
Total:			43219.29	432.19	

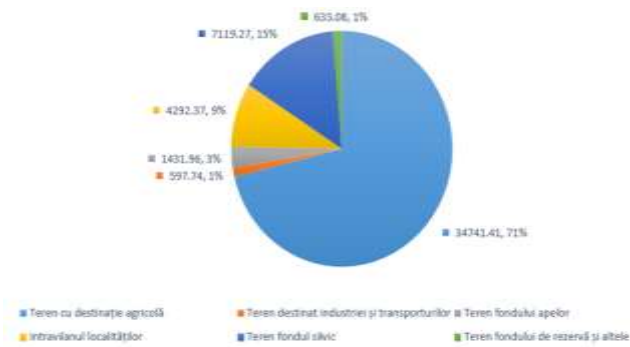
Cu scopul de a ilustra omogenitatea și amplasarea geografică a teritoriului GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc”, a fost elaborată harta GAL-ului prezentată în Anexe: Anexa 1.

Suprafața teritoriului GAL-ului constituie 51 800 ha, echivalentul a 518 km², structura terenurilor în dependență de destinația acestora este prezentată în figura 1.

Conform diagramei din fig.1 terenul cu destinație agricolă este cel mai reprezentativ și constituie 71% din suprafața totală, după care în ordine descrescătoare urmează terenul fondului silvic - 15%, intravilanul localității - 9%, terenul fondului apelor – 3%, iar terenul destinat industriei, transportului și terenul fondului de rezervă și altele câte 1%.

¹ Suprafața, ha - informație oferită de către APL prin completarea Chestionarului „Profilul Localității”

² Suprafața, km²- a fost calculată conform formulei de calcul (km²=ha/100)

Fig1. Diagrama specificației terenurilor din teritoriul GAL Drumul Vechi Moldovenesc

1.2. Mediul

Relieful specific Podișului Moldovei Centrale și Câmpiei Moldovei de Sud este reprezentat printr-o succesiune de câmpii fragmentate și dealuri înalte, înguste și alungite, cu altitudini cuprinse între 100 și 300 metri, care alternează cu văi adânci și hârtoape, acestea din urmă fiind formate de eroziunile și alunecările de teren. Cel mai înalt punct, cu o altitudine de 224 metri este localizat în comuna Geamăna la hotarul dintre satele Geamăna și Bațic, acest punct fiind cunoscut de localnici ca tumul.

Figura 2. Peisaje naturale locale, comuna Țipala

Râurile din acest teritoriu au aspect combinat, având atât aspect de lanțuri deluroase cu versanți abrupti tipice pentru Podișul Moldovei Centrale, cât și plane și ondulate, tipice pentru Câmpia Moldovei de Sud. Pe teritoriul GAL-ului se găsesc 2 bazine hidrografice ale râului Bîc și râului Botna. În rezultat, rețeaua hidrografică este compusă din 6 râuri ce traversează teritoriul: râul Bîc și afluentul său Calantîr prezent în 4 din 10 UAT, râul Botna și afluentul său Larga prezent în 4 din 10 UAT, râulețele Curenii și Puhoi. Hidrografia teritoriului este reprezentată și de 26 iazuri ce constituie circa 327 ha, apa din iazuri fiind destinată pentru pescuit, odihnă și irigație, după caz. Resursele acvatice subterane constituie sursa principală de apă potabilă și de uz gospodăresc în comunele GAL-lui, în acest sens există 33 fântâni arteziene dintre care funcționează circa 30 și cel puțin 1800 fântâni de mină. Adicional, în teritoriu există inclusiv izvoare și cișmele.

Clima este de tip temperat-continentală cu umiditate insuficientă, ceea ce determină o frecvență mare a secetelor, în același timp toate cele 4 anotimpuri sunt bine evidențiate. Cei mai nefavorabili factori climatici înregistrați sunt: înghețurile, ploile cu grindină și seceta fiind specifice pentru tot teritoriul, inundațiile și vânturile puternice cel mai des fiind întâlnite în UAT din raionul Ialoveni.

Solul corespunde reliefului din regiune, bonitatea acestuia fiind cuprinsă între 59 și 75. Conform profilului pedologic predomină solul de cernoziom. Dat fiind că relieful este deluros, alunecările de teren sunt prezente în majoritatea localităților din parteneriat, în total fiind afectate circa 60 ha de terenuri, doar în 2 UAT nu sunt alunecări de teren, în comunele Țipala și Ochiul Roș. Pe teritoriul GAL-ului se găsesc inclusiv și alte resurse naturale, precum masă lemnoasă, argilă, nisip și puțină piatră. În acest sens, există lutării și nisipării cel puțin în comunele Geamăna, Puhoi și Gangura, acestea nefiind exploatare comercial.

Fondul silvic cuprinde o suprafață de circa 6200 ha și deține o vegetația forestieră bogată, reprezentată prin arbori de salcâm (preponderent, mai mult de 3500 ha), pin, brad, salcâm, fag, tei, stejar și alții. În văile râurilor și iazurilor se întâlnesc copaci iubitori de umezeală, sălcii și plopi. Fauna din regiune este mixtă, fiind specifică atât pădurilor Moldovei, cât și zonelor de stepă. În acest sens, lumea animală din teritoriu cuprinde cel puțin: mistreți, căprioare, lupi, iepuri, vulpi, vulturi, pescăruși, lebede, fazani, prepelițe, rațe și găște sălbatice. În teritoriu există mai multe entități ce desfășoară activități destinate fondului silvic și cinegetic, inclusiv case de vânatoare care desfășoară activități de protecție a faunei

cinegetice. Una din atracțiile naturale din teritoriu este rezervația naturală „Pădurea Hîrbovâț”, cu suprafața de circa 2200 ha.

Unul din cei mai frecvenți și alarmanți factori de poluare îl reprezintă deșeurile aruncate în locuri și gunoiști neautorizate, care uneori sunt împrăștiate de vânt pe terenurile învecinate cauzând creșterea nivelului de poluare a mediului .

1.3. Populația

Potrivit recensământului populației și al locuințelor din 2024, numărul populației este de 30379 persoane. Conform Recensământului din 2024 rezultă că în teritoriu sunt 12175 gospodării. Fondul locativ al GAL-ului constituie peste 800 mii m². Numărul populației pe localități considerând ambele surse de informare este prezentată în tabelul 2.

Tabelul 1. Repartizare populație din teritoriul GAL-ului pe localități

	<i>Populația 2014³</i>	<i>Populația 2024⁴</i>	<i>Gospodării 2014</i>	<i>Gospodării 2024</i>
Satul Hîrbovâț	5194	3540	1627	2224
Comuna Ciobanovca	1718	1136	591	783
<i>Ciobanovca</i>				
<i>Mirnoe</i>				
<i>Balmaz</i>				
<i>Troița Nouă</i>				
Comuna Geamăna	3062	2436	999	1200
<i>Geamăna</i>				
<i>Bațic</i>				
Comuna Ochiul Roș	346	236	125	128
<i>Ochiul Roș</i>				
<i>Picus</i>				
Comuna Zolotievca	807	562	329	558
<i>Zolotievca</i>				
<i>Larga</i>				
<i>Nicolaevca</i>				
Orașul Anenii Noi	10872	8933	3688	5204
<i>Or. Anenii Noi</i>				
<i>Hîrbovățul Nou</i>				
<i>Ruseni</i>				
<i>Albinița</i>				
<i>Beriozchi</i>				
<i>Socoleni</i>				
Satul Puhoi	5518	4168	1588	1710
Comuna Țipala	4280	3113	1195	1500
<i>Țipala</i>				
<i>Budăi</i>				
<i>Bălțați</i>				
Comuna Gangura	2173	1751	670	823
<i>Gangura</i>				
<i>Alexandrovca</i>				
<i>Misovca</i>				
<i>Homuteanovca</i>				
Satul Horești	3511	2642	1292	1292
Total:	23098	28517	11204	15422

Elaborat: Bivol Feodosia conform datelor oficiale ale Recensământului din 2014 și recensământului 2024.

Considerând datele oficiale conform recensământului efectuat în anul 2024, obținem densitatea populației de 65 locuitori/km², rezultatul fiind sub media națională. Considerând aceleași date, structura populației după gen este următoarea: femeile reprezintă 52,9%, în timp bărbații ce reprezintă 47,1%.

În conformitate cu datele furnizate de primărie, în anul 2024 s-au înregistrat 113 căsătorii pe teritoriul GAL-ului, s-au născut 156 copii și au decedat 346 persoane. Trebuie de menționat că un factor important o are dimensiunea comunității plecate: ~37% diaspora, ~27% reveniți. Mai multă informație în acest sens, este în tabelul 3 de mai jos.

³ Populația 2014 și Gospodării 2014 sunt informații oficiale ale Recensământului efectuat în anul 2014

⁴ Populația 2020 și Gospodării 2020 sunt informații oferite de către APL-uri în chestionarul „Profilul localității”

Tabelul 2. Procesele demografice din teritoriul GAL-ului

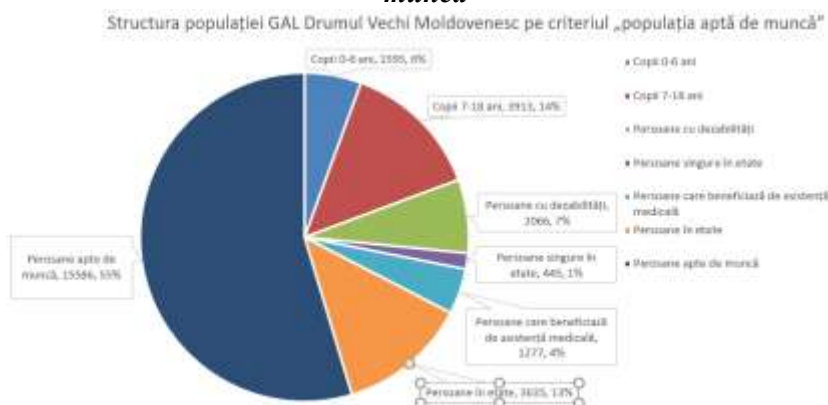
	Căsătorii	Nou-născuți	Decedați	Emigranți	Imigranți
Hîrbovăț	11	17	58	900	31
Ciobanovca	6	12	36	15	7
Geamăna	10	16	24	500	240
Puhoi	17	23	65	315	5
Țipala	20	22	32	0	30
Ochiul Roș	3	3	4	0	3
Zolotievca	1	5	16	15	25
Anenii Noi	23	20	100	125	12
Gangura	15	10	35	15	5
Horești	7	28	32	27	30
Total:	113	156	402	2258	388

Elaborat: Bivol Feodosia conform datelor oferite de APL-uri

Privitor la migrațiune, se atestă următoarea situație, estimativ 2258 persoane sunt plecate din localitate, în timp 388 persoane au venit să locuiască în teritoriu, cu toate acestea în ultimii ani au fost părăsite cel puțin 102 de case.

Considerând datele stocate în banca de date statistice a Moldovei, situația demografică în zonele rurale ale raioanelor Anenii Noi și Ialoveni nu este una cu dinamică pozitivă. Această concluzie este argumentată de informațiile înregistrate pentru ultimii 7 ani: căsătoriile înregistrează o dinamică descrescătoare, în consecință și natalitatea înregistrează o dinamică descrescătoare.

Fig.3. Diagrama structurii populației din GAL Drumul Vechi Moldovenesc pe criteriul „populația aptă de muncă”

În ce privește grupurile sociale, conform informațiilor furnizate de APL-uri, pe teritoriul GAL-ului sunt circa: 1595 de copii cu vârstă preșcolară (0-6 ani) dintre care 1176 frecventează grădinița, 3913 copii cu vârstă școlară (7-18 ani), 2066 persoane cu dizabilități și 445 persoane singurateice în etate. Localnici care beneficiază de asistență socială sunt orientativ 1277 la număr. Transformând valorile de mai sus în cote procentuale, avem următoarea situație raportată la populația GAL-ului: 5% constituie copii cu vârstă preșcolară, 13% constituie copii cu vârstă școlară iar 1,5% reprezintă persoanele singurateice în etate.

Conform datelor oferite de primării, obținem următoarea structură a populației după nivelul de educație: 21% dețin studii liceale/medii, 15% dețin studii profesionale tehnice, 15% dețin studii superioare și 1% dețin studii postuniversitare/doctorat.

Este cunoscut faptul că în Republica Moldova conviețuiesc mai multe etnii. Astfel, considerând informațiile oferite de APL-uri, structura populației după etnie este următoarea: predomină „băștinașii” moldoveni (83%), în minoritate fiind ucrainenii (5%), rușii (2%), găgăuzi și bulgari (2%) și alte etnii (mai puțin de 1%). Mai detaliat informația este prezentată în tabelul 4.

Tabelul 3. Repartizare populație din teritoriul GAL-ului după etnie

	Moldoveni	Români	Ucrainenii	Ruși	Găgăuzi	Bulgari	Alte etnii	Total
or. Anenii Noi	6 523	388	984	727	45	116	150	8 933
Ciobanovca	872	6	182	60	3	2	11	1 136
Geamăna	2 351	28	11	7	-	-	39	2 436
Hîrbovăț	3 393	113	9	15	1	4	5	3 540
Ochiul Roș	135	1	66	2	3	29	-	236
Zolotievca	335	0	170	48	2	5	2	562
Gangura	1 081	88	143	32	4	396	7	1 751

Horești	2 341	291	1	5	1	-	3	2 642
Puhoi	3 773	370	12	1	1	3	8	4 168
Țipala	2 899	208	3	1	1	1	-	3 113
Total, persoane:	23703	1493	1581	898	61	556	225	28517

Elaborat: Bivol Feodosia conform datelor din Recesământul 2024

Populația activă din punct de vedere economic, cuprinde toate persoanele de 15 ani și peste, care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzând **populația ocupată și șomerii**. În acest sens, au fost estimate următoarele valori: orientativ 10% din populația GAL-ului sunt angajate la muncă pe teritoriul comunei, în timp ce mai bine de 10% din populația GAL-ului sunt angajate la muncă în afara comunei, iar mai puțin de 1% sunt înregistrați ca șomeri la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Tabelul 4. Repartizare populației ocupate și șomere din teritoriul GAL-ului

	Nr. de persoane angajate la muncă pe teritoriul comunei:	Nr. de persoane angajate la muncă înafara comunei:	Nr. persoane înregistrate la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă ca șomeri:
Hîrbovăț	750	0	37
Or. Anenii Noi	1020	2054	78
Ciobanovca	71	0	3
Geamăna	49	0	70
Puhoi	941	150	3
Țipala	350	1246	2
Ochiul Roș	14	16	2
Zolotievca	25	0	3
Horești	257	452	2
Gangura	300	1000	2
Total:	3777	4918	202

Elaborat: Bivol Feodosia conform datelor oferite de APL-uri

Considerând aceste valori, precum și cele expuse mai sus, putem deduce că circa 59% din populația GAL-ului o reprezintă restul localnicilor și anume, deținătorii de terenuri agricole, pensionarii și alte persoane inclusiv apte de muncă.

1.4. Infrastructura fizică și serviciile publice

Teritoriul GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” este traversat de o rețea de drumuri publice de importanță raională și națională R2, R29, R30, R32 și M3 care sunt într-o stare bună și facilitează accesul către centrele raionale Anenii Noi (20 km), Ialoveni (40 km) și municipiul Chișinău (40 km). Drumurile de importanță locală ce conectează localitățile cu drumurile naționale sunt cel puțin 6 la număr, și anume L465, L475, L481, L482, L485, L543. În interiorul localităților, starea drumurilor și căilor de acces este satisfăcătoare, în total rețeaua de străzi în perimetrul localităților însumează 225 unități. Lungimea totală a drumurilor auto este de circa 460 km, dintre care lungimea celor asfaltate este 260 km și a celor din pietriș de 140 km, în rest fiind drumuri de câmp. De asemenea, drumurile locale includ cel puțin 53 de poduri, dintre care 13 necesită reparație.

Transportul public de pasageri este dezvoltat și asigură o conexiune bună cu centrele raionale și capitala. Există cel puțin 20 rute zilnice din localități spre centrele raionale și cel puțin 20 rute zilnice din localități spre capitală, adițional circa 20 rute trec tranzit prin localități ca Puhoi și Gangura. Pentru așteptarea transportului rutier există stații auto în fiecare UAT, desigur că o bună parte din ele trebuie reparate, iar în unele localități acestea lipsesc și trebuie create. Poziționarea geografică a GAL-ului oferă avantaj localnicilor prin tranzitarea teritoriului de către mijloacele de transport de pe rutele Chișinău-Anenii Noi, Chișinău-Cimișlia, Chișinău-Căușeni, altele. Adițional, transportul de pasageri este asigurat și de agenții economici din teritoriu care dispun de unități de transport propriu. În ce privește transportul feroviar, doar 3 UAT din 9 au cale ferată, or. Anenii Noi, comunele Țipala și Gangura.

Gazificarea gospodăriilor casnice este efectuată în proporție de 70%. Gradul de gazificare pentru fiecare localitate fiind diferită, astfel 7 UAT sunt în proporție de 80% și mai mult gazificate (Hîrbovăț, Ciobanovca, Geamăna, Puhoi, or. Anenii Noi, Horești și Gangura), în timp ce 1 UAT este gazificată în proporție de 55% (Țipala), 1 UAT fiind gazificată mai puțin de 20% (Zolotievca), iar 1 UAT nu este gazificată (Ochiul Roș). În gospodăriile casnice care nu sunt conectate la gazoduct, localnicii sunt nevoiți să folosească în gospodăriile lor buteliile cu gaz lichefiat, lemne și alți combustibili în acest sens, ceea ce constituie un pericol pentru sănătate și nu doar.

Electrificarea teritoriului GAL-ului este de 100%, astfel toate instituțiile publice, agenții economici și locuitorii din toate localitățile sunt conectate la rețelele electrice. Necesarul de energie electrică este asigurată în volum deplin.

Iluminarea stradală este asigurată în toate 10 UAT din GAL prin intermediul a cel puțin 10000 de piloni electrici, în unele UAT acoperirea este totală pentru majoritatea străzilor, în timp ce alte UAT acoperirea este parțială doar pentru străzile și obiectele principale.

Telecomunicațiile accesibile în teritoriu pentru localnici sunt următoarele: rețele de televiziune prin cablu, telefonie fixă, telefonie mobilă, internet, inclusiv prin fibră optică, furnizată de diverși operatori publici și privați (Moldtelecom, Orange Moldova, Moldcell și alți operatori locali).

Aprovizionarea cu apă a populației din GAL se efectuează din principalele surse disponibile, precum fântânile arteziene, fântânile de mină, izvoarele etc. În acest sens, 35 de fântâni arteziene deservește aproximativ 82% din gospodăriile casnice ce sunt conectate la apeductul din localitate și cel puțin 801 fântâni de mină asigură acces la o sursă alternativă de apă după caz. În linii generale, gospodăriile casnice sunt conectate la apeduct în proporție de 80%. În fiecare UAT situația este diferită, astfel: cel puțin 90% în comunele Geamăna, Ochiul Roș, Gangura și satul Hîrbovățul; între 75% și 90% în comunele Hîrbovăț, Puhoi, Țipala, Zolotievca. Diapazonul de preț al unui m³ de apă este cuprins între 13 și 50 lei, după cum urmează: în comunele Geamăna, Puhoi, Horești Țipala și Ochiul Roș prețul este cuprins între 13 și 20 lei/m³; în comunele Ciobanovca, Zolotievca, Gangura și satele Hîrbovăț și prețul este cuprins între de 15 și 30 lei/m³, în Orașul Anenii Noi este de 18 lei pentru persoanele fizice și 50 lei pentru persoanele juridice. În ce privește infrastructura de aprovizionare cu apă, la moment doar comuna Ciobanovca și orașul Anenii Noi dispun de stație de purificare și tratare a apei.

Canalizarea este la fel un subiect delicat și dureros pentru majoritatea locuitorilor, iar construcția sistemelor de canalizare este o necesitate prioritară pentru localitățile din cadrul GAL-ului, deoarece doar 3 din 10 UAT dispun de sistem centralizat de canalizare. Astfel în comuna Ciobanovca, în localitatea Ciobanovca, există sistem centralizat de canalizare ce deservește 84 de gospodării casnice și o stație de epurare funcțională. Adicional, în satul Țipala este o stație de epurare și canalizare funcțională, dar nu are capacitatea de a deservi toată comuna. La fel și orașul Anenii Noi dispune de canalizare funcțională. Totuși, în unele localități din cadrul GAL-ului, instituțiile publice, cum ar fi grădinițele, gimnaziile și liceele sunt dotate cu sisteme proprii de canalizare. În același mod trăiesc locuitorii și activează agenții economici, construind gropi și rezervoare subterane de acumulare cu deșertare, care se efectuează contra-plată.

Colectarea și transportarea deșeurilor se efectuează în toate localitățile din teritoriul GAL-ului, desigur fără depozitare separată a acestora, cu toate acestea încă rămâne o problemă pentru asigurarea unui mediu ambiant curat. În ce privește gunoșiile amenajate, există în 3 UAT după cum urmează: în satul Hîrbovăț, în comunele Puhoi și Gangura. Prețul serviciului de salubritate este cuprins între 10 și 40 lei de persoană, după cum urmează: în comunele Ciobanovca și Țipala prețul este cuprins între 30 și 40 lei, în restul UAT din parteneriat prețul este cuprins între 10 și 20 lei. În majoritatea localităților, colectarea se efectuează se o dată în 2 săptămâni. În comuna Geamăna, satele Puhoi și Hîrbovăț sunt întreprinderi municipale care au inclusiv responsabilitatea de colectare și transportare a deșeurilor.

1.5. Infrastructura socială

Infrastructura educațională în GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” este formată din 20 instituții de educație, dintre care 16 grădinițe, 6 gimnazii și 6 licee. Unele gimnazii și licee au fost închise conform reformei în învățământ din anii precedenți, această situație favorizând emigrarea localnicilor în alte localități și orașe unde există toată infrastructura educațională de care au nevoie copiii și adolescenții.

Instituțiile de educație preșcolară: cele 16 grădinițe sunt repartizate teritorial astfel: 3 grădinițe în satul Puhoi, câte 2 grădinițe în comunele orașul Anenii Noi, Ciobanovca și Țipala, câte 1 grădiniță în satele Hîrbovăț, Horești, Hîrbovățul Nou și în comunele Geamăna, Zolotievca și Gangura. În comuna Ochiul Roș nu este grădiniță, cei 20 copii cu vârstă preșcolară frecventează grădinița din comuna alăturată. Toate 16 grădinițe sunt conectate la apeduct, la fel, majoritatea sunt conectate la gazoduct, dispun de cazangerie autonomă pe bază de gaze naturale și sistem de canalizare. În ce privește dotările, aproape toate grădinițele dispun de cantină, teren de joacă, sală de sport, sala de festivități, depozit, excepție fiind grădinița din comuna Zolotievca.

În total, frecventează grădinița 1176 copii, care sunt educați și ghidați de 85 educatori, în timp ce lucrători auxiliari sunt 164.

Instituțiile de învățământ gimnazial și liceal: toate liceele și gimnaziile sunt conectate la apeduct, la fel, majoritatea sunt conectate la gazoduct, dispun de cazangerie autonomă pe bază de gaze naturale și sistem de canalizare. 5 gimnazii și 6 licee dispun de cantină, sală de sport, săli de festivități, teren sportiv, depozite, conectare la rețeaua de internet. În timp ce gimnaziul din comuna Zolotievca nu are sală de sport și sală de festivități. Capacitatea de locuri în licee și gimnazii este de 2913 locuri, în timp ce învață doar 3913 elevi, cadrele didactice însumează 263 profesori, iar personalul tehnic este format din 166 angajați. Dat fiind că comuna Ochiul Roș nu are gimnaziu sau liceu, 32 de copii cu vârstă școlară de aici se deplasează zilnic în UAT vecine pentru a învăța.

Cele 6 gimnazii sunt localizate în comunele Ciobanovca, Geamăna, Horești, Zolotievca și Gangura. Capacitatea gimnaziilor este de 1730 locuri, în timp ce doar 888 elevi își fac studiile, fiind ghidați în acest proces de 83 cadre didactice, iar personalul tehnic este compus din 56 persoane. Cele 6 licee sunt localizate în orașul Anenii Noi (3), comuna Țipala, satele Hîrbovăț și Puhoi. Capacitatea liceelor este de 3206 locuri, în timp ce doar 2025 elevi își fac studiile, fiind ghidați în acest proces de 180 cadre didactice, iar personalul tehnic este compus din 110 persoane.

Biblioteci există în toate UAT din parteneriat, starea acestora fiind apreciată ca bună de către APL-uri, chiar dacă majoritatea sunt conectate doar la apeduct. Fondul total de cărți în gestiune a fost reînnoit ultima oară în 2021 și constituie cel puțin 80 mii de unități. Adicional, toate bibliotecile existente au participat la proiectul Novateca.

Casa de Cultură există în 9 UAT din 10, acestea lipsesc doar în comuna Ochiul Roș. Casă de Cultură cu cele mai numeroase locuri (700) este în comuna Geamăna, fiind de asemenea conectată la apeduct, gazoduct și dispune de cazangerie pe bază de gaze naturale. O situație mai rar întâlnită există în satul Hîrbovăț, unde Casa de Cultură nu este în gestiunea primăriei, fiind la balanța celui mai mare agent economic din localitate. Casele de cultură dispun de mai multe spații, astfel acestea adesea găzduiesc după caz, biblioteci publice, muzee improvizate, cercuri artistice, săli de ceremonii și altele.

Infrastructura de recreere este formată la moment din stadioane și săli de sport. Există câteva săli de forță în GAL, localizate în orașul Anenii Noi, satul Puhoi și comunele Ciobanovca, Geamăna și Gangura. Stadioane de sport sunt mai multe la număr, diverse și există în fiecare UAT din GAL. În mare parte, stadioanele sunt mari și naturale, cu toate că sunt și stadioane mici cu înveliș artificial pentru mini-fotbal.

Centru de resurse pentru tineri există doar în 5 UAT din parteneriat, în orașul Anenii Noi, satul Hîrbovăț, comunele Geamăna, Țipala și Gangura. În schimb, școli de arte (muzică, pictură) există doar în orașul Anenii Noi.

În ce privește spațiile verzi și de agrement, există în total 8 parcuri localizate în 8 UAT din 10, excepție fiind comunele Ochiul Roș și Zolotievca.

Oficii Poștale există în toate UAT, starea acestora fiind apreciată de primării ca fiind bună, satisfăcătoare. În același timp, doar în orașul Anenii Noi și comunele Gangura și Țipala, oficiul poștal este conectat la apeduct, gazoduct, sistemul de canalizare și dispune de cazangerie pe bază de gaze naturale.

Sedii pentru poliție există și funcționează în 6 din 10 UAT, și anume în orașul Anenii Noi, comunele Geamăna, Țipala și Gangura și în satele Hîrbovăț și Puhoi. Comuna Ochiul Roș dispune de sediu doar că nu există cadre.

Post al pompierilor există și funcționează în orașul Anenii Noi, comuna Geamăna în satul Horești și satul Puhoi în comun cu alte sate.

În toate 10 UAT din GAL există punct medical/centru de sănătate, însă nu toate lucrează zilnic. Starea acestora în linii generale este bună, toate fiind conectate la apeduct și gazoduct, în timp ce la sistemul de canalizare sunt conectate 6, iar de cazangerie pe bază de gaze naturale dispun doar 5. Nivelul de asigurare cu aparataj și utilaj medical este apreciat de autoritățile locale ca fiind satisfăcător, cu o dotare de 50%. Staționar medical este doar în orașul Anenii noi, ar fi foarte bine venit să existe cel puțin 2 pentru întreg GAL-ul. Mai multă informație privind personalul medical public ce lucrează în teritoriul GAL-ului, este expusă în tabelul 6.

Tabelul 5. Structura personalului medical ce activează în punctele medicale/centrelor de sănătate din GAL

	Personalul medical, (persoane):				Total pe UAT
	Medici de familie	Asistenți medicali	Stomatolog	Personal de deservire	
Hîrbovăț	3	10	1	4	18
Ciobanovca	2	2		1	5
Geamăna	2	6		1	9
Puhoi	2	8	3	7	20
Țipala	2	7		5	14
Ochiul Roș	1	1		1	3
Zolotievca	1	2		1	4
Anenii Noi	8	16	4	6	34
Gangura	1	4		3	8
Horești	2	7	2	9	20
Total:	24	63	10	38	135

Elaborat: Bivol Feodosia conform datelor oferite de APL-uri

În total activează 24 medici de familie, 63 asistenți medicali, 10 stomatologi și 38 persoane de deservire. La moment personalul medical nu dispune felceri.

Centre comunitare de plasament pentru bătrâni/copii există în orașul Anenii Noi, comuna Geamăna și comuna Gangura, centre de susținere a familiilor social vulnerabile, băi publice funcționale pe teritoriul GAL-ului nu există.

Infrastructura socială din GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” este reprezentată și de sectorul asociativ ce își desfășoară activitatea în acest teritoriu. Există cel puțin 15 ONG-uri active, după cum urmează: câte 1 în comuna Țipala și comuna Ciobanovca, câte 2 în satul Hîrbovăț, satul Puhoi, comuna Gangura și comuna Geamăna, 5 în orașul Anenii Noi. La moment, în comunele Ochiul Roș, Zolotievca și satul Horești nu există ONG-uri, ceea ce reprezintă potențial de valorificat în viitor apropiat. Adicional localnicii se implică și în activități de voluntariat după caz și necesitate, în domenii precum: salubritate, amenajare spații publice, Crucea Roșie, social și educație, ecologie și înverzirea plaiului, sport și altele.

Adicional, sectorul asociativ prezent în teritoriu, apără nu doar interesele oamenilor dar și drepturile animalelor. În acest sens există cel puțin 4 adăposturi pentru animale, 2 situate în Beriozchi și 2 fiind localizate în comuna Ciobanovca.

În ansamblu, infrastructura socială a GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” îndeplinește funcțiile de bază pentru comunități, însă necesită adaptare continuă la evoluțiile demografice, tehnologice și sociale. Modernizarea infrastructurii

educaționale, culturale și sociale, digitalizarea serviciilor publice și diversificarea serviciilor comunitare reprezintă direcții strategice esențiale, în care instrumentele și mecanismele de sprijin ale GAL vor avea un rol determinant în perioada de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală 2026–2030.

1.6. Patrimoniul material și imaterial

GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” dispune de un patrimoniu cultural valoros, în special istoric care urmează a fi revitalizat și promovat atât pentru locuitori, cât și pentru turiști. La moment, în 4 din 9 UAT din parteneriat există câte un muzeu improvizat care este în permanență completat cu exponate noi găsite de localnici. Cel mai mare muzeu este în satul Hîrbovăț și cuprinde o colecție de cel puțin 22 mii exponate. Unul din cel mai populare obiceiuri, tradiții, ritualuri deosebite specifice zonei este curățirea fântânilor ce are loc primăvara. Un alt obicei specific localităților în care trăiesc localnici de etnie rusă și ucraineană, este sărbătoarea „Maslenița”. Specialitățile gastronomice specifice locului sunt: plăcintele „saralii”, sous din prune uscate, borș scăzut, plăcinte coapte cu cartofi cruzi tăiați cubulețe mici etc. Meșteșugăritul în localități este relativ dezvoltat, cu toate acestea, în teritoriu oamenii au creat și creează obiecte de artizanat deosebite și diverse. Astfel în teritoriu se împletesc coșuri, se croșetează, se prelucrează lemn, se brodează cu biser, se pictează.

Pe teritoriul GAL-ului sunt mai multe monumente edificate, precum Bustul lui „Ștefan cel Mare” în satul Puhoi, „Mama Îndurerată” în comuna Țipala. De asemenea există și monumente ocrotite de stat, acestea fiind mult mai multe. În continuare sunt enumerate câteva din ele:

- Monumentul în memoria consătenilor căzuți în 1941-1945 (istoric) din satul Hîrbovăț;
- Monumentul în memoria eroilor căzuți în 1941-1945 din orașul Anenii Noi;
- Monumentul în memoria consătenilor căzuți în 1941-1945 (istoric) și Tumuli-2 (epoca antică, arheologic) din satul Hîrbovățul Nou
- Monumentul în memoria consătenilor căzuți în 1941-1945 (istoric) și Tumuli-1 (epoca antică, arheologic) din comuna Ciobanovca
- Biserica „Sf. Gheorghe” (1804, arhitectural), Monument consătenilor căzuți în 1941-1945 (1967, istoric) și Tumuli-3 din comuna Geamăna;
- Biserica „Sf. Nicolae” (1833, arhitectural), Monument la mormântul comun al ostașilor căzuți în 1944 (1950, istoric) din satul Puhoi;
- Biserica „Sf. Arhanghel Mihail” (1826, arhitectural), Monument la mormântul comun al ostașilor căzuți în 1944 (1950, istoric) din comuna Gangura;
- Monumentul eroilor căzuți în timpul celui de al II-lea Război Mondial din satul Horești;
- Monumentul dedicat participanților la conflictul armat pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova din satul Horești;
- Monumentul în memoria victimelor deportărilor regimului comunist din satul Horești.

În ce privește edificiile de agrement pentru tineri, există edificiile destinate special pentru asta, în satul Puhoi și comuna Gangura. În celelalte UAT, în acest sens, se utilizează casele de cultură, instituțiile de învățământ școlar.

Valorile naționale sunt conservate, transmise și promovate de către următoarele 16 colective artistice, după cum urmează:

- ansamblul folcloric „Datina”, ansamblul de dansuri „Brîuleț”, fanfara, ansamblul de flueriști, formația „Izvoarăș, teatrul „Ștengărel” din satul Hîrbovăț;
- ansamblurile „Basarabeni”, „Gemănași” și „Doina-Doinița” din comuna Geamăna;
- ansamblurile etnofolclorice „Mărgăritarele” și „Puhoienii” din satul Puhoi;
- ansamblul cu titlu model „Oleandra” și ansamblul folcloric cu titlu model „Iasomie” din comuna Țipala;
- ansamblurile folclorice „Dulce Grai”, „Mărgineanca” și „Sudarușca” din comuna Ciobanovca;
- ansamblurile „Opincuța” și „Veglanka” din comuna Gangura;
- ansamblurile folclorice „Grădina Dorului” și „Nadejda” din orașul Anenii Noi
- ansamblurile folclorice „Izvoarăș”, „Geto-Dacii”, „Horeștița”, „Țărăncuța” și „Fagur” din satul Horești;
- ansamblul „Seleanca” din comuna Zolotievca.

Arhivarea patrimoniului cultural-istoric este la moment efectuată prin publicații despre istoria și identitatea localității. În acest sens există câteva cărți, printre care: „Hîrbovăț”, „Țipala și sateliții săi”, „Gangura Vatra Străbună”, „Horești pe Botna”, „Cartea satului Misovca”. În proces de elaborare este o carte despre satul Puhoi.

Manifestarea talentelor creative și dezvoltarea abilităților artistice se efectuează în cadrul cercurilor de creație, care actualmente se organizează în satul Hîrbovăț, comunele Geamăna și Gangura. Astfel, copiii după ore sunt antrenați la cercul de pictură și vocal din Geamăna și la cercurile creative de lucru manual cu mărgel și lemn din Gangura.

Cultura sportului este relativ dezvoltată în GAL, există mai multe echipe și colective sportive în 8 UAT din 10, cu excepția comunelor Ochiul Roș și Zolotievca. În rezultat avem cel puțin 7 echipe de fotbal și alte sporturi, precum: mini-fotbal, volei, tenis, baschet. Adicional, se practică lupte libere, arte marțiale, trântă și altele.

Pe parcursul anului, fiecare localitate planifică și organizează evenimente sportive și culturale, mai multe în acest sens se conțin în tabelul 7.

Tabelul 7. Evenimente culturale și sportive în cadrul GAL-ului

	Evenimente sportive	Evenimente culturale
Hîrbovăț	Lupte libere - 22 mai, fotbal	15 ianuarie – Ziua Culturii, ziua de naștere a lui Mihai Eminescu; 8 martie – Sărbătoarea dedicată femeilor; 27 martie – Ziua Teatrului; aprilie – Ziua Donației; 27 aprilie – Ziua Drapelului; 9 mai – Ziua Europei; 22 mai – Hramul localității; 1 iunie – Ziua Copiilor; 23 iunie – Ziua Iei; 18 august – Festivalul „Vocea Casei Părintești”; 27 august – Ziua Independenței; 31 august – Limba Noastră; 1 octombrie – Ziua persoanelor în etate; 5 octombrie – Ziua Educației ; 27 decembrie – Revelionul
Anenii Noi	Spartachiada orășenească – mai; Cupa primarului la tenis – decembrie; Cupa primarului la șah – aprilie; Cupa primarului la powerlifting – 9 mai	Hramul orașului – 8 noiembrie; Maslenița – februarie-martie; Târgul de Crăciun – decembrie-ianuarie; Ciua orașului – iunie; Ziua diasporei – august; Ziua Familiei - mai
Ciobanovca	Campionatul național de fotbal (veteran, seniori și juniori), competiții la lupte naționale și lupte marțiale.	Anul Nou, 8 Martie, 9 mai, ziua copilului, Ziua Independenței, Limba noastră, Omul in etate.
Geamăna	Campionatul național de fotbal (veteran, seniori și juniori), competiții la lupte naționale și lupte marțiale.	Anul Nou, Festivalul de Colind, Urături (Hăituri), Dragobetele, Ziua Femeii, Hramul satului, Câtece Pascale, Ziua copiilor, Ziua Bătrânilor, Ziua veteranilor
Puhoi		Hramul satului - 25 mai, Ziua satului – 26 octombrie, Ziua Independenței – 27 august, Ziua Limbii – 31 august, Ziua vinului – prima sâmbătă și duminică din luna octombrie, marcarea sărbătorilor de iarnă – evoluări la bradul de Crăciun în centrul localității și se colindă, se urează prin localitate, instituțiile publice, agenții economici. Marcarea sărbătorilor de Paști cu participarea colectivelor folclorice.
Țipala	Se practica deschiderea sezonului sportiv, întreceri sportive, Cupa hramului Țipala la minifotbal. Campionatul de Volei în memoria lui Bantuș Marin – octombrie Trânta - noiembrie	Ziua diasporei –augus; Ziua Limbii materne si ziua independenței RM – august; Ziua copiilor – iunie Ziua combatanților – martie; Hramul satului – noiembrie; Sărbătorile de iarna (Crăciun, anul nou), – decembrie – ianuarie; Ziua Femeii - 8 martie
Ochiul Roș		Hramul localităților, Ziua Internațională a Copilului,- 1 iunie, Limba Noastră, Ziua Independentei, 8 Martie, Ziua Persoanelor in etate, Sărbătorile de iarna.
Zolotievca		Limba noastră, Ziua copiilor, Ziua roadei, Seara de revelion, Ziua umorului, Maslenița, Ziua familiei, Hramul satului
Horești	Deschiderea sezonului sportiv – mai-iunie Competiții de volei, fotbal, competiții raionale	Feeria iernii – ianuarie; Dragobete sărută fetele – februarie; Ziua mărtisorului – martie; Ziua internațională a Femeii – martie; Ziua familiei – mai Festivalul Horelor – mai; Ziua copiilor – iunie; Ziua independenței – august; Hramul localității – mai; Revelion - decembrie
Gangura	Deschiderea sezonului Sportiv, Cupa Primarului la fotbal, Cupa primarului la tenis, Cupa APL raion, Campionate raionale	Hramul localităților, Maslenița, Ziua comunei, 8 Martie, Sărbătorile Pascale, Sărbători de Iarna, Ziua diasporei - august

Religie și culturi religioase: în GAL există mai multe culturi religioase, în rezultat și lăcașe de cult diverse, biserici ortodoxe, biserici adventiste și altele. Toate UAT din parteneriat au biserici. Dintre bisericile ortodoxe din GAL pot fi enumerate: “Sfântul Ierarh Nicolae” din Hîrbovăț, “Sfântul Gheorghe” din Geamăna, “Sfântul Nicolae” din Puhoi,

“Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Țipala, “Sfântul Dumitru” din Hîrbovățul Nou și Gangura, “Nașterea Maicii Domnului” din Zolotievca.

Hramul satului este sărbătorit în zile și moduri diferite în fiecare localitate, astfel în unele localități hramul este toamna, în timp ce în altele este primăvara. Calendarul hramurilor este expus în tabelul 8.

Tabelul 8. Hramul satului pentru localitățile din GAL

<i>UAT</i>	<i>Hramul satului</i>
<i>Satul Hîrbovăț</i>	<i>22 mai Sfântul Nicolae</i>
<i>Orașul Anenii Noi</i>	
<i>Anenii Noi</i>	<i>8 noiembrie Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir</i>
<i>Hîrbovățul Nou</i>	<i>8 noiembrie Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir</i>
<i>Socoleni</i>	<i>14 octombrie Acoperământul Maicii Domnului</i>
<i>Ruseni</i>	<i>8 noiembrie Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir</i>
<i>Albimița</i>	<i>8 noiembrie Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir</i>
<i>Beriozchi</i>	<i>8 noiembrie Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir</i>
<i>Comuna Ciobanovca</i>	
<i>Ciobanovca</i>	<i>21 septembrie Nașterea Maicii Domnului</i>
<i>Mirnoe</i>	<i>13 iulie Soborul sfinților Slăviților 12 Apostoli</i>
<i>Balmaz</i>	<i>28 august Adormirea Maicii Domnului</i>
<i>Troița Nouă</i>	<i>Duminica Mare</i>
<i>Comuna Geamăna</i>	
<i>Geamăna</i>	<i>6 mai Sfântul Mare Mucenic Gheorghe Purtătorul de Biruință</i>
<i>Bafic</i>	<i>6 mai Sfântul Mare Mucenic Gheorghe Purtătorul de Biruință</i>
<i>Comuna Ochiul Roș</i>	
<i>Ochiul Roș</i>	<i>21 noiembrie Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil</i>
<i>Picus</i>	<i>22 mai Sfântul Nicolae</i>
<i>Comuna Zolotievca</i>	
<i>Zolotievca</i>	<i>21 septembrie Nașterea Maicii Domnului</i>
<i>Larga</i>	<i>14 octombrie Acoperământul Maicii Domnului</i>
<i>Nicolaevca</i>	<i>22 mai Sfântul Nicolae</i>
<i>Satul Horești</i>	<i>22 mai Sfântul Nicolae</i>
<i>Satul Puhoi</i>	<i>22 mai Sfântul Nicolae</i>
<i>Comuna Țipala</i>	
<i>Țipala</i>	<i>21 noiembrie Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil</i>
<i>Budăi</i>	<i>21 noiembrie Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil</i>
<i>Bălțați</i>	<i>21 noiembrie Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil</i>
<i>Comuna Gangura</i>	
<i>Gangura</i>	<i>8 noiembrie Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir</i>
<i>Alexandrovca</i>	<i>6 mai Sfântul Mare Mucenic Gheorghe Purtătorul de Biruință</i>
<i>Misovca</i>	<i>22 mai Sfântul Nicolae</i>
<i>Homuteanovca</i>	<i>Înălțarea Domnului</i>

1.7. Economia locală

Tipul de micro-regiune a GAL-ului este preponderent agrar, cu toate acestea la scară mai mică se desfășoară activități turistice și industriale. Caracteristicile naturale, precum relieful, clima temperat-continentală și calitatea solului în localitățile din GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc”, favorizează dezvoltarea agriculturii. Economia locală cuprinde atât afaceri ale sectorului agricol, cât și afaceri specifice sectorului non-agricol.

Sectorul antreprenorial din teritoriu format din circa 930 de întreprinzători, este reprezentat de persoanele care desfășoară activitate de antreprenariat (SA, SRL, CÎ, CAP, ÎM, UPJ, altele) și de persoanele care desfășoară activitate de muncă individuală (ÎI, GȚ și deținătorii patentelor de întreprinzător). Mai multe detalii despre structura acestui sector urmează în tabelul 9.

Tabelul 9. Repartizarea întreprinderilor înregistrate pe teritoriul GAL-ului

APL	Hîrbovăț	Anenii Noi	Ciobanovca	Geamăna	Puhoi	Țipala	Ochiul Roș	Zolotievca	Horești	Gangura
Nr.întreprinderilor după forma organizării:	38	397	29	26	36	39	16	10	64	45

APL	Hîrbovăț	Anenii Noi	Ciobanovca	Geamăna	Puhoi	Țipala	Ochiul Roș	Zolotievca	Horești	Gangura
ÎI (întreprindere individuală)	11	37	1		6	10	1		8	12
GȚ (gospodărie țărăneasă)	8	13	13	11		18	3	6	20	11
S.A. (societate pe acțiuni)		5			1		11			
SRL (societate cu răspundere limitată)	18	340	14	14	28	11		3	34	22
CÎ (cooperativă de întreprinzători)									1	
CAP (cooperativă de producție)		1					1			
ÎS, ÎM (întreprindere de stat, întreprindere municipală)	1	1	1	1	1			1	1	
Numărul deținătorilor de patente:	3	30	2		5	6			72	45

Pe teritoriul GAL-ului își desfășoară activitatea în total 700 de întreprinderi, dintre care: 487 societăți cu răspundere limitată ce constituie 69% (majoritatea); 103 gospodării țărănești reprezintă 15%; 86 întreprinderi individuale care dețin 12%; 16 societăți pe acțiuni, 7 întreprinderi publice, 2 cooperative de producție și 1 cooperativă de întreprinzători ce formează împreună restul de 4%. Adicional, 163 locuitori dețin patente pentru a presta servicii contra-plată.

În orașul Anenii Noi sunt înregistrați cei mai mulți antreprenori, cota de 85% fiind favorizată de numărul mare de societăți cu răspundere limitată. Pe de altă parte ponderea gospodăriilor țărănești este între 18% (în Ochiul Roș) și 46% (în Țipala). Cea mai mare suprafața de teren agricol gestionată de gospodăriile țărănești este în comuna Geamăna în mărime de circa 1200 ha ceea ce constituie 34%, în timp ce, cea mai mică suprafață deținută de gospodăriile țărănești este în satul Hîrbovăț în mărime de 45 ha ceea ce constituie 1%. Terenurile agricole sunt gestionate divers de către localnici, astfel unii agricultori își desfășoară activitatea în calitate de gospodărie țărăneasă, în timp ce alții în calitate de societate cu răspundere limitată sau societate pe acțiuni, astfel, suprafața reală destinată activităților agricole este mult mai mare, fiind estimată la circa 24500 ha.

Infrastructura de irigare a culturilor agricole este foarte slab dezvoltată, în consecință există sisteme de irigație doar în 3 din 10 UAT, două funcționale proprietate privată este în comuna Gangura și în comuna Țipala și unul nefuncțional este în satul Hîrbovăț. Astfel cantitatea și calitatea roadei agricole, depinde în mare măsură de factorii de mediu, precum volumul de precipitații și perioada acestora, fluctuația și diapazonul temperaturii în fiecare sezon, înghețuri, grindină și altele.

O suprafață semnificabilă de circa 2500 ha este gestionată de 50 lideri agricoli, specificul activității pentru majoritatea din ei fiind culturile cerealiere. Cu toate acestea, sunt și lideri care cultivă legume, culturi pomicole și altele, precum liderii din comuna Gangura și comuna Țipala. Conform informațiilor deținute de primărie, roada la un ha pentru diferite categorii de culturi are următoarele valori estimate: culturile cerealiere între 3.5 și 5 tone/ha, fructele între 11 și 15 tone/ha, legume între 15-20 tone/ha, struguri între 3 și 6 tone/ha. Privind creșterea legumelor, în majoritatea localităților din GAL există sere în gospodăriile casnice pentru consum personal, actualmente doar în satul Hîrbovăț există complex de sere pentru comercializarea legumelor către terți.

Infrastructura post-recoltă pentru fructe și legume este slab dezvoltată, aditional proprietarii acestora le utilizează pentru depozitarea și procesarea roadei de pe terenurile ce le gestionează ei. În schimb există 2 frigidere industriale, localizate în satele Hîrbovăț și Puhoi. De asemenea există 2 uscătorii de fructe, preponderent utilizate pentru prune, localizate în comunele Geamăna și Țipala. Actualmente în teritoriu nu există centre sau case de colectare-ambalare-procesare a fructelor și legumelor.

Infrastructura post-recoltă pentru cereale este relativ dezvoltată. În acest sens, există 4 oloinițe: în Hîrbovăț, Geamăna, Puhoi și Gangura. Adicional, există 5 mori din care activează doar 4 în Hîrbovăț, Puhoi, Țipala și Gangura, moara nefuncțională fiind în comuna Geamăna. Elevator pentru cereale există doar în satul Hîrbovăț în gestiunea celui mai mare agent economic local. Pentru a facilita accesul la produse necesare agricultorilor, magazin agricol există doar în comuna Gangura.

În ce privește industria alimentară, în GAL există 3 brutării, localizate în orașul Anenii Noi – care funcționează, în satele Hîrbovăț și Puhoi care nu funcționează.

Zootehnia este la fel o ramură specifică zonei, care presupune creșterea, reproducerea și exploatarea animalelor domestice. Sectorul zootehnic al teritoriului GAL este format din principalele sub-ramuri: creșterea bovinelor, ovinelor

și caprinelor, cabalinelor, porcinelor, iepurilor și creșterea păsărilor (găini, găște, rațe, struți, prepelițe). Această activitate este legată de existența pășunilor și fânețelor care ocupă o suprafață de circa 2000 ha. Creșterea animalelor este caracteristică gospodăriilor casnice și ajută localnicii să se asigure cu produse alimentare de origine animală. Adicional, în localitățile din GAL există cel puțin 50 de apicultori.

Conform informațiilor deținute de APL-urile partenere, în gospodăriile casnice, locuitorii cresc circa 170 mii animale. Structura fondului zootehnic casnic este prezentat mai detaliat în tabelul 10.

Tabelul 10. Numărul de animale în gospodăriile casnice din GAL

APL	Hîrbovăț	Anenii Noi	Ciobanovca	Geamăna	Puhoi	Țipala	Ochiul Roș	Zolotievca	Horești	Gangura
Nr. total (capete):	210907	3299	2239	14009	11357	9808	1578	1066	8091	10612
<i>Bovine</i>	130	248	95	86	1030	60	35	104	1130	70
<i>Porcine</i>	185	327	28	86	200	67	20	159	1122	500
<i>Ovine și caprine</i>	390	473	2111	654	125	400	20	652	173	40
<i>Cabaline</i>	2	1	5	3	2	10	3	10	6	2
<i>Păsări</i>	210200	2250	378	13180	10000	9271	1500	2025	5660	10000

În baza analizei efectuate, cele mai multe animale sunt crescute în satul Hîrbovăț ce numără peste 210 mii de capete, după care în ordine descrescătoare urmează: comuna Geamăna cu circa 14 mii capete, satul Puhoi cu circa 11 mii capete, comuna Gangura cu peste 10 mii capete, comuna Țipala cu aproape 9 mii capete, satul Horești cu circa 8 mii de capete, orașul Anenii Noi cu puțin mai mult de 3 mii de capete, comuna Ciobanovca cu peste 2 mii capete, comuna Ochiul Roș cu aproape 1600 capete și comuna Zolotievca cu puțin peste 1000 capete.

Cu toate că există multe animale domestice în teritoriu, nu există nici un centru veterinar, în acest sens, sunt medici veterinari care oferă servicii veterinare la solicitare. Infrastructura sectorului zootehnic este dezvoltată, astfel în teritoriu activează: 1 fermă de vaci în localitatea Horești, 1 fermă de vaci în localitatea Ruseni, 1 fermă de păsări în localitatea Beriozchi, 1 fermă de păsări, 1 fermă de porci și un abator, toate gestionate de un singur agent economic și localizate în satul Hîrbovăț; o fermă de lapte în satul Puhoi; un centru de colectare a laptelui în comuna Zolotievca. În ce privește, prelucrarea pieilor și lânii, actualmente nu există unități în acest sens. Piscicultura, o altă sub-ramură a zootehniei, la fel este dezvoltată în GAL, astfel se practică creșterea peștelui în 6 UAT din 10. În acest sens, există cel puțin 17 iazuri cu o suprafață totală de circa 900 ha, după cum urmează: câte 5 iazuri în satul Horești, orașul Anenii Noi și comuna Gangura, câte 4 iazuri în satul Hîrbovăț și comuna Geamăna, câte 2 iazuri în comuna Țipala, comuna Zolotievca și comuna Ciobanovca, câte 1 iaz în satul Puhoi, Ochiul Roș.

Sectorul non-agricol este în continuă diversificare, la moment este caracterizat de cel puțin următoarele activități antreprenoriale: magazine cu produse alimentare și universale (32), farmacie (12), frizerie (22), local de ceremonii (13), cafenele și patiserii (12), servicii de transport pasageri (12) și cargo (1), atelier de prelucrare a metalului (2), atelier de prelucrare a lemnului (2) și altele. Cizmării și unități de reparație a tehnicii nu sunt.

Infrastructura turistică din teritoriu este în dezvoltare. În teritoriu există la moment următoarele elemente ale acestei infrastructuri: centre de meșteșugărit, artizanat și creație în orașul Anenii Noi, comunele Geamăna, Gangura și satul Hîrbovăț; case de odihnă, case rurale și pensiuni există în comuna Geamăna (2 locuri), satul Hîrbovăț (12 locuri) și satul Puhoi (peste 32 locuri), zonă de agrement cu foșoare la malul iazului și poalele pădurii în comuna Ciobanovca, satul Puhoi și satul Hîrbovăț. Există un traseu turistic în comuna Geamăna „Șleahul Geamăna – Asconi”.

Pe moment agenții turistice are doar orașul Anenii Noi (2). Membrii GAL-ului intenționează să dezvolte afaceri în acest domeniu, îndeosebi case de odihnă și să deschidă trasee turistice în regiune.

În ce privește domeniul industrial, la moment cel puțin 7 antreprenori își desfășoară activitatea în satele Hîrbovăț și Puhoi, comuna Gangura și orașul Anenii Noi. Locuitorii acestui GAL planifică să dezvolte afaceri în următoarele sub-categorii: industria grea; industria ușoară și semi-ușoară; industria creativă; industria alimentară (procesarea, ambalarea și conservarea fructelor și legumelor, cofetărie, panificație) etc.

Infrastructura de dezvoltare a afacerilor pe teritoriul GAL-ului este slab dezvoltată, în teritoriu fiind doar o Asociație de Economie și Împrumut (AEÎ) în satul Puhoi. În rest, lipsesc incubatoare de afaceri, centre de informare antreprenorială, centru de informare turistică, birouri de consultanță ale Rețelei Naționale de Prestatori de Servicii de Extensiune Rurală (SER) și altele.

1.8. Administrația publică locală și instituțiile publice

Unitățile administrativ teritoriale care au format GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” au fost reprezentate în momentul semnării Acordului de Constituire de către următorii 9 primari: Croitor Rodica primar al satului Hîrbovăț, Cușnir Valina primar al comunei Ciobanovca, Sturza Eduard primar al comunei Geamăna, Goreanu Ioan primar al satului Puhoi, Bivol Silviu primar al comunei Țipala, Ostapenco Maria primar al comunei Ochiul Roș, Ilișov Vladimir primar al comunei Zolotievca, Mațarin Alexandr primar al orașului Anenii Noi, în cadrul căruia este satul Hîrbovățul Nou, și Bobeica Marcel

primar al comunei Gangura. Între timp s-a schimbat primarul satului Puhoi, fiind aleasă dna Caragea Nadejda și a aderat la parteneriat s. Horești, reprezentat de primarul Cigoreanu Petru.

Toate APL-urile partenere dețin strategii de dezvoltare socio-economică a localităților pentru perioada 2023-2030. În ce privește resursele umane, UAT dispun de personal calificat pentru prestarea serviciilor către populație, chiar dacă fluctuația în rândul tinerilor specialiști este relativ mare. În acest sens, în primării lucrează cel puțin 71 de persoane, după cum urmează: 10 în Hîrbovăț, 8 în Ciobanovca, 9 în Geamăna, 13 în Puhoi, 9 în Țipala, 6 în Ochiul Roș, 6 în Zolotievca, 13 în Horești, 25 în Anenii Noi și 7 în Gangura.

Bugetele locale sunt constituite din veniturile de la bugetul de stat și venituri proprii, formate din impozitele și taxele locale. Astfel, bugetul total gestionat de primării depășește 269000 mii lei pentru anul 2025, din care circa 85% reprezintă venituri de la bugetul de stat și restul de 15% reprezintă veniturile proprii. Cel mai mare buget este gestionat de orașul Anenii Noi de circa 60300 mii lei, iar cel mai mic buget este gestionat de comuna Zolotievca de circa 4916,6 mii lei. Însă APL-urile măresc bugetele prin implementarea proiectelor cu porțiuni de grant. O importanță în acest sens o are conclucrarea cu cele 7 AdB-uri (toate member a AAdB) și cu diaspora.

Securitatea și ordinea publică: în acest sens, starea criminogenă în cadrul comunei este apreciată de primării ca fiind bună și relativ bună, înregistrându-se în ultimii 3 ani circa 220 de infracțiuni, dinamica fiind una constantă. Programe de supraveghere există în 9 UAT din 10, acestea fiind absente în comunele Ciobanovca. Sisteme de supraveghere video în sat există în 8 UAT din 10, acestea lipsesc în comunele Ciobanovca și Ochiul Roș. Cu scop de a oferi suport în menținerea securității și ordinii publice, în comuna Țipala există Garda Populară.

Prezența în mediul online este asigurat de toate APL-urile, prin intermediul diverselor opțiuni, gen pagini web, pagini și grupuri Facebook, altele. Pagini web au 5 primării: <https://hirbovat.md/>, <https://geamana.md/>, <http://primariatipala.md>, <https://anenii-noi.com/>, <https://tipala.primarie.md/>. Pagini și grupuri Facebook au atât primăriile din parteneriat, precum și instituțiile de învățământ, colective artistice, echipele de fotbal și ale entități locale. În materie de simboluri oficiale ale localității, 4 UAT din 10 dețin aceste simboluri după cum urmează: satul Hîrbovăț deține emblemă, comuna Ochiul Roș deține emblemă, orașul Anenii Noi deține emblemă și drapel, în timp ce comuna Gangura posedă imn, drapel și emblemă. Celelalte UAT nu dețin simboluri oficiale ale localității.

În ce privește instrumentele de comunicare în interiorul localităților, la moment nu există post de radio local sau ziar/buletin informativ local. Comunicarea fiind realizată prin rețelele de social media, prin adunări și din vorbă în vorbă. Privind dotarea cu tehnică multifuncțională, 7 din 10 UAT dispun de tehnică mobilă pentru dezapezire și menținere a drumurilor locale, după cum urmează: Hîrbovăț, Horești, Anenii Noi, Ciobanovca, Geamăna, Puhoi și Gangura.

La nivel local, APL-urile colaborează pe mai multe segmente, îndeosebi prin schimb de experiență privind: practicile de implementare a proiectelor de infrastructură cu implicarea locuitorilor, practicile de administrare publică locală, accesarea finanțărilor, managementul proiectelor, soluționarea diverselor probleme și alte aspecte importante și utile.

În materie de colaborări internaționale, 8 primării din 10 dețin acorduri de înfrățire cu mai multe comune din România după cum urmează în tabelul 11.

Tabelul 11. Înfrățiri ale primăriilor din GAL cu primării din România

	Înfrățiri
Hîrbovăț	Comuna Vinători din județul Neamț
Geamăna	Comuna Ștefan cel Mare din județul Neamț
	Comuna Cincu județul Brașov
	Comuna Zapodeni județul Vaslui
Puhoi	Comuna Șotânga din județul Dâmbovița
	Comuna Drânceni din județul Vaslui
	Comuna Moara Vlăsiei din județul Ilfov
	Comuna Brănești din județul Ilfov
	Comuna Pianu din județul
Țipala	Comuna Ciorogirla din județul Ilfov
	Comuna Virtisoiu din județul Brașov
	Comuna Erbiveni din județul Iași
	Comuna Corod județul Galați
Horești	Comuna Dobroești județul Ilfov
Anenii Noi	Orașul Vaslui
	orașul Târgul Neamț
	orașul Giurgiu
Zolotievca	Comuna Bălușeni județul Botoșani
Gangura	Comuna Gornet din județul Prahova
	Comuna Popești Leordeni din județul Ilfov Romania
	Comuna San Paul din județul Cluj
	Comuna Sona din județul Alba Iulia

2. CAPITOLUL II. DESCRIEREA PROCESULUI DE IMPLICARE A COMUNITĂȚII ÎN DEZVOLTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ

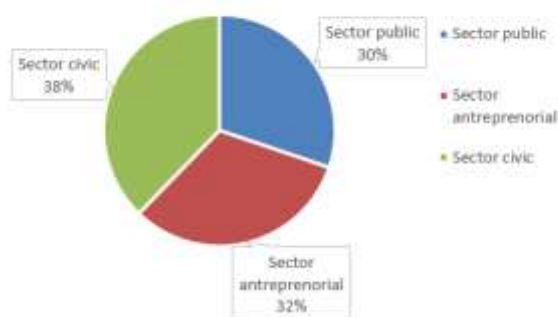
2.1. Descrierea parteneriatului

Grupul de Acțiune Locală (în continuare GAL) „Drumul Vechi Moldovenesc” a fost creat în baza implementării abordării europene LEADER în cadrul proiectului „Abordarea LEADER pentru Sprijinirea Dezvoltării Rurale”, ca parte a proiectului „LEADER pentru Moldova Rurală”, finanțat de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone, programul polonez de cooperare pentru dezvoltare – asistența Poloniei (Polish Aid) implementat de către Solidarity Fund PL în Moldova în parteneriat cu Rețeaua Națională LEADER (în continuare RNL) din Republica Moldova, partener strategic – Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

Grupul nostru de Acțiune Locală cuprinde suprafața a 10 unități administrativ-teritoriale (în continuare UAT) din două raioane după cum urmează: satul Hîrbovăț, comuna Ciobanovca, comuna Geamăna, comuna Ochiul Roș, comuna Zolotievca, orașul Anenii Noi (cu toate suburbiile: Hîrbovățul Nou, Ruseni, Albeni, Socoleni, Beriozchi-toate din raionul Anenii Noi) și satul Puhoi, comuna Țipala, comuna Gangura, satul Horești (toate din raionul Ialoveni), cu o populație totală de 28517 locuitori. Relieful specific teritoriului este de câmpie deluroasă, intersectată de multiple vâlcele și râpi, traversat de râurile Calantîr și Botna, solul având fertilitate medie și înaltă, peisaje terestre specifice zonei de câmpie deluroasă, precum și distanța mică față de municipiul Chișinău și centrele raionale Anenii Noi și Ialoveni. Caracteristicile enumerate oferă condiții favorabile dezvoltării atât a activităților agricole horticoale și zootehnice, cât și a activităților non-agricole, precum industria ușoară și turismul, reanimarea și consolidarea patrimoniului cultural și istoric.

Fig4. Diagrama structurii membrilor GAL Drumul Vechi Moldovenesc per sectoare

Structura membrilor GAL Drumul Vechi Moldovenesc

Actual avem 53 de membri (11 bărbați și 39 femei), dintre care: 16 (30 %) reprezintă sectorul public; 20 (38 %) reprezintă societatea civilă; 17 (32 %) – reprezintă mediul de afaceri.

Prin activitatea desfășurată, membrii parteneriatului au demonstrat interes și implicare activă în sectoarele din care provin, pentru dezvoltarea socio-economică locală în concordanță cu specificul teritoriului GAL.

În teritoriu, activitățile de dezvoltare a parteneriatului local au demarat în 2020, atunci când reprezentanții APL din satul Hîrbovăț, comuna Ciobanovca, comuna Geamăna, satul Puhoi și comuna Țipala au decis să participe în concursul anunțat de Rețeaua Națională LEADER (RNL) și să depună dosarul de aplicare cu scopul de a implementa abordarea LEADER în localități. Ulterior, în 2021, în cadrul primei întâlniri de lucru cu membrii GAL-ului, la propunerea majorității participanților, în proces au fost invitate alte 3 UAT, precum satul Văratice, comuna Ochiul Roș și comuna Zolotievca. La a doua întâlnire de lucru, la fel la propunerea majorității s-au acceptat încă o UAT și un sat, precum comuna Gangura și satul Hîrbovățul Nou. Pe parcurs, satul Văratice s-a retras din proces. Într-un final, inițiativă ce a dat start cu 5 UAT s-a extins până la 9 UAT.

În luna iunie 2021, urmând principiul LEADER „de jos în sus”, respectând criteriile de valabilitate a Grupului de Acțiune Locală, cu contribuția echipei de implementare delegată de RNL, am inițiat consolidarea parteneriatului într-un GAL și elaborarea Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL). În februarie 2022, am oficializat cu succes parteneriatul, toți membrii GAL-ului semnând miercuri 23.02.2022 Acordul de Constituire, Statutul și alte documente. În septembrie 2025, conform recesământului din 2024, orașul Anenii Noi a devenit eligibil de a fi parte a unui GAL, astfel a aderat cu toate suburbiile la GAL Drumul Vechi Moldovenesc. În noiembrie 2025, satul Horești și-a expus intenția de a se alătura parteneriatului, iar pe 20 decembrie 2025 a fost acceptat de către adunarea generală. La moment, parteneriatul GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” include 10 UAT (26 localități rurale).

Constituirea acestui parteneriat în conformitate cu legislația în vigoare, constituie pentru noi, rezidenții acestui teritoriu, o oportunitate de dezvoltare rurală echilibrată, concomitent în mai multe domenii. Metodologia de lucru aplicată, a favorizat să ne cunoaștem mai bine, să ne identificăm ca un teritoriu omogen cu valori și hotare comune, să identificăm că avem aceleași scopuri, precum dezvoltare economică durabilă și îmbunătățirea calității vieții acasă.

Echipa executivă, la moment este formată din director executiv, contabil șef, 2 manageri.

- Directorul este ales pe bază de concurs, pe o durată de 3 ani de către consiliul de administrație și aprobat de adunarea generală. Atribuțiile directorului sunt prescrise în Statutul Gal Drumul Vechi Moldovenesc.

- Contabilul șef este ales pe bază de concurs, pe o durată de 5 ani, de către consiliul de administrație și aprobat de adunarea generală. Atribuțiile contabilului șef sunt descrise în fișa de post.
- Managerii sunt angajați în bază de concurs de către directorul executiv, pe o perioadă determinată de proiectele în implementare și atribuțiile lor sunt descrise în fișele de post.

2.2. Evoluția și potențialul GAL

2.2.1 Evoluția GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc”

GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” a fost creat cu scopul de a dezvolta economic microregiunea prin acțiuni comune menite să îmbunătățească nivelul de trai și accesul la servicii și produse de calitate pentru locuitori, precum și să faciliteze accesul la piață în condiții avantajoase pentru antreprenorii și producătorii locali. Consolidarea parteneriatului GAL a parcurs un șir de etape bazate pe principiile LEADER, începând cu extinderea teritorială și încheierea unui teritoriu cu hotare comune, până la mobilizarea comunitară și elaborarea actualei strategii. Inițiatorii acestui parteneriat sunt 3 UAT din raionul Anenii Noi și 2 UAT din raionul Ialoveni, după cum urmează: s. Hârbovăț, com. Ciobanovca, com. Geamăna și s. Puhoi, com. Țipala. Ulterior în urma concluziilor focus-grupului desfășurat în inițiativă, parteneriatul inițial a fost extins în luna iulie 2021 alăturând încă 3 UAT din raionul Anenii Noi și 1 UAT din raionul Ialoveni, după cum urmează: comuna Ochiul Roș, comuna Zolotievca, orașul Anenii Noi (localitatea Hârbovățul Nou) și comuna Gangura. Astfel, GAL-ul la crearea parteneriatului este reprezentat de 9 UAT. În 2025 GAL-ul se extinde pe teritoriul satelor suburbii ale orașului Anenii Noi, iar după anunțarea recesământului 2024 și pe teritoriul orașului Anenii Noi. Spre finele anului 2025 la parteneriat aderă satul Horești din raionul Ialoveni. Astfel la finele anului **2025 Gal-ul este reprezentat de 10 UAT.**

Crearea GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” a fost posibilă prin parcurgerea următoarelor 4 etape:

1. **Identificarea și confirmarea teritoriului GAL-ului conform principiilor LEADER.** În aceste sens, GAL-ul îndeplinește următoarele condiții: teritoriul este constituit din cel puțin trei UAT învecinate, populația teritoriului GAL depășește valoarea minimă de 10 000 locuitori, deciziile privind constituirea GAL-ului au fost aprobate de către consiliul local în condițiile stabilite de Legile nr. 436/2006 și Legea nr. 50/2021.

2. **Mobilizarea comunitară.** La această etapă împreună cu echipa de implementare delegată de RNL au fost identificați și implicați reprezentanți ai mai multor instituții publice, entități economice, organizații obștești. Acești reprezentanți sunt persoane active și importante din punct de vedere al dezvoltării GAL-ului care s-au ghidat de principiile abordării LEADER în procesul de lucru. Pentru a mobiliza comunitatea reprezentanții parteneriatului, alături de echipa de facilitatori au aplicat un șir de instrumente participative, așa ca: grupe tematice pe rețelele de socializare, consultări publice, focus grupuri.

3. **Consolidarea parteneriatului GAL, elaborarea Strategiei de Dezvoltare Locală SDL și actualizarea ei.** Elaborarea SDL a fost o oportunitate pentru crearea și consolidarea parteneriatului între membrii potențiali ai GAL-ului. Astfel parteneriatul s-a format natural de către oameni cu aceleași valori, bazat pe experiența reală de comunicare, implicare și colaborare. Această etapă a fost parcursă prin desfășurarea a 10 întâlniri de lucru fizice moderate de facilitatorul și expertul în dezvoltare locală pe parcursul a 9 luni, prin crearea unui grup în Viber cu toți localnicii care au participat la întâlnirile de lucru (peste 100 persoane) pentru facilitarea comunicării. În cadrul acestor întâlniri de lucru s-a colectat informații și dezvoltat conținut pentru strategie. Colectarea și discutarea ideilor de proiecte a unit și mai mult parteneriatul pentru că astfel membrii s-au cunoscut mai bine între ei și au fost dezvoltate inclusiv idei de proiecte comune. Actualizarea SDL a fost făcută în urma analizei implementării ADL inițiale, dar și în urma lărgirii teritoriului GAL. Această etapă a fost parcursă prin desfășurarea a 4 întâlniri (1 fizică și 3 online), prin îndeplinirea chestionarului propus de echipa executivă și stabilirea planificării pentru următorii 5 ani.

4. **Constituirea GAL-ului.** La ședința adunării de constituire au fost analizate activitățile și întregul parcurs al procesului de creare a GAL-ului. Reprezentanții UAT și a altor instituții publice din teritoriu, reprezentanții societății civile și a sectorului antreprenorial care au dat dovadă de inițiativă și au fost implicați în proces, au luat decizia de a fonda Asociația GAL „Drumul Vechi Moldovenesc”, acceptând respectiv principiile și prevederile abordării LEADER. De asemenea au fost invitați în calitate de observatori și alți rezidenți din teritoriul GAL-ului interesați, precum și reprezentanți RNL. A fost elaborat și aprobat statutul organizației, membrii fondatori semnând ulterior acordul de constituire, astfel odată oficializate structurile administrative de coordonare, de implementare, monitorizare și evaluare a activităților de implementare a SDL. S-a dat citire și au fost semnate de către membrii fondatori acordul de constituire și statutul, astfel oficializându-și structurile administrative de coordonare, implementare, monitorizare și evaluare a activităților de implementare a SDL.

Membrii GAL-ului dețin experiență de colaborare anterioară prin elaborarea și implementarea proiectelor comune pentru dezvoltarea infrastructurii și serviciilor sociale. Grupul de Acțiune Locală „Drumul Vechi Moldovenesc” își planifică implementarea mai multor acțiuni pe termen lung pentru dezvoltarea socio-economică a teritoriului, bazate pe resursele locale și oportunitățile identificate.

2.2.2 Potențialul GAL „Drumul Vechi Moldovenesc”

Actualizarea Strategiei de Dezvoltare Locală pentru perioada 2026–2030 are loc într-un context favorabil, în care GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” dispune de un capital instituțional acumulat, experiență practică relevantă și un parteneriat funcțional extins. Potențialul GAL pentru următorul ciclu strategic este determinat de o serie de factori-cheie. În primul rând, GAL dispune de o capacitate instituțională consolidată, reflectată prin structuri de conducere funcționale, proceduri interne testate și o echipă executivă cu experiență în gestionarea fondurilor, evaluarea proiectelor și monitorizarea implementării. Experiența demonstrată în implementarea SDL în perioada 2022-2025 confirmă capacitatea GAL de a transforma prioritățile strategice în intervenții concrete, cu impact măsurabil asupra comunităților. În al doilea rând, potențialul teritorial extins și diversificat rezultă în urma integrării noilor UAT și teritorii creează premise pentru proiecte mai complexe și mai bine corelate, în domenii precum dezvoltarea periurbană, valorificarea patrimoniului cultural, antreprenoriatul local, serviciile publice și inițiativele comunitare. Procesul de actualizare a SDL a evidențiat, totodată, o creștere a nivelului de implicare comunitară, atât din partea autorităților publice locale, cât și a sectorului privat și a societății civile, confirmând faptul că GAL este perceput ca un instrument util, credibil și relevant pentru dezvoltarea locală.

Un element strategic nou care consolidează potențialul GAL pentru perioada 2026–2030 îl reprezintă intenția de a dezvolta turismul local într-o manieră integrată, prin valorificarea patrimoniului cultural și rural al teritoriului. În acest context, GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” intenționează să inițieze procesul de constituire a unei Organizații de Management al Destinației Turistice (OMDT), care să asigure coordonarea actorilor publici și privați, dezvoltarea de produse turistice comune și promovarea unitară a destinației. Prin intermediul OMDT și al traseelor tematice, GAL urmărește creșterea vizibilității zonei, diversificarea ofertei turistice, stimularea economiei locale și integrarea teritoriului în circuite turistice regionale, naționale și transfrontaliere.

În perspectivă, GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” își propune extinderea rețelei de cooperare prin stabilirea unor parteneriate strategice cu Consiliul Raional Anenii Noi, Consiliul Raional Ialoveni, precum și cu cel puțin un alt GAL din România și un GAL din Ucraina, în vederea realizării de proiecte comune cu impact regional și transfrontalier. Această deschidere către cooperare și inovare poziționează GAL, pentru perioada 2026–2030, nu doar ca un mecanism de finanțare, ci ca un actor strategic de dezvoltare teritorială, capabil să faciliteze procese participative, să coordoneze intervenții integrate și să contribuie activ la atingerea obiectivelor de dezvoltare rurală și periurbană la nivel local și regional.

2.3. Misiunea GAL

Misiunea GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” constă în facilitarea dezvoltării locale durabile prin funcționarea unui parteneriat public–privat–civic eficient, orientat spre stimularea economiei locale, sprijinirea și promovarea produselor și serviciilor locale, valorificarea integrată a resurselor teritoriale și mobilizarea capitalului uman și social, inclusiv a diasporei și a migranților reveniți, cu asigurarea participării echitabile a femeilor și bărbaților de toate vârstele, în scopul îmbunătățirii calității vieții, consolidării coeziunii teritoriale, protecției mediului și dezvoltării turismului local.

Elaborarea misiunii GAL-ului a fost o activitate foarte responsabilă pentru noii membri, dar și plăcută în același timp pentru că a fost foarte vizibilă că ne dorim cu toții aceleași lucruri și acțiuni, precum: parteneriat eficient și sprijin reciproc între membrii GAL, gândire colectivă și însușirea de cunoștințe noi, condiții de trai bune, menținerea populației acasă, infrastructură dezvoltată, atragerea investitorilor, implementarea proiectelor, crearea și promovarea unei mărci locale, promovarea produselor și afacerile locale, facilitarea de asocieri și cooperări, schimb de experiență, modernizarea agriculturii, diversificarea afacerilor non-agricole, turism, folosirea eficientă a resurselor naturale și protejarea mediului, promovare patrimoniu cultural, cunoașterea și transmiterea tradițiilor, valorificarea resurselor umane și intelectuale.

2.4. Viziunea de dezvoltare a teritoriului GAL

GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” este o regiune, cu infrastructură bine dezvoltată și servicii publice de calitate, cu mulți antreprenori prosperi și recunoscuți în mediul de afaceri pentru competitivitate și profesionalism, cu localnici care promovează tradițiile și patrimoniul cultural, cu un traseu turistic ce valorifică resursele și produsele locale, cu tineri implicați în dezvoltarea regiunii.

A fost mai ușor să stabilim viziunea GAL-ului decât misiunea, pentru că fiecare din noi visează și își dorește un trai mai bun acasă, respectiv am depistat și aici că ne dorim un viitor tare asemănător care să cuprindă cel puțin următoarele: populație responsabilă și prietenoasă cu mediul, îndeplinirea misiunii, implementarea de proiecte, infrastructură dezvoltată, infrastructură rutieră ce unește localitățile partenere, servicii publice și sociale de calitate, economie dezvoltată, traseu turistic funcțional ce include atât puncte de reper cultural cât și de interes economic, recunoscuți în mediul de afaceri pentru specialiști buni și produse/servicii calitative, agenți economici prosperi, salarii minime de 20 mii MDL/lună, piață de desfacere locală, lipsă de șomaj, locuri de muncă multe și bune în teritoriu, păstrare tradiții și patrimoniu cultural, tineri implicați, emigranți reînțorși.

2.5. Experiența implementării strategiei de dezvoltare locală precedente 2022-2025

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală a GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” în perioada 2022–2025 a constituit un proces complex și orientat spre rezultate, care a permis testarea în practică a abordării LEADER și consolidarea rolului GAL ca actor funcțional de dezvoltare locală.

Experiența acumulată în această perioadă evidențiază atât rezultatele obținute, cât și lecțiile învățate, care au stat la baza actualizării SDL pentru perioada 2026–2030.

Prima perioadă de implementare a SDL 2022-2025, a fost implementată într-un teritoriu inițial format din 4 UAT, într-un context instituțional nou, specific GAL-urilor aflate la primul ciclu de implementare. În acest cadru, prioritățile strategice au fost transpuse în măsuri de finanțare și apeluri competitive de proiecte, lansate conform procedurilor aprobate și cadrului normativ național.

În perioada 2022-2025:

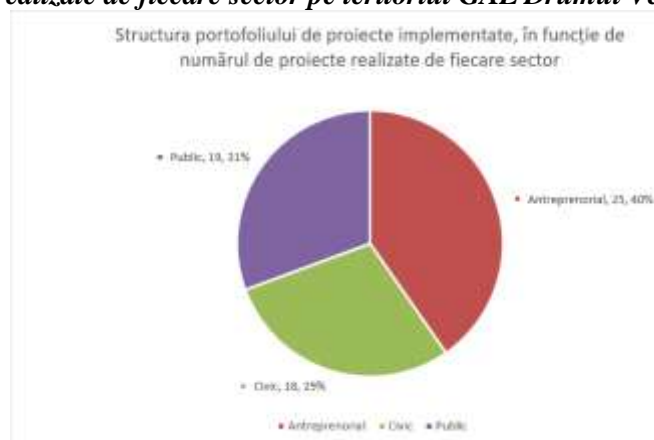
- au fost implementate **8 măsuri de finanțare**;
- au fost lansate **8 apeluri** de proiecte;
- au fost contractate **67 de proiecte**, distribuite echilibrat între sectorul public, privat și societatea civilă;
- valoarea totală a proiectelor contractate a depășit **13,651,660 lei**.

Acești indicatori confirmă capacitatea GAL de a opera mecanismele LEADER și de a asigura absorbția fondurilor alocate, dar și accesarea altor fonduri naționale.

Tabelul 12. Portofoliul proiectelor implementate de GAL

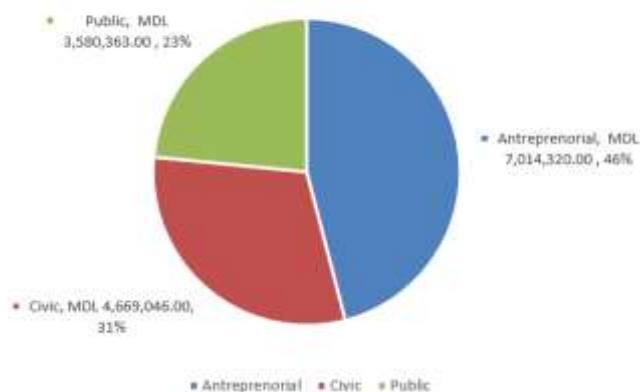
Fondul	Anul financiar	Nr. de proiecte	Valoarea
Implementate de GAL			
Programul de Stat LEADER	2022	18 proiecte	4,039,286.00 MDL
	2023	10 proiecte	1,315,766.00 MDL
	2024	19 proiecte	3,749,049.00 MDL
	2025	15 proiecte	4,504,539.00 MDL
HEKS EPER Moldova	2024	1 proiect	116,000.00 MDL
Fundacja Solidarności Międzynarodowej (SPFL)	2024	1 proiect	137,710.00 MDL
Branch/International Research & Exchanges Board Washington D.C. Sucursala Chișinău (IREX)	2024	1 proiect	874,326.00 MDL
Ministerul muncii și protecției sociale	2024	1 proiect	133,440.00 MDL
People in Need	2025	1 proiect	192,765.00 MDL
Asociația Obștească „Consiliul Național al Tineretului din Moldova”	2025	1 proiect	157,830.00 MDL
GAL Drumul Vechi Moldovenesc	2025	5 proiecte	43,020.00 MDL

Fig5. Diagrama structurii portofoliului de proiecte implementate în perioada 2022-2025, în funcție de numărul de proiecte realizate de fiecare sector pe teritoriul GAL Drumul Vechi Moldovenesc

Fig6. Diagrama structurii portofoliului de proiecte implementate în perioada 2022-2025 în GAL Drumul Vechi Moldovenesc în funcție de valoarea implementată de fiecare sector

Structura portofoliului de proiecte implementate în funcție de valoarea implementată de fiecare sector

În perioada 2022–2025, implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală a GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” a fost caracterizată de o diversitate echilibrată a proiectelor finanțate, reflectând atât prioritățile strategice asumate, cât și nevoile concrete ale comunităților din teritoriu.

Structura intervențiilor a urmărit principiul abordării integrate LEADER, asigurând sprijin concomitent pentru sectorul public, mediul privat și inițiativele civice și comunitare. Această abordare a permis nu doar realizarea de investiții punctuale, ci și generarea unor efecte cumulative asupra dezvoltării teritoriale, coeziunii sociale și economiei locale.

Pe durata implementării Strategiei de Dezvoltare Locală 2022–2025, GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” și-a construit treptat o capacitate funcțională solidă în domeniul gestionării, monitorizării și raportării, specifică unui mecanism LEADER aflat la primul ciclu complet de programare, dar caracterizat printr-o evoluție constantă.

În acest interval, GAL a elaborat și aplicat proceduri interne clare și transparente pentru evaluarea, selecția și contractarea proiectelor, asigurând respectarea criteriilor de eligibilitate, a principiilor concurențiale și a regulilor privind prevenirea conflictelor de interese. Aceste proceduri au fost îmbunătățite progresiv, pe baza experienței practice acumulate și a recomandărilor primite din partea autorității de management, ceea ce a contribuit la creșterea calității procesului decizional.

Totodată, au fost consolidate mecanismele de monitorizare ale progresului fizic și financiar al proiectelor, prin colectarea periodică a datelor de implementare, realizarea vizitelor de monitorizare și analiza rapoartelor intermediare și finale ale beneficiarilor. Monitorizarea nu a avut un caracter strict formal, ci a fost utilizată ca instrument de sprijin, facilitând identificarea timpurie a dificultăților și aplicarea măsurilor corective necesare.

Capacitatea de raportare a GAL către autoritatea de management s-a îmbunătățit constant de la un an la altul, aspect reflectat în respectarea termenelor de raportare, acuratețea documentației transmise și conformitatea cu cerințele administrative și financiare. Rapoartele anuale confirmă abilitatea GAL de a gestiona eficient întregul ciclu de proiect, de la lansarea apelurilor până la finalizarea și raportarea acestora.

Această experiență a contribuit la profesionalizarea activității GAL și la crearea unei baze solide pentru administrarea unui teritoriu mai extins și pentru implementarea unor intervenții mai complexe în perioada următoare.

Această experiență acumulată a stat la baza extinderii teritoriale a GAL în anul 2025, confirmând relevanța abordării LEADER și capacitatea GAL de a integra noi comunități într-un cadru strategic comun.

2.6. Principiile LEADER în activitatea GAL

2.6.1 Abordarea teritorială

Teritoriul este unul dintre cele trei elemente fundamentale ale abordării LEADER, acesta trebuie să fie omogen din punct de vedere al resurselor și potențialului local, format din cel puțin trei unități administrativ-teritoriale învecinate, de nivelul întâi, cu o populație cuprinsă între 10000 și 60000 de locuitori.

Grupul de Acțiune Locală „Drumul Vechi Moldovenesc” reprezintă un teritoriu rural cu o suprafață de 432km², constituit din 10 unități administrativ-teritoriale învecinate ce aparțin la 2 raioane, Anenii Noi și Ialoveni, situate în Regiunea de Dezvoltare Centru a Republicii Moldova. Componenta teritorială include: satul Hîrbovăț, comuna Ciobanovca, comuna Geamăna, comuna Ochiul Roș, comuna Zolotievca, orașul Anenii Noi – cu suburbiile lui (Hîrbovățul Nou, Ruseni, Biorezchi, Albinița și Socoleni-toate din raionul Anenii Noi), satul Puhoi, comuna Țipala, comuna Gangura și satul Horești (toate din raionul Ialoveni). Populația GAL-ului este de 28517 locuitori conform datelor recensământului din 2024.

În cadrul atelierelor de lucru, membrii GAL au stabilit că principiul de abordare teritorială va fi respectat prin implementarea mai multor inițiative și planuri de acțiuni ce vizează priorități comune ale acestei zone, precum: cunoașterea și valorificarea resurselor localităților membre GAL; identificarea problemelor comune între vecini (persoane fizice, persoane juridice, UAT) și cooperare întru soluționarea acestora; schimbul de idei și cunoștințe între persoanele

ce activează în același domeniu de activitate pe teritoriul GAL; vizite în teritoriu între localnici pentru schimbul de experiență privind greșeli și bune practici.

Zona GAL-ului este caracterizată prin hotare și istorie comună. În acest sens localitățile din parteneriat reprezintă fostele așezări situate lângă vechiul drum comercial mai numit și „Drumul Vechi Moldovenesc”. Acesta era parte a celui mai mare drum comercial medieval care lega pe timpuri Europa de Asia. Pe acest drum, prin Moldova treceau caravanele cu mărfuri din Asia, Caucaz, Crimeea spre Lvov, Cracovia. În timpul cuceririi de către turci, drumul s-a numit „Drumul Beilor”, dovezi sunt tumulii. În timpul ocupației ruse, a fost denumit în „Drumul Armatei”, se utiliza comunicarea prin foc per dublu sens pentru orașele Tighina-Hîrbovăț-Geamăna-Puhoi-Lăpușna din motiv că în aceste locații existau, dar și există cele mai înalte dealuri. Acest aspect teritorial și istoric constituie unul din pilonii parteneriatului și argumentul de bază pentru denumirea GAL-ului.

Fig.7. Harta Basarabiei în anul 1875

2.6.2. Parteneriate locale

Parteneriatul local este al doilea element fundamental al abordării LEADER, fiind denumit Grupul de Acțiune Locală (GAL) și se creează de către reprezentanții sectoarelor public, antreprenorial și civic, în care niciunul dintre aceste sectoare nu are mai mult de 49% dintre drepturile de vot la nivel decizional.

Parteneriatul GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” s-a creat timp de 9 luni, într-un mod organic prin implicare și participarea rezidenților în consolidarea acestui parteneriat și elaborarea SDL. Bazele acestui parteneriat au fost fundamentate în anul 2020 de primarii celor 5 UAT din r. Anenii Noi și Ialoveni, prin unirea și aplicarea la concursul anunțat de Rețeaua Națională LEADER privind crearea de GAL-uri noi. Ulterior, începând cu iunie 2021, au fost desfășurate un șir de activități de mobilizare comunitară, fiind atrase permanent în procesul de lucru și alte persoane active din cele 3 sectoare: public, antreprenorial și civic. Formarea parteneriatului a culminat cu semnarea Acordului de Constituire la 23.02.2022 de către 23 membri din 9 UAT, eveniment ce a dat start procesului de înregistrare oficială a GAL-ului nostru. LA data de 02.12.2025 la parteneriat aderă UAT Horești, astfel parteneriatul crește la 10 UAT. Adicional, din momentul semnării acestui Acord, ne-am asumat responsabilitatea să implementăm Planul Financiar al prezentei SDL, să consolidăm cooperarea dintre actorii locali și să asigurăm sinergia resurselor din diferite sectoare, indiferent dacă sunt publice sau private.

În acest sens, GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” și-a propus să fie o structură reprezentativă, pro-activă și flexibilă, capabilă să asigure funcționalitatea abordării LEADER, pentru dezvoltarea economică rurală a teritoriului și bunăstarea populației. Aplicarea principiului de parteneriat noi am văzut-o mai detaliat, astfel: egalitate între sectoarele civic, public, privat; comunicarea imediată, permanentă și eficientă între toți membrii; transparența deciziilor luate de către GAL prin informarea populației și publicarea acestora pe pagina online de lucru; elaborarea și realizarea scopului și obiectivelor comune; cooperare și sprijinirea inițiativelor optime de satisfacere a necesităților comune; încurajarea și efectuarea schimbului de experiență atât în cadrul GAL-ului cât și cu alte GAL-uri, pentru a evita unele provocări și a prelua bunele practici.

2.6.3. Abordarea „de jos în sus”

Principiul „de jos în sus” reprezintă elementul esențial al abordării LEADER, din acest motiv SDL se elaborează doar cu participarea și implicarea obligatorie a rezidenților locali, din motiv că anume ei cunosc cel mai bine necesitățile, resursele, starea lucrurilor și evoluția activităților din propria localitate. Respectiv implicarea comunității în procesul de elaborare a SDL determină responsabilizarea nemijlocită a acestora și fortificarea intervențiilor de dezvoltare locală.

Acest principiu a început să fie aplicat în crearea GAL-ului, odată cu vizita echipei de implementare, numită „Misiunea de Identificare a Resurselor” (în continuare MIR). În acea vizită, s-a pus accentul pe întâlnirea și comunicarea, cu un număr maxim de cetățeni din fiecare localitate, oameni care nu sunt indiferenți față de problemele existente și se implică

în viața satului. Ulterior, au urmat alte 10 ateliere de lucru în faza de creare, apoi 4 ateliere în faza de actualizare a SDL, în care noi localnicii din cele 10 UAT am făcut cunoștință între noi, am comunicat pe subiectele de interes comun, am identificat necesitățile și resursele comune, am cercetat istoria regiunii, am determinat o denumire care să ne reprezinte și să fie unică, am stabilit prioritățile comune de dezvoltare și ce suntem gata să întreprindem, am elaborat și am colectat peste 200 idei de proiecte din partea rezidenților GAL pentru a le putea corela cu viziunile noastre strategice, am stabilit viziunea și misiunea GAL-ului, am dezvoltat obiectivele și măsurile de sprijin, am verificat dacă ceea ce noi ne dorim se confirmă sau nu prin ideile de proiecte colectate, am stabilit indicatori și alte elemente componente ale SDL.

Principiul „de jos în sus” a încurajat participarea activă în procesul de planificare a activităților și luarea deciziilor privind elaborarea și implementarea SDL. Un alt beneficiu este faptul că accentuează și susține asumarea responsabilității pentru acțiunile, intervențiile și proiectele de dezvoltare a teritoriului GAL. În acest sens, în cadrul întâlnirilor de lucru cu reprezentanții sectorului public, antreprenorial și civic, am convenit că vom respecta acest principiu inclusiv prin următoarele: crearea grupului de lucru și dezvoltarea acestuia; discuții și analize despre necesitățile în localitate și actualizarea periodică a acestora; solicitarea ideilor și propunerilor de proiecte de la cât mai mulți localnici și părți implicate privind dezvoltarea socio-economică a teritoriului comun; crearea unei echipe de scriere a proiectelor și identificare a resurselor financiare pentru implementarea acestora; noi localnicii, să selectăm cele mai bune proiecte ce vor fi finanțate și să monitorizăm implementarea lor.

2.6.4. Acțiuni integrate și multisectoriale

Principiul „acțiuni integrate și multisectoriale” presupune elaborarea Strategiei de Dezvoltare Locală (în continuare SDL), ce cuprinde acțiuni integrate și multisectoriale bazate pe interacțiunea localnicilor și partenerilor locali din cele 3 sectoare, în scopul dezvoltării echilibrate a teritoriului GAL.

Strategia de Dezvoltare Locală a GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” a fost elaborată de către membri prin dialog deschis și participare activă în ședințele de lucru moderate de echipa de implementare. În acest sens, s-a ținut cont ca în SDL să fie reprezentate necesitățile, resursele și dorințele reprezentanților fiecărui sector (public, antreprenorial și civic), precum și sub-sector după caz (mediu, sănătate, educație, zootehnie, agricultura horticola, industrie ușoară, prelucrarea fierului și lemnului, alimentație publică, meșteșugărit și altele) prezente în teritoriu. Adicional, în cadrul aceluiași document, sunt încurajate parteneriatele intra și intersectoriale, cu scopul de a crea beneficii, sinergii și efecte de multiplicare a bunelor practici. Obiectivele și măsurile incluse în SDL sunt integrate în mod coerent și planificate detaliat, considerând influența diferitor factori și legături între partenerii locali, sectoarele din teritoriu.

Prezenta strategie este armonizată cu diferite documente elaborate la nivel local, raional, național și internațional, mai multe în acest sens sunt menționate în capitolul IV al prezentei SDL.

Dat fiind că dezvoltarea durabilă se obține prin acțiuni integrate, menite să creeze impact general, de lungă durată, grupul nostru își propune să continue aplicarea acestui principiu, după cum urmează: să susțină colaborarea între copii și vârstnici pentru că este benefică și contribuie la reînvierea, menținerea și transmiterea tradițiilor și obiceiurilor; să susțină colaborarea intrasectorială, exemplu - colaborarea între lemnari-agricultori-crescătorii de păsări pentru utilizarea rumegușului de la copacii de conifere; să faciliteze colaborarea între reprezentanții aceluiași sub-sector, exemplu - producătorii de lactate să colaboreze între ei pentru producerea cașcavalului; să sprijine colaborare intersectorială, exemplu apicultorii să colaboreze - cu pădurarii, cu agricultorii de floarea soarelui, cu producătorii de lumânări, cu producătorii de pomușoare și altele.

2.6.5. Colaborarea în rețea

Colaborare în rețea reprezintă colaborarea în cadrul rețelelor regionale, naționale și internaționale prin stabilirea legăturilor și realizarea proiectelor de dezvoltare a teritoriului GAL-ului.

GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” reprezintă o rețea de parteneri locali care, prin strategia sa, promovează legăturile între actorii locali în scopul dezvoltării economice a teritoriului. Ne propunem să conectăm oamenii, experiența acestora, locurile și activitățile din zonele rurale cel puțin prin următoarele acțiuni: preluarea experiențelor de la GAL-urile existente, dar și de la GAL-urile Europene, pentru a maximiza impactul pozitiv al parteneriatului; stabilirea acordurilor de colaborare cu rețelele regionale, naționale și internaționale; efectuarea vizitelor de lucru; elaborarea unei strategii naționale a GAL-urilor.

Începând cu primele luni de activitate, GAL-ul a devenit membru la Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală Leader (RNDRL), activitatea căreia este direcționată, în special, în scopul acordării sprijinului pentru GAL-urile din RM. Prin aderarea la RNDRL, ne-am propus să fim mai aproape de Asociația Europeană LEADER pentru Dezvoltare Rurală (ELARD), o organizație internațională nonprofit, care unește mai mulți membri atât din țările UE, cât și din afară. La fel intenționăm să devenim membri ai Rețelei de Dezvoltare a Comunităților Rurale, activitatea căreia este direcționată către o gamă mai largă de părți interesate din mediul rural.

În perioada de implimentare a strategiei de dezvoltare locală 2022-2028, GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” a creat câteva parteneriate cu Gal-uri din țară și din România. Astfel în 2022 un acord de parteneriat pe valorificarea tradițiilor naționale a fost conceput între 5 GAL-uri: 3 din România și 2 din Republica Moldova și anume: GAL-ul „Microregiunea Valea Sâmbetei”, GAL-ul „Țara Oltului” și GAL-ul „Marginimea Sibiului” din România, GAL-ul Cișmeaua Coprioarei și GAL-ul Drumul Vechi Moldovenesc din Republica Moldova. În 2023 a fost semnat un acord de schimb de bune practici cu GAL-ul Serpentina Nistrului. În 2024 a urmat un acord de colaborare între GAL-urile Plaiul Codrilor, Drumul

vechi Moldovenesc, Lunca Prutului de jos, Gagauz Korafłari, Stejarul Dacilor din Republica Moldova și GAL Napoca-Porolisum, România. În 2025 am stabilit un acord de colaborare cu GAL-ul Someș Transilvan din România, la fel în 2025 un parteneriat mai larg, dintre 9 GAL-uri, 8 din Republica Moldova și 1 din Polonia, ne-a oferit oportunitatea de a înțelege principiul de Smart Village, care îl vom integra în strategia de dezvoltare locală 2026-2030.

În perioada 2026-2030 vom continua să stabilim parteneriate atât naționale cât și internaționale.

2.6.6. Inovație

Inovația presupune stimularea unor abordări noi în dezvoltarea zonelor rurale, inclusiv transferul și modernizarea cunoștințelor tradiționale sau găsirea unor soluții noi la problemele rurale persistente, care nu au putut fi soluționate în mod satisfăcător și durabil prin aplicarea altor metode. Abordarea LEADER acceptă și consideră inovația în cele mai diverse forme (proces, serviciu, produs, prototip) și dimensiuni (entitate locală, regională, națională sau internațională). Membrii GAL-ului au început să introducă și să aplice noi elemente și soluții încă în procesul de formare și consolidare a parteneriatului, precum: invitarea localnicilor din diverse domenii la atelierelor de lucru, crearea grupului în Viber, completarea ideilor de proiecte și a chestionarelor de feedback în formulare Google (digitalizarea comunității); anunțarea localnicilor despre acțiuni prin paginile și chat-urile locale de Facebook, organizarea micilor expoziții de produs în cadrul atelierelor de lucru etc. Un element inovator, dar totodată păstrător de tradiții este Festivalul Drum de iarnă, unde ansamblurile folclorice din tot GAL-ul etalează tradițiile și obiceiurile locale, multinaționale, elemental inovator fiind locul petrecerii festivalului, și anume în fiecare an diferit, având ca scop ajungerea în fiecare UAT membru GAL.

GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” încurajează crearea, transferul și aplicarea inovațiilor, în scopul dezvoltării teritoriului său. Suntem conștienți de faptul că nu orice idee inovatoare va avea succes, în acest sens, ne propunem să evaluăm cât mai atent proiectele depuse în concurs, pentru a identifica cât mai multe riscuri și oportunități ale acestora pentru a micșora rata de eșec.

În cadrul atelierelor de lucru, am identificat mai multe elemente inovaționale pentru care este potențial și care dorim să le implementăm în teritoriu, precum: plasarea indicatoarelor pentru trasee turistice; implementarea hărții Google Map cu indicarea mai multor puncte de reper și interes cultural și economic; organizarea ședințelor cu participare fizică a rezidenților în diverse localități cum s-a procedat pe parcursul celor 10 întâlniri de lucru; elaborarea și lucru concomitent în documente Drive; implicarea tinerilor în dezvoltarea rurală; dezvoltarea infrastructurii (renovarea clădirilor vechi); dezvoltarea unei rețele rurale de hoteluri cu restaurante; organizarea festivalurilor comune (promovarea culturii, tradițiilor locale); crearea unei mărci „umbrelă” pentru produsele și serviciile locale; susținerea inițiativelor de dezvoltare a agriculturii ecologice și economiei circulare; managementul diferențiat al deșeurilor cu elemente de identificare unică și implementarea proiectelor respectând principiul Smart Village.

2.6.7. Cooperare

Cooperarea reprezintă desfășurarea unor proiecte comune cu grupuri similare în procesul de cooperare inter-teritorială și transnațională. Cooperarea în cadrul abordării LEADER poate să depășească rețeaua locală și rezidenții teritoriului GAL.

GAL-ul „Drumul Vechi Moldovenesc” intenționează să elaboreze și să implementeze proiecte comune cu alte GAL-uri din țară și din afara țării, pentru schimb de experiență și bune practici, precum și pentru accesarea diferitor forme de suport material și non-material. În scopul facilitării identificării partenerilor potriviți sau planificării și implementării activităților cu partenerii existenți, vom solicita inclusiv suportul RNDRL pentru a obține mai multe beneficii decât provocări de la proiectele de cooperare, vom desfășura activități de networking.

Cooperarea este susținută de către membrii GAL-ului ca un principiu de lucru aplicabil în fiecare localitate și pe întreg teritoriul GAL. În cadrul atelierelor de lucru, s-a determinat necesitatea impulsivării cooperării între sectoare, dar și între reprezentanții aceluiași sector, pentru o mai bună activitate în comun și pentru obținerea performanțelor și rezultatelor de grup. În acest sens ne propunem încurajarea asocierilor și dezvoltării parteneriatelor locale inter și intra sectoriale care vor contribui la dezvoltarea socio-economică progresivă și sustenabilă a teritoriului GAL.

Principiul de cooperare în cadrul GAL-ului va fi aplicat inclusiv prin următoarele: stabilirea colaborării cu GAL-uri deja formate sau a celor în curs de formare; identificarea și stabilirea relațiilor de cooperare de diverse niveluri, precum local, regional, național și internațional; cooperare prin sinergie de proiecte.

2.7. Procesul de implicare a comunității

Procesul de implicare a comunității în elaborarea SDL indică faptul că strategia este elaborată doar de către membrii comunității locale, adică de către localnicii ce reprezintă cele 3 sectoare: public, antreprenorial, civic. Implicarea comunității se asigură în procesul de lucru prin aplicarea principiului „abordarea de jos în sus”, ce semnifică participarea comunității locale în procesul de creare și implementare a strategiei.

Strategia GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” a fost elaborată de către noi, localnicii, locuitorii membri ai GAL ce reprezentăm toate cele 3 sectoare. Considerăm important fiecare principiu LEADER, în aceste sens am aplicat abordarea „de jos în sus” începând cu prima vizită MIR, am continuat ulterior prin implicarea noilor consăteni la fiecare întâlnire de lucru din cele 10 inițiale în 2021 și oameni noi în proporție de 50% la cele 4 ateliere din 2025, vom continua să asigurăm o implementare participativă a SDL pentru ca să atingem indicatorii planificați.

La fel în cei 4 ani de activitate a GAL-ului, implicarea comunității a fost reprezentată la toate ședințele organelor de conducere, păstrându-se proporționalitatea sectoarelor de fiecare dată (aceste date sunt prezentate de fiecare dată în toate procesele verbale a edințelor organelor de conducere GAL).

Caracterul participativ este arhivat în cadrul mai multor documente de însoțire a procesului de creare GAL, cum sunt: chestionarele de profil ale localităților, procesele verbale de la întâlnirile de lucru și ședințele organelor de conducere, listele de participare, decizia de implementare a abordării LEADER pe teritoriul localității, poze de la întâlnirile de lucru, fișele de proiect sistematizate în Portofoliul Ideilor de Proiect, chestionarele de feedback, informarea consătenilor prin căile de comunicare online existente și gradul de vizualizare a postărilor efectuate, elemente ale SDL etc. Implicarea comunității locale a fost efectuată atât la etapa de analiză teritorială și identificarea necesităților de dezvoltare, cât și la etapa de planificare strategică și stabilirea indicatorilor de monitorizare și evaluare.

Tabelul 13. Asigurarea caracterului participativ în elaborarea SDL

Grupul țintă pe sectoare	Metoda de implicare a comunității locale	Rezultate și impact
1. Etapa de prezentare a teritoriului și a populației GAL-ului		
Locuitorii rezidenți din teritoriul GAL-ului, reprezentanți ai sectoarelor: antreprenorial, public și civic.	-Aplicarea chestionarelor profilul localității	10 chestionare privind profilul localității membre a GAL-ului completate; APL, reprezentanții sectorului antreprenorial și reprezentanții sectorului civic implicați analiza complexă a teritoriului.
2. Etapa de descriere a parteneriatului și stabilire privind aplicarea principiilor Leader		
Locuitorii rezidenți din teritoriul GAL-ului, reprezentanți ai sectoarelor: antreprenorial, public și civic.	- Aplicarea chestionarelor profilul localității -Ședințe cu membrii GAL	Descrierea complexă a parteneriatului GAL. Misiune, viziune definită Membrii GAL susțin și promovează principiile de dezvoltare locală a abordării LEADER; principiile racordate activității GAL „Drumul Vechi Moldovenesc”.
3. Etapa de efectuare a analizei nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei		
Locuitorii rezidenți din teritoriul GAL-ului, reprezentanți din diaspora, reprezentanți ai sectoarelor: antreprenorial, public și civic.	-Ședința membrii GAL - procese- verbale în cadrul ședințelor de lucru și facilitare în teritoriul GAL	10 procese - verbale în cadrul ședințelor de lucru și facilitare în teritoriul GAL. Analiza SWOT elaborată. Procesele verbale a ședințelor organelor de conducere
4. Etapa de identificare a obiectivelor, măsurilor și indicatorilor, de elaborare a planului financiar și bugetului strategiei		
Locuitorii rezidenți din teritoriul GAL-ului, reprezentanți din diaspora, reprezentanți ai sectoarelor: antreprenorial, public și civic.	-Ședință de lucru cu membrii GAL-ului -Focus-grupuri cu reprezentanții diferitor grupuri de interes - procese- verbale în cadrul ședințelor de lucru și facilitare în teritoriul GAL	10 procese - verbale în cadrul ședințelor de lucru și facilitare în teritoriul GAL. 212 idei de proiect colectate, sistematizate și corelate cu obiectivele generale, obiectivele specifice și măsurile de sprijin. 3 obiective generale stabilite. 7 obiective specifice stabilite. 9 măsuri de sprijin determinate. Plan financiar realizat. Buget planificat.
5. Etapa de stabilire a modului de monitorizare și evaluare, și dezvoltare a planului de comunicare		
Locuitorii rezidenți din teritoriul GAL-ului,	Ședință de lucru cu membrii GAL	Plan de comunicare elaborat Modele de instrumente de analiză, monitorizare a

Grupul țintă pe sectoare	Metoda de implicare a comunității locale	Rezultate și impact
reprezentanți din diaspora, reprezentanți ai sectoarelor: antreprenorial, public și civic.	Ședință de lucru cu echipa executivă	eficienței de comunicare elaborate și anexate. Plan de monitorizare și evaluare elaborat.
6. Consultarea SDL și aprobarea acesteia		
Localnicii rezidenți din teritoriul GAL-ului, reprezentanți din diaspora, reprezentanți ai sectoarelor: antreprenorial, public și civic.	-Ședință intermediară de consultare online -Ședință de lucru cu adunarea generală a GAL	SDL aprobat de 37 membri unanim

3. CAPITOLUL III. ANALIZA NEVOILOR DE DEZVOLTARE ȘI A POTENȚIALULUI ZONEI

3.1. Nevoile de dezvoltare a teritoriului GAL

În cadrul atelierelor de lucru fizice, am descoperit că ne unesc cel puțin următoarele valori și realități, precum: activitatea agricolă, îndeletnicirile și meșteșugăritul, dorința de a dezvolta armonios și concomitent cele 3 sectoare, obiceiurile și tradițiile, resursele naturale, relieful, râurile Botna și Calantîr, potențialul intelectual, istoria locului și a drumului vechi comercial, așezarea geografică, relațiile economice, scopurile comune, toți dorim să lucrăm împreună prin colaborare, dorința comună de a o dezvolta teritoriul, responsabilitate, bunăstarea populației, comunicare, corectitudinea acțiunilor noastre, tumulii și altele.

În contextul analizei teritoriale expuse mai sus și a activităților practice desfășurate în comun cu toți membrii în cadrul atelierelor de lucru, au fost identificate mai multe necesități și probleme care ne propunem să le satisfacem și să le soluționăm prin implementarea prezentei strategii. Astfel pot fi enumerate cel puțin:

- La moment teritoriul GAL-ului nu se promovează ca o atracție turistică și infrastructura turistică este slab dezvoltată.
- Gestionarea deșeurilor neperformantă, pe lângă faptul că nu există un management complex al deșeurilor, adițional nici colectarea nu se face diferențiat.
- Există potențial în mai multe sub-sectoare și lanțuri valorice să se aplice practici ale economiei circulare, dar pe moment acest lucru nu se întâmplă, nu este motivație.
- Nu sunt lanțuri valorice complete în agricultură, ceea ce cauzează alte efecte, precum, defrișarea livezilor pentru a cultiva cereale din motiv că cheltuielile ar fi mai mici, iar piața mai sigură comparativ cu cea de fructe, sau vinderea vacilor de lapte la abatoare pentru că punctul de colectare a laptelui s-a închis și nu este o altă alternativă locală de procesare a laptelui.
- Lipsa centrelor comunitare care să ofere o diversitate de servicii sociale populației, precum azil pentru vârstnici, incluziune socială, dezvoltarea abilităților la generațiile tinere etc.
- Drumurile de acces pentru unele localități necesită a fi asfaltate dat fiind că sunt din pietriș, adițional este mare necesitate ca și drumurile locale să fie pietruite și asfaltate.
- Lipsa interesului, dar și a capacității majorității agenților economici de a angaja cât mai multe persoane din teritoriu pentru o perioadă nedeterminată și cu normă deplină, dat fiind că o parte din ei au nevoie de lucrări sezoniere și au depus efort ca procesele să fie cât mai mecanizate pentru a nu depinde mult de lipsa forței de muncă.
- Lipsa interesului agricultorilor în cooperare, asociere cu scopul de a produce și comercializa împreună.
- Reducerea numărului populației și emigrarea populației apte de muncă în alte localități mai dezvoltate sau orașe.
- nevoia de conectare cu diaspora și migranții reveniți
- nevoia de platforme digitale de comunicare.
- cererea de activități culturale, sportive și sociale destinate diasporei.

3.2. Resursele necesare de dezvoltare locală

Resurse de dezvoltare locală sunt diverse și pot fi clasificate cel puțin în următoarele 4 categorii: naturale și de mediu, economice, instituționale și de infrastructură, socio-culturale. În continuare sunt expuse toate resursele identificate de către locuitorii din teritoriul GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” în cadrul atelierelor de lucru.

3.2.1 Resurse naturale și de mediu

Resurse naturale sunt obiectele, fenomenele, condițiile naturale și alți factori, utilizabili în trecut, prezent și viitor pentru consum direct sau indirect, care au valoare de consum și contribuie la crearea de bunuri materiale și spirituale. Printre resursele naturale prezente în teritoriu se enumeră:

- Păduri: Pădurea Hârbovăț (3630 ha), Pădurea Troița Nouă, Pădurea Ciobanovca, Pădurea Geamăna (500 ha), Pădurea Puhoi (150 ha), Păduri Țipala.
- Iazuri: Hârbovăț (4), Ciobanovca (2), Geamăna (5), Puhoi (1), Țipala (2), Gangura (2), Horești (5), Anenii Noi (1).
- Izvoare-cișmele: Geamăna (4), Țipala (1), Gangura (2), Anenii Noi (1).
- Râuri: Calantîr, Botna.
- Pășuni: Hârbovăț (270 ha), Ciobanovca, Geamăna (300 ha), Puhoi, Țipala, Gangura (280ha).
- Zăcămintele: Argilă și nisip Hârbovăț.
- Floră-faună: Mistreți, fazani, lebede, lupi, bursuci, căprioare, vulpi, iepuri.
- Livezi și podgorii: Livezi (232 ha), Podgorii (1100 ha).
- Relief accidentat: Hârbovăț.
- Terenuri proprietatea APL: Hârbovăț (1140 ha).
- Fântâni arteziene: Hârbovăț (6), Geamăna (5), Puhoi (7) Țipala (6).
- Râpa din centrul satului (Țipala).

3.2.2 Resurse economice

Resursele economice reprezintă totalitatea elementelor atrase și folosite de către oameni la producerea de noi bunuri pentru consum. În acest sens locuitorii desfășoară următoarele activități de întreprinzător:

- Agricultură: livezi de sămburoase (piersici, caise, cireșe); livezi de nucifere (migdale, nuci, alun); podgorii viță de vie tehnică; plantații de viță de vie de masă; cereale; plantații de pomușoare (căpșune); legumicultură (18 sere).
- Zootehnie: apicultori (44), avicole (3), crescători de prepelițe (2), stână de caprine (3), stână de ovine (10), cirezi și ferme de bovine (8), crescători de porcine (20), piscicultură (4), altele (ieपुरi, păsări).
- Prestări Servicii: alimentație publică și servicii de catering (6), sală de ceremonii (4), agrement (8), servicii auto și vulcanizare (9), spălătorie auto (5), prelucrarea metalului-fierărie (5), prelucrarea lemnului-gater (6), croitorie și reparația articolelor vestimentare (4), confecționarea vestimentației de port popular (1), reparația încălțămintei (3), servicii de frumusețe (9), servicii medicale (2 stomatologii), servicii de transport pasageri și mărfuri (4), taxi (1); frigider industrial (4), uscătorie a fructelor (4), oloinițe (5), colectarea laptelui (2), servicii funerare (2), școală depozit apicol (1), salubritate canalizare (1), telefonie și internet (1), decor (1), abator (1), pază (1), saună (1), cazare (1), agrement (2), casă rurală (1), casă apicolă (1).
- Producție: fabrică de conserve (1), fabrica de producere nutrețuri (1), cașcaval (1), construcții PVC (2), vin (1), fabrică de pâine (1).
- Comerț: produse alimentare (74), materiale de construcție (4), medicamente (10), medicamente veterinare (3), combustibil (5 PECO).
- Agenți economici: CAP agricolă (1), GȚ (68), ÎI (21), SRL (20)
- Parteneriate: întovărășiri pomicole (1), asociația apicultorilor (în proces 1).
- Altele: Azil de câini (2).

3.2.3 Resurse instituționale și de infrastructură

Resursele instituționale și de infrastructură cuprind toate instituțiile publice prezente în teritoriul GAL-ului și toate categoriile de infrastructură și utilități publice disponibile în acest teritoriu.

Astfel, avem următoarele resurse instituționale: primării, centre medicale, posturi de poliție, instituții de educație preșcolară, școli primare, gimnazii și licee, oficii poștale, posturi de pompieri, sectoare de poliție, case de cultură, biblioteci publice etc.

În ce privește resursele de infrastructură, pot fi enumerate următoarele:

- Rețele de energie electrică, telefonie fixă și internet, apeduct, parțial canalizare, gazoduct, iluminare stradală, drumuri locale (asfaltate, pietriș, de câmp).
- Tehnico-edilitare: întreprinderi municipale (Hârbovăț, Geamăna, Puhoi, Horești, Anenii Noi), stație de epurare (Ciobanovca, Țipala, Anenii Noi), piață agricolă (Geamăna, Horești, Hârbovăț, Anenii Noi și Puhoi).
- Altele: drum istoric comercial, muzee, terenuri de joc (4), teren sportiv (2), teren sportiv artificial (3), sală de sport (1), parcuri (3), La Popas, Ludotecă (1), Novateca (9), centru pentru tineri (1), stații auto, veceu public, sală de dans, magazin social, Tunelul Bălțați, poduri peste râpă (12), fântâni cu cumpănă (12), moară de făină nefuncțională.

3.2.4 Resurse umane și culturale

Cea mai de preț și valoroasă resursă este omul, GAL-ul nostru este bogat în oameni buni, talentați și cu specialități diverse. Astfel avem:

- Domeniul creativ și meșteșugărit: meșteri și specialiști populari (43), interpreți voce (8), instrumentiști, conducători artistici (2), conducători de fanfară (1), actori (2), regizori (1), scriitori (4), pictori (11), iconari (1), conducători de ansamblu (1).
- Domeniul recreativ și sport: sportivi (5), antrenori de lupte (3), echipe sportive (fotbal 1), campioni la sport (5).
- Domeniul educație: profesori (140), educatori (42).
- Domeniul administrativ: primari (9), directori-manageri de instituții educaționale și culturale (20)
- Domeniul industrie: fierari (8), sudori (20), electricieni (21), lăcătuș (2), lemnari (9), artizani (3), cusătorese (10).

- Domeniul servicii: fotografi-cameramani (4), pietrar, sobar, constructori (20), mecanici (3), mecanizatori (15), oenolog (1), giuvaier (4), evaluator, sobar (5).
- Domeniul medical și social: medici de familie, medici specialiști plecați peste hotare (5), asistente medicale (8), nutriționiști (1), psiholog logoped (1), farmaciști, lucrători și asistenți sociali (5, specialiști în drepturile copiilor (1).
- Domeniul alimentar și alimentație publică: bucătari (10), cofetari (5).
- Altele: florar (1), preoți și episcopi (17), colecționari (2), pădurar, poștaș, autor de monografii (1), jurnalist.
- În ce privește patrimoniul cultural, au fost identificate mai multe elemente ale acestui, printre care:
- Ansambluri: Hârbovăț (5), Ciobanovca (2), Geamăna (4), Puhoi (2), Țipala (2).
- Orchestră.
- Cerc de dans sportiv, cerc de pictură (3), cerc de sport (1), cerc de animație, cerc de prelucrare artistică a lemnului (2).
- Muzeu etnografie-istorie (1), muzeul combatanților (1).
- Legenda satelor: spre exemplu Ciobanovca este fost sat nemțesc și locuitorii sunt vorbitori de limba rusă.
- Cărți despre istoria satelor: Țipala, Gangura, Hîrbovăț.
- Rețete tradiționale: pâine cu maia, învârtita cu jumări și brânză de oi.
- Sărbători locale: Iarba Verde – curățitul fântânilor.
- Patrimoniu material istoric: tumuli, monumentul consacrat eroilor căzuți în război pentru apărarea patriei în anul 1941-1945.
- Echipa de mini-fotbal (campioni sezonul 15).
- Diaspora activă ca resursă strategică.
- Asociațiile de Băstinași
- Competențele profesionale ale migranților (educație, business, servicii)..

3.3. Puncte tari și oportunități

3.3.1. Puncte Tari

Resurse naturale și de mediu

- Relief format din câmpii și dealuri foarte atractiv pentru dezvoltarea turismului și serviciilor de agrement, locuri amenajate în pădure pentru picnic și petrecerea timpului
- Resurse acvatice diverse: râuri, afluenți, iazuri, fântâni de mină, izvoare și cișmele, inclusiv în extravilanul localității
- Climă temperat-continentală care evidențiază foarte bine toate cele 4 anotimpuri
- Terenuri fertile cu bonitate bună și foarte bună datorită solului de cernoziom
- Resurse de nisip și argilă prezente în teritoriu
- Fond silvic și cinegetic bogat în diversitate, suprafețe extinse de pășuni
- Interes sporit ale primăriilor și ale unor localnici în îmbunătățirea stării mediului ambiant în teritoriu
- Rezervația naturală „Pădurea Hârbovăț”

Resurse instituționale și de infrastructură

- Existența pe teritoriul GAL-ului a 10 primării, 20 instituții de educație dintre care 12 grădinițe, biblioteci, oficii poștale, sedii de poliție, puncte medicale și centre de sănătate, posturi ale pompierilor
- Infrastructură creativă și recreativă, formată din cercuri de creații, case de cultură, stadioane mari naturale, stadioane mici cu înveliș artificial, complex sportiv, parcuri și scuaruri etc.
- Existența în teritoriu a rețelelor de electricitate, telecomunicații, apeduct, gazoduct.
- Existența legăturii rutiere cu centrul raional (30 minute) și municipiul Chișinău (40 min).
- Infrastructura de drumuri include atât drumuri asfaltate cât și drumuri din prundiș.
- Instituții publice competente, în care activează inclusiv și tineri specialiști.
- Mai multe instituții publice și gospodării casnice dețin canalizare proprie (fosă septică pentru depozitarea deșeurilor care este eliberată de către prestatorii serviciilor de asenizare).
- Colectarea deșeurilor se efectuează săptămânal.
- Infrastructura socială reprezentată de sectorul asociativ include cel puțin 12 ONG-uri, adițional se implică și locuitorii în acțiuni sociale, culturale.
- Conlucrare eficientă Primărie-Consiliu Local-Sectorul antreprenorial.
- Conlucrare eficientă Primărie – Consiliul Local – Asociațiile de băstinași.

Resurse economice

- Prezența întreprinderilor municipale în cadrul localităților.
- Număr mare de agenți economici în teritoriu (900) care activează în diverse domenii, începând cu activități agricole și finalizând cu industria prelucrătoare.
- Calitatea înaltă a produselor agro-alimentare, produselor eco și serviciilor locale.

- Resurse umane calificate și cu experiență în atragerea investițiilor, creditelor bancare, subvențiilor, granturilor și altele.
- Locuitori pasionați și specialiști în diverse domenii care pot dezvolta afaceri competitive.
- Conștientizarea că puterea de negociere este mai mare prin asocierea agricultorilor
- Investiții făcute de populația revenită din Diasporă.
- Teren cu infrastructură dezvoltată pentru crearea de parcuri industriale sunt în mai multe localități.
- Câte o piață comercială locală amenajată și dotată conform cerințelor este în proces de dare în exploatare în localitățile Geamăna, Puhoi și Hirbovăț

Resurse umane și culturale

- Populație structurată pe diverse etnii (moldoveni, ucraineni) ceea ce dă un colorit cultural special
- Fiecare localitate are legenda satului și locuitorii o știu, adițional există muzee locale improvizate
- Localitățile partenere colaborează pentru organizarea evenimentelor sportive și culturale
- Prezența pe teritoriul GAL-ului a lăcașelor mai multor culturi religioase, mai multor ansambluri
- Existența mai multor monumente ocrotite de stat
- Locuitori activi și care se implică în activități filantropice, culturale și în proiecte sociale
- Diasporă activă, s-a implicat financiar pentru crearea terenurilor de joacă, activități de filantropie, crearea apeductului prin contribuție, crearea și reparația drumurilor locale etc.
- Experiență în scrierea, planificarea și implementarea proiectelor comune, exemplu „Migrațiune și Dezvoltare Locală”
- Oameni talentați în mai multe domenii precum artistic, meșteșugărit, prelucrare lemn, crearea serelor, aplicarea practicilor ecologice, energie regenerabilă, economie circulară, creșterea animalelor, producerea de cașcaval artizanal etc.
- Mai multe locații cu potențial turistic de valorificat
- Participarea colectivelor artistice și sportive la evenimente locale, raionale și regionale

3.3.2. Oportunități

Resurse naturale și de mediu

- Îngrijirea surselor și bazinelor acvatice, curățarea și amenajarea fântânilor de mină și a azurilor
- Amenajarea și valorificarea locațiilor naturale cu potențial turistic și de agrement, extinderea spațiilor verzi în intravilan și regenerarea pădurilor, fâșiilor forestiere în extravilan
- Activizarea implicării civice în activități pentru îmbunătățirea și protecția mediului înconjurător
- Aplicarea practicilor de agricultură ecologică și economie circulară pentru micșorarea cantității de deșeuri și îmbunătățirea calității solului
- Implementarea unui sistem eficient și complex de colectare și gestionare a deșeurilor

Resurse economice

- Atragerea investitorilor pentru a dezvolta afaceri în diverse domenii, precum agricol, zootehnic, turistic, alimentar și alimentație publică, industria prelucrătoare, industria ușoară, tehnologii informaționale, industria prelucrătoare și altele
- Crearea unui brand local „umbrelă” și a unei platforme pentru promovarea și facilitarea comercializării produselor și serviciilor locale
- Asigurări pentru activități și afaceri agricole
- Piața UE, anual se majorează cotele pentru export și spectrul produselor permise la export
- Crearea de asociații locale și aderarea la naționale
- Accesarea tuturor formelor de sprijin financiar, material și informațional de către antreprenori
- Reparația, dotarea și deschiderea taberelor pentru copii la poalele pădurii de salcâm
- Dezvoltarea infrastructurii post recoltă pentru fructe, legume și cereale și a centrelor de procesare a producției de origine animală
- Valorificarea și dezvoltarea infrastructurii economice abandonate din teritoriu indiferent dacă este în proprietate publică sau privată
- Extinderea lanțurilor valorice în special agricole
- Aplicarea cât mai multor practici de agricultură ecologică pentru îmbogățirea solului și economie circulară pentru producere fără deșeuri

Resurse instituționale și de infrastructură

- Descentralizarea financiară și ajustarea legislației pentru finanțele publice și politicile de personal
- Lichidarea consiliilor raionale și birocrăției
- Înfrățirea cu comune din România și alte state
- Crearea canalizării centralizate și gestionarea complexă a deșeurilor

- Deschiderea și dezvoltarea centrelor comunitare, centrelor pentru tineret, cantinelor sociale, centrelor de adăpost și altele similare
- Crearea mai multor complexe sportive și artistice, precum și îmbunătățirea dotării acestora
- Continuitatea implementării strategiilor și politicilor naționale, regionale și raionale chiar dacă se schimbă persoanele cu rol de administrare
- Atragerea suportului financiar material, atât din interiorul, cât și din exteriorul GAL-ului
- Dezvoltarea și modernizarea continuă a infrastructurii instituționale și fizice
- Reducerea organelor de control și creșterea numărului de organe cu rol consultativ și suport

Resurse umane și culturale

- Crearea mai multor complexe artistice și sportive precum și îmbunătățirea dotării acestora
- Crearea de muzee virtuale și trasee turistice pentru promovarea GAL-ului ca destinație turistică
- Crearea grupurilor de presiune care să reacționeze la anumite categorii de noutăți și întâmplări locale, să sesizeze probleme și necesități locale
- Accesarea tuturor formelor de sprijin financiar, material și informațional de către sectorul asociativ
- Dezvoltarea unor mecanisme sau programe locale, raionale, naționale capabile să atragă și să mențină diaspora acasă
- Crearea și dezvoltarea centrelor pentru tineret, cluburilor de tradiții și alte forme de colaborare menite să unească generațiile
- transfer de cunoștințe, turism de origine, investiții diaspora, promovarea brandului GAL.

3.4. Puncte slabe și amenințări

3.4.1. Puncte Slabe

Resurse naturale și de mediu

- Lipsa unei gropi ecologice și a unui sistem de colectare, transportare și depozitare separată a deșeurilor, adițional mai există în vecinătatea GAL-ului gunoiștea autorizată de la Țințăreni
- Lipsa canalizării centralizate și a stațiilor de epurare
- Relieful deluros dezvoltă alunecări de teren
- Majoritatea bazinelor și resurselor acvatice necesită îngrijire, amenajare și curățare
- Consumul redus de către populație a apelor din fântânile de mină cauzează schimbarea gustului, mai ales că ele nu sunt marcate cu plăcuțe de informare privind calitatea apei
- Tipul climatei cauzează o frecvență mare a secetelor, inundațiilor, vânturilor puternice și alte intemperii
- Fertilitatea solurilor este în scădere, datorită managementului nesustenabil al solurilor
- Apariția și prezența mai multor gunoiști neautorizate în teritoriu, inclusiv lângă râuri

Resurse economice

- Cadrul legal precar întru atragerea și susținerea investitorilor să investească în zonele rurale
- Lipsa sistemelor de irigare și antigrindină
- Infrastructura de colectare, depozitare, procesare a materiei prime și a produselor de origine vegetală și animală, este slab dezvoltată, iar cea existentă este utilizată de proprietari pentru interesele proprii
- Lipsa de parcuri industriale și zone economice
- Încredere și comunicare limitată între antreprenorii aceluiași sub-domeniu, în consecință lipsă de cooperări și parteneriate în afaceri
- Lipsa utilajului tehnic de înaltă calitate în teritoriu
- Lipsa promovării produselor locale
- Lipsa forței de muncă în raport cu necesitățile
- Infrastructura de suport în afaceri practic lipsește
- Lipsa informației în teritoriu pentru antreprenori cu privire la subiecte de interes precum: finanțare, granturi, programe de mentorat și altele
- Circa 70% din agenții economici înregistrați în teritoriu sunt activi și desfășoară activități economice
- Liderii agricoli oferă circa 90% locuri de muncă sezoniere cu durata de 1 lună/om

Resurse instituționale și de infrastructură

- Starea și nivelul de dotare tehnico-materială a instituțiilor publice este bună - satisfăcătoare, în consecință o bună parte din ele necesită reparație, consolidare, inclusiv dotare tehnică
- Infrastructura creativă și recreativă necesită îmbunătățire și dotare tehnico-materială, precum și crearea acestei infrastructuri unde lipsește
- Utilizarea inefficientă a patrimoniului public, cauzată de diverse motive mai mult sau mai puțin obiective
- Insuficiență de cadre, cauzată de salarii mici comparativ cu necesitățile reale de trai
- Mai bine de 50% din lungimea drumurilor locale sunt drumuri de țară (neasfaltate și nepietruite)

- Circa 30% din gospodăriile GAL-ului încă nu au acces la apă și gaz, circa 40% din suprafața localităților nu sunt iluminate stradal
- Capacitatea de plată a populației rezidente este mică, în consecință insuficientă pentru co-finanțarea accesului la apeduct, gazoduct și construirea drumurilor de tip asfalt, varianta albă sau pietriș
- Bugete locale mici și insuficiente pentru a satisface toate necesitățile instituționale și de infrastructură
- Lipsa unui management complex al deșeurilor
- Conlucrare puțină între instituțiile publice vecine
- Lipsa centrelor comunitare pentru copii, bătrâni și alte categorii sociale ale populației

Resurse umane și culturale

- Muzeele nu sunt acreditate, în consecință nu sunt incluse în registrul de stat al muzeelor
- Legende, istoria satului și alte elemente de cultură și istorie nu sunt arhivate și structurate în vreo carte
- Lipsa unui centru de cantonament pentru colectivele sportive, necesitate în mai multe complexe sportive
- Lipsa centrelor artistice și de creație bine dotate
- Un procent mic al populației de regulă 5-7% se implică și își asumă responsabilități în activități ecologice, sociale, filantropice, culturale etc.
- Lipsa specialiștilor calificați (profesori, educatori, medici, contabili, juriști, tehnologi, asistenți, etc.) în raport cu necesitățile din teritoriu
- Neajuns de abilități și cunoștințe pentru a gestiona eficient asociațiile obștești și a implementa proiecte
- Lipsa de comunicare eficientă și sinceră în rândul populației, persistența fricii și a neîncrederii că prin cooperare și implicare se pot face schimbări bune
- comunicare insuficientă cu persoanele plecate, lipsa mecanismelor oficiale.
- Sectorul asociativ relativ activ, unde sunt dificultăți privind găsirea persoanelor în funcții manageriale și manageri de proiecte, specialiști în comunicare
- De la an la an scade numărul de copii care frecventează grădinița, școala, gimnaziul, liceul
- Multe gospodării părăsite și case dărămate
- Lipsa unui traseu turistic pe teritoriul GAL-ului
- Astăzi nici o localitate din GAL nu se promovează și nu este poziționată ca destinație turistică

3.4.2. Amenințări

Resurse naturale și de mediu

- Gestionarea ineficientă a platformei din vecinătate (Țințăreni)
- Schimbări climatice nefavorabile și calamități naturale, afectează negativ starea mediului
- Instabilitate politică și economică care poate influența negativ puterea de cumpărare a cetățenilor și interesul pentru turismul local
- Lipsa unui mecanism funcțional și ușor accesibil populației ca să implementeze practici ale agriculturii ecologice și economiei circulare
- Lacune legislative și tehnice care cauzează dificultăți în dezvoltarea unui management complex al deșeurilor în zonele rurale ale țării

Resurse economice

- Lipsa materiei prime precum semințele, pesticidele de înaltă calitate la preț accesibil
- Creșterea prețurilor de achiziție la materia primă și la produse strategice necesare antreprenorilor
- Interes redus din partea investitorilor să dezvolte afaceri în GAL din mai multe aspecte
- Prețul mare de achiziție al utilajului tehnic performant din motiv că acestea se importă
- Birocrație, suportul statului insuficient pentru dezvoltarea afacerilor micro, mici și mijlocii, îndeosebi în sectorul agricol și zootehnic la sat
- Emigrarea, deoarece locuitorii aleg să lucreze în alte localități, orașe sau țări unde sunt asigurați cu loc de muncă permanent, respectiv este insuficientă de forță de muncă calificată și muncitoare
- Situația politică instabilă, corupția, multe taxe și pe alocuri taxe înalte care trebuie să fie achitate de antreprenori atât la nivel local cât și național
- Inspectoratul fiscal și alte instituții publice cu care intră în raport antreprenorii își exercită mai mult funcțiile de control și foarte puțin cele consultative și de suport pentru dezvoltare afaceri
- Politici și legi care defavorizează producția autohtonă în raport cu produsele importate, care sunt comercializate mai ieftin decât cele locale
- Lipsa cadrului legal și regulator, care ar permite crearea asigurărilor agricole

Resurse instituționale și de infrastructură

- Reforma administrativ-teritorială și schimbarea legislației fiscale în defavoarea zonelor rurale

- Natalitatea în descreștere în localitățile partenere și în țară creează efecte negative pe termen lung, precum diminuarea numărului de copii care frecventează instituții de educație, scăderea numărului de specialiști în domenii vitale etc.
- Emigrarea masivă și continuă a locuitorilor începând cu anul 1993, individual și cu familia
- Situația politică instabilă din țară și lipsa unui mecanism de susținere continuă a priorităților strategice, indiferent de apartenența politică a persoanelor cu rol de administrare și putere de decizie, care conduc autoritățile administrației publice centrale și locale etc.
- Situația economică instabilă din țară, defavorizarea producției locale prin susținerea importului de produse, lipsa mecanismelor funcționale de creare a locurilor de muncă permanente și bine plătite în zonele rurale etc.
- Imposibilitatea acoperirii contribuțiilor în proiect

Resurse umane și culturale

- Lipsa de motivații pentru tineri să rămână sau să revină în localitate, majoritatea plecând după finalizarea studiilor gimnaziale sau liceale, deseori chiar și peste hotare pentru muncă
- Lipsa unor mecanisme de suport pentru conservarea și promovarea patrimoniului cultural
- Lacune ale cadrului legal și lipsa unor mecanisme care susțin și încurajează locuitorii din zonele rurale să deschidă și dezvolte afaceri sociale
- Prelungirea restricțiilor pandemice pe o perioadă lungă de timp la nivel național și global
- Instabilitatea politică, economică, fluctuația cursului valutar, scumpirea materiei prime și produselor finite
- Indiferență și pasivitatea cetățenilor să se implice
- Migrația continuă a tinerilor, risc de nevalorificare dacă DMD ar fi măsură separată
- Schimbarea cadrului legal sau a altor condiții în perioada implementării proiectelor

4. CAPITOLUL IV. OBIECTIVE, MĂSURI ȘI INDICATORI

4.1. Obiective generale, specifice și ținte măsurabile pentru rezultate

Obiectivele generale au fost formulate și validate în cadrul mai multor ateliere de lucru și consultări cu rezidenții GAL-ului (inclusiv consultări online cu diaspora GAL), nu înainte de efectuarea analizei teritoriale și identificarea tuturor resurselor locale care pot antrena dezvoltarea și promovarea acestui GAL. În rezultat, am identificat care este specificul fiecărui localități, necesitățile și potențialul întregului GAL ca un tot întreg. După mai multe aplicări practice, dialoguri, lucru în grup și dezbateri am convenit asupra a 3 obiective generale, după cum urmează:

4.1.1 Obiective generale:

1. Obiectivul general nr.1, numerotat și denumit: **O 1.0. Dezvoltarea și modernizarea economică locală.**
2. Obiectivul general nr. 2, numerotat și denumit: **O 2.0. Dezvoltarea durabilă a patrimoniului local și mobilizarea comunității.**
3. Obiectivul general nr.3, numerotat și denumit: **O 3.0. Creșterea calității vieții și a atractivității localităților din teritoriul GAL.**

În continuare este prezentat ce semnifică fiecare obiectiv, ce înglobează și care este impactul așteptat odată ce obiectivul va fi îndeplinit.

1. O 1.0. Dezvoltarea și modernizarea economică locală.

Viziunea acestui obiectiv este dezvoltarea economiei locale prin utilizarea tuturor opțiunilor și instrumentelor disponibile, astfel încât locuitorii să aleagă să investească și să trăiască la un nivel calitativ în teritoriu. Obiectivul va fi atins prin: lansarea de noi afaceri, dezvoltarea celor existente, stimularea colaborării și asocierii antreprenorilor (în special din agricultură), extinderea lanțurilor valorice, promovarea agriculturii ecologice și a economiei circulare, crearea sau facilitarea accesului la infrastructura locală/raională/națională de suport pentru afaceri, mentorat și coaching, sprijin în scrierea de proiecte și accesarea fondurilor, facilitarea accesului la consultanță, dezvoltarea platformelor comune de marketing pentru antreprenorii GAL, susținerea comercializării produselor și serviciilor locale, implementarea inovațiilor care oferă avantaj competitiv, consolidarea competențelor antreprenoriale și profesionale, precum și alte acțiuni care contribuie la dezvoltarea economică și la creșterea fluxului financiar în teritoriul GAL.

2. O 2.0. Dezvoltarea durabilă a patrimoniului local și mobilizarea comunității.

Prin acest obiectiv urmărim revitalizarea și îmbunătățirea a două dimensiuni esențiale pentru formarea comunității și a oamenilor: cultura și responsabilitatea civică. Obiectivul este formulat larg pentru a permite implementarea unor activități precum: dezvoltarea cercurilor artistice și sportive, facilitarea interacțiunii dintre vârstnici, copii și tineri pentru transmiterea tradițiilor, susținerea centrelor pentru tineri și alte grupuri sociale, conservarea patrimoniului local material și informațional prin diverse instrumente (cărți, documentare, muzeu online, reabilitarea monumentelor etc.), promovarea patrimoniului prin activități și produse (expoziții, festivaluri, competiții, ghiduri etc.), crearea și dezvoltarea traseelor turistice rurale și/sau tematice, organizarea activităților de educație și mobilizare civică în domeniile prioritare GAL, susținerea organizațiilor asociative și încurajarea antreprenoriatului social.

3. O 3.0. Creșterea calității vieții și a atractivității localităților din teritoriul GAL

Acest obiectiv presupune satisfacerea necesităților de bază pentru populația locală, cu toate că starea infrastructurii fizice și instituționale în teritoriul GAL-ului este una neutră-satisfăcătoare, există potențial ca să îmbunătățim calitatea vieții pentru locuitori. Inițiative care ar aduce plus valoare chiar și prin intervenții la scară mică, include cel puțin următoarele activități: crearea și reabilitarea infrastructurii fizice și asociate, modernizarea și dotarea tehnico-materială a instituțiilor publice pentru bună funcționare, amenajarea teritoriului, amenajarea spațiilor verzi și surselor acvatice, crearea și dezvoltarea centrelor comunitare pentru prestarea cât mai multor servicii sociale calitative la un număr cât mai mare de locuitori, îmbunătățirea și modernizarea serviciilor publice – îndeosebi cele sociale.

4.1.2. Obiectivele specifice și măsurile de sprijin

Obiectivele specifice reprezintă o segmentare tematică a obiectivelor generale pe domenii prioritare de dezvoltare. Acest lucru oferă mai multă claritate în materie de ce se urmărește a fi obținut, astfel sunt determinate calitativ și individualizat măsurile de sprijin. Acestea din urmă au fost formulate destul de largi, dat fiind că parteneriatul GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” este abia la început și pentru a putea implementa inițiative cât mai diverse din partea rezidenților. Această alegere va demonstra în timp, care este de fapt tendința și tematica de dezvoltare a teritoriului GAL-ului. În tabelul 14 este prezentat tabloul de bord al prezentei strategii format din obiective generale, obiective specifice și măsuri de sprijin.

Tabelul 14. Obiectivele generale, obiective specifice și măsuri de sprijin

Obiectiv general	Obiectiv specific	Măsuri de sprijin	Domenii HG 277/2022
O 1.0. Dezvoltarea și modernizarea economică locală	O.S. 1.1. Creșterea competitivității afacerilor din sectorul agroalimentar, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului.	M.S. 1.1.1. Susținerea inițierii și dezvoltării afacerilor agricole și agroalimentare, cu accent pe micii fermieri, antreprenoriat feminin și persoane revenite din diaspora	1, 10
	O.S. 1.2. Diversificarea și modernizarea afacerilor non-agricole, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului	M.S. 1.2.1. Sprijin pentru lansarea și dezvoltarea afacerilor non-agricole, cu accent pe tineri, femei și persoane revenite din diaspora	2, 3, 4, 5, 10
	O.S. 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport în afaceri și promovarea economiei locale	M.S. 1.3.1. Suport pentru infrastructura de afaceri și activități comune de promovare a produselor și serviciilor locale, inclusiv prin colaborare și asociere	1, 2, 3, 7, 10
O 2.0. Dezvoltarea durabilă a patrimoniului local și mobilizarea comunității	O.S. 2.1. Creșterea atractivității patrimoniului natural și cultural prin valorificare responsabilă, conservare și protecția mediului	M.S. 2.1.1. Susținerea cercurilor, atelierelor și colectivelor ce desfășoară activități artistice, de meșteșugărit și recreative	3, 6, 8, 9
		M.S. 2.1.2. Conservarea și promovarea patrimoniului natural și cultural, inclusiv dezvoltarea traseelor turistice	3, 6, 8, 9
	O.S. 2.2. Îmbunătățirea mobilizării civice în dezvoltarea și promovarea teritoriului GAL	M.S. 2.2.1. Dezvoltarea sectorului asociativ și susținerea inițiativelor de mobilizare civică	8, 9
O 3.0. Creșterea calității vieții și a atractivității localităților din teritoriul GAL	O.S. 3.1. Dezvoltarea infrastructurii publice la scară mică și amenajarea teritoriului, inclusiv prin implementarea soluțiilor SMART	M.S. 3.1.1. Suport pentru crearea și consolidarea infrastructurii publice, prin soluții integrate de Smart Village	4, 5, 8, 9
		M.S. 3.1.2. Amenajarea teritoriului și protecția mediului înconjurător, inclusiv a fondului forestier și cinegetic	4, 5, 8, 9
	O.S. 3.2. Diversificarea și îmbunătățirea calității serviciilor publice și sociale, inclusiv prin soluții eficiente energetic și sustenabile.	M.S. 3.2.1. Suport pentru modernizarea serviciilor publice și sociale, inclusiv crearea și dezvoltarea centrelor comunitare	8, 9

Elaborat: Bivol Feodosia, în baza atelierelor de lucru și consultărilor publice cu rezidenții GAL-ului

4.1.3. Matricea logică

Matricea logică este un instrument care aduce într-un singur loc toate componentele cheie a strategiei. Ne propunem să o folosim la fiecare etapă, precum la planificare, implementare și evaluare.

Tabelul 15. Matricea logică de corelare a analizei teritoriului și populației, analizei SWOT cu obiectivele Generale

Probleme/ necesități sociale și economice identificate	Indicatori de impact	Obiectiv specific	Indicatori de rezultate	Măsuri de sprijin	Indicatori de produse	Riscurile ce pot influența procesele de implementare și atingerea indicatorilor
O 1.0. Dezvoltarea și modernizarea economică locală						
<ul style="list-style-type: none"> ○ Lipsa platformelor de comercializare locale: piață comună amenajată, magazine online pentru produsele locale ○ Necesitate în extinderea și dezvoltarea lanțurilor valorice, în special în sectorul agricol ○ Necesitate în dezvoltarea și consolidarea economiei circulare, aplicarea cât mai multor practici ale agriculturii ecologice (permacultură) ○ Colaborare limitată între antreprenori, lipsa asociațiilor de antreprenori și a cooperativelor de producători ○ Puține resurse de muncă în localități, îndeosebi calificate și disponibile să lucreze cu salariul pe care antreprenorii îl pot oferi 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Creșterea cu 5% a numărului de persoane angajate permanent în teritoriu ➤ Intensificarea activității antreprenoriale în teritoriu cu 15% ➤ Creșterea cu 10% a volumului de investiții private atrase ➤ Intensificarea colaborării antreprenoriale cu 2% 	O.S. 1.1. Creșterea competitivității afacerilor din sectorul agroalimentar, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 20 locuri de muncă permanent create de afacerile agroalimentare ➤ 5 afaceri agroalimentare în domenii noi pentru GAL ➤ 10 antreprenori care s-au asociat ➤ 18 antreprenori care au beneficiat de mentorat ➤ 5 afaceri agroalimentare de procesare și prelucrare 	M.S. 1.1.1. Susținerea inițierii și dezvoltării afacerilor agricole și agroalimentare, cu accent pe micii fermieri, antreprenorat feminin și persoane revenite din diaspora	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 8 proiecte pentru inițierea de afaceri agroalimentare din ele cel puțin 2 inițiate de femei, 2 inițiate de persoane revenite din diasporă și cel puțin 1 inițiată de mici fermieri ➤ 17 proiecte pentru dezvoltarea afacerilor agroalimentare existente, din ele cel puțin 3 conduse de femei, 4 implementate de mici fermieri, inclusiv prin asociere 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lipsa materiei prime la prețuri accesibile pentru antreprenori ➤ Creșterea prețului la produse, echipament și utilaj tehnic ➤ Interes redus din partea investitorilor să investească local ➤ Birocrație și suportul statului insuficient pentru dezvoltarea afacerilor micro, mici și mijlocii în zonele rurale ➤ Emigrarea locuitorilor pot cauza mai multe efecte negative ➤ Situația politică și economică instabilă ➤ Înăsprirea controalelor planificate și inopinate fără rol și scop consultativ ➤ Politici și legi care defavorizează producția autohtonă în raport cu produsele importate ➤ Lipsa cadrului legal și regulator care ar permite asigurări agricole
		O.S. 1.2. Diversificarea și modernizarea afacerilor non-agricole, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 locuri de muncă permanent create de afacerile non-agricole ➤ 9 afaceri non-agricole create în domenii noi pentru GAL ➤ 5 servicii turistice create 	M.S. 1.2.1. Sprijin pentru lansarea și dezvoltarea afacerilor non-agricole, cu accent pe tineri, femei și persoane revenite din diaspora	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 8 proiecte pentru inițierea de afaceri non-agricole din ele cel puțin 1 condusă de tineri, 2 de femei și 5 inițiate de persoane revenite din diasporă ➤ 18 proiecte pentru dezvoltarea afacerilor non-agricole existente, din ele 2 conduse de tineri, 3 de femei și 4 de persoane revenite din diasporă, inclusiv prin asociere ➤ 5 proiecte pentru afaceri turistice 	

Probleme/ necesități sociale și economice identificate	Indicatori de impact	Obiectiv specific	Indicatori de rezultate	Măsuri de sprijin	Indicatori de produse	Riscurile ce pot influența procesele de implementare și atingerea indicatorilor
		O.S. 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport în afaceri și promovarea economiei locale	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 antreprenori care au beneficiat de suport informațional și consultativ pentru afaceri ➤ 10 activități efectuate pentru creșterea vizibilității produselor și serviciilor locale 	M.S. 1.3.1. Suport pentru infrastructura de afaceri și activități comune de promovare a produselor și serviciilor locale	2 proiecte pentru infrastructura de suport în afaceri (incubatoare de afaceri, centre de consultanță, altele) 3 proiecte pentru activități comune de promovare a economiei locale (brand local, târg, expoziție, magazin online, piață mobilă, altele)	
O 2.0. Dezvoltarea durabilă a patrimoniului local și mobilizarea comunității						
<ul style="list-style-type: none"> ○ Lipsa cercurilor și activităților extra-program pentru copii și tineri, dotarea tehnico-materială limitată a cercurilor artistice ○ Localnicii, îndeosebi tânăra generație: nu cunosc istoria teritoriului, s-au îndepărtat și nu aplică tradițiile locale, nu cunosc rețetele tradiționale nouă, altele ○ Necesitate acută de mobilizare și implicare a localnicilor, mai ales a tinerilor în îmbunătățirea și dezvoltarea teritoriului 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Intensificarea cu 1% a participării de către locuitori la activități artistice și sportive ➤ Creșterea atractivității turistice a teritoriului prin vizitarea acestuia de 500 turiști ➤ Activizarea a 20% din entitățile sectorului asociativ din teritoriu ➤ Creșterea cu 30% a nivelului de implicare a locuitorilor în dezvoltare teritorială 	O.S. 2.1. Creșterea atractivității patrimoniului natural și cultural prin valorificare responsabilă, conservare și protecția mediului.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 activități implementate de cercurile, atelierile și colectivele artistice și de meșteșugărit ➤ 10 activități implementate de cercurile și colectivele sportive ➤ 10 obiecte fizice și informaționale conservate (prin arhivare, reabilitare, amenajare) ➤ 10 activități de promovare implementate (toate cu excepția traseelor turistice) ➤ 2 trasee turistice create 	M.S. 2.1.1. Susținerea cercurilor, atelierelor și colectivelor ce desfășoară activități artistice, de meșteșugărit și recreative M.S. 2.1.2. Conservarea și promovarea patrimoniului natural și cultural, inclusiv dezvoltarea traseelor turistice	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 proiecte pentru cercurile, atelierile și colectivele artistice și de meșteșugărit ➤ 1 proiecte pentru cercurile și colectivele sportive ➤ 4 proiecte pentru conservarea patrimoniului (muzee, cărți, documentare, monumente, altele) ➤ 2 proiecte pentru promovarea patrimoniului (excursii, festivaluri, competiții, trasee turistice, ghiduri, altele) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lipsa de motivație pentru tineri să se implice local, să rămână în teritoriu, sau să revină după ce au finisat studiile efectuate înafara localității ➤ Lipsa unor mecanisme funcționale și accesibile pentru conservare și promovare patrimoniu cultural ➤ Lipsa unor mecanisme de suport pentru dezvoltarea sectorului asociativ și afacerilor sociale în zonele rurale ➤ Indiferența și pasivitatea cetățenilor să se implice în activități de promovare și dezvoltare teritorială ➤ Instabilitate politică și economică
		O.S. 2.2. Îmbunătățirea mobilizării civice în dezvoltarea și promovarea teritoriului GAL	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 cooperări stabilite cu alte GAL-uri ➤ 65 de proiecte scrise și implementate ➤ 10 proiecte scrise și implementate ➤ 5 grupuri de implicare civică create 	M.S. 2.2.1. Dezvoltarea sectorului asociativ și susținerea inițiativelor de mobilizare civică	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 proiect pentru crearea și dezvoltarea ONG-urilor (inclusiv antreprenoriat social) ➤ 3 proiecte pentru educație și implicare civică 	

Probleme/ necesități sociale și economice identificate	Indicatori de impact	Obiectiv specific	Indicatori de rezultate	Măsuri de sprijin	Indicatori de produse	Riscurile ce pot influența procesele de implementare și atingerea indicatorilor
			➤ 10 activități de educație și implicare civică efectuate			
O 3.0. Creșterea calității vieții și a atractivității localităților din teritoriul GAL						
<ul style="list-style-type: none"> ○ Puține spații verzi amenajate ○ Existența mai multor izvoare, râuri, iazuri care necesită îngrijire, amenajare ○ Necesitate în construcție, reparație, dotare tehnico-materială a infrastructurii fizice și instituționale ○ Necesitate în extinderea și îmbunătățirea serviciilor de management al deșeurilor ○ Existența mai multor familii social vulnerabile și este nevoie de ajutor și integrat ○ Lipsa serviciilor medicale conform necesităților ○ Lipsa unui mecanism funcțional pentru îngrijirea vârstnicilor 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Îmbunătățirea infrastructurii publice cu 10% ➤ Armonizarea situației ecologice în teritoriu cu 10% ➤ Îmbunătățirea accesului locuitorilor la serviciile sociale cu 10% 	O.S. 3.1. Dezvoltarea infrastructurii publice la scară mică și amenajarea teritoriului, inclusiv prin implementarea soluțiilor SMART	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 unități de infrastructură fizică și asociată create și consolidate ➤ 5 activități destinate managementului deșeurilor, inclusiv economiei circulare ➤ 5 spații verzi și de agrement amenajate ➤ 5 activități destinate consolidării fondului silvic și cinegetic 	M.S. 3.1.1. Suport pentru crearea și consolidarea infrastructurii publice, prin soluții integrate de Smart Village	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 proiecte pentru infrastructura fizică și asociată ➤ 3 proiecte pentru infrastructura instituțională 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Reforma administrativ teritorială ➤ Schimbarea legislației fiscale în defavoare zonelor rurale ➤ Natalitatea în descreștere și emigrarea populației ➤ Situația politică și economică instabilă ➤ Imposibilitatea acoperirii contribuțiilor în proiecte ➤ Reducerea sprijinului financiar de stat pentru crearea și modernizarea infrastructurii instituționale și fizice ➤ Lacune în cadrul legal privind managementul complex al deșeurilor în zonele rurale
		O.S. 3.2. Diversificarea și îmbunătățirea calității serviciilor publice și sociale, inclusiv prin soluții eficiente energetic și sustenabile.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 centre comunitare create și dezvoltate ➤ 50 beneficiari direcți ai centrelor comunitare ➤ 7 servicii publice și sociale îmbunătățite 	M.S. 3.1.2. Amenajarea teritoriului și protecția mediului înconjurător, inclusiv a fondului forestier și cinegetic	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 proiecte pentru amenajarea teritoriului ➤ 2 proiecte pentru fondul silvic și cinegetic 	

4.2. Măsuri de sprijin și indicatori

Indicatorii reprezintă de fapt o cascada ce pornește de la obiectivele generale, spre obiectivele specifice, către măsurile de sprijin. În rezultat, indicatorii de impact, sunt descompuși în indicatori de rezultat iar în indicatori de produs, astfel se asigură implementarea strategiei prin pași mici dar consecvenți și perseverenți. În continuare sunt este expus tabelul de corelare. Conform Ghidului Grupurilor de Acțiune Locală, există 4 modalități de aplicare/realizare a proiectelor necesare pentru implementarea prezentei strategii, și anume:

- prin apel de concurs. Inițial fiind concurs pentru activizare (în continuare CA) care se anunță doar în primii 2 de activitate a instituției beneficiare, ulterior concurs pentru dezvoltare (în continuare CD) care se organizează începând cu anul 3 de activitate a a lui.
- fără apel de concurs. Se permite doar pentru asociația GAL, pentru implementarea de proiecte de tip activitate proprie a GAL (în continuare AP) și proiecte de tip cooperare (în continuare CO)

Tabelul 16. Corelarea obiectivelor generale cu obiectivele specifice, măsurile și indicatorii de realizare

1.0.	Obiectiv general	O 1.0. Dezvoltarea și modernizarea economică locală			
1.1.	Obiective specifice	O.S. 1.1. Creșterea competitivității afacerilor din sectorul agroalimentar, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului.			
1.2.	Obiective specifice	O.S. 1.2. Diversificarea și modernizarea afacerilor non-agricole, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului.			
1.3.	Obiective specifice	O.S. 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport în afaceri și promovarea economiei locale			
Nr.	Indicator de impact pentru obiectivul general 1.0.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I.1.0.1	Creșterea numărului de persoane angajate permanent în teritoriu	Rata de angajare, %	0	5%	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor, date statistice. Modalitatea de măsurare: ponderea populației rezidente angajată permanent de către antreprenorii locali cu suportul GAL-ului din totalul populației apte de muncă din teritoriu.
I.1.0.2	Intensificarea activității antreprenoriale în teritoriu	Ponderea întreprinderilor active, %	0	15%	
I.1.0.3	Creșterea volumului de investiții private atrase	Ponderea investițiilor private, %	0	10%	
I.1.0.4	Intensificarea colaborării antreprenoriale	Rata colaborării antreprenoriale, %	0	2%	
Nr.	Indicator de rezultat pentru obiectivul specific 1.1.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I.1.1.1	Nr. de locuri de muncă permanent create de afacerile agroalimentare	loc de muncă permanent	0	20	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
I.1.1.2	Nr. de afaceri agroalimentare în domenii noi pentru GAL	afaceri	0	5	
I.1.1.3	Nr. de antreprenori care s-au asociat	antreprenori	0	10	
I.1.1.4	Nr. de antreprenori care au beneficiat de mentorat	antreprenori	0	18	
I.1.1.5	Nr. de afaceri agroalimentare de procesare și prelucrare	afaceri	0	5	
I.1.1.6	Nr. de afaceri agroalimentare conduse de femei dezvoltate	afaceri	0	5	
I.1.1.7	Nr. de afaceri dezvoltate de micii fermieri	afaceri	0	5	
I.1.1.8	Nr. de afaceri agroalimentare inițiate/dezvoltate de persoane revenite din diaspora	afaceri	0	2	

Nr.	Indicator de rezultat pentru obiectivul specific 1.2.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I.1.2.1	Nr. de locuri de muncă permanent create de afacerile non-agricole	loc de muncă permanent	0	21	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
I.1.2.2	Nr. de afaceri non-agricole create în domenii noi pentru GAL	afaceri	0	9	
I.1.2.3	Nr. de servicii turistice create	servicii	0	5	
I.1.2.4	Nr. de afaceri non-agricole conduse de femei dezvoltate	afaceri	0	5	
I.1.2.5	Nr. de afaceri non-agricole conduse de tineri dezvoltate	afaceri	0	5	
I.1.2.6	Nr. de afaceri non-agricole inițiate/ dezvoltate de persoane revenite din diaspora	afaceri	0	2	
Nr.	Indicator de rezultat pentru obiectivul specific 1.3.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I.1.3.1	Nr. de antreprenori care au beneficiat de suport informațional și consultativ pentru afaceri	antreprenori	0	30	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
I.1.3.2	Nr. de activități efectuate pentru creșterea vizibilității produselor și serviciilor locale	activități	0	10	

Măsuri de sprijin pentru obiectivul specific 1.1.	Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (CD, AP,CO)	Indicator de produs pentru măsuri	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
M.S. 1.1.1. Susținerea inițierii și dezvoltării afacerilor agricole și agroalimentare, cu accent pe micii fermieri, antreprenariat feminin și persoane revenite din diaspora	Rezidenții care doresc să inițieze o afacere nouă (start-up) sau deja desfășoară o afacere în domeniul agricol/ alimentară, inclusiv tineri, femei și persoane revenite din diaspora	CD, AP,CO	Nr. de proiecte pentru inițiere de afaceri agricole sprijinite	proiect	0	3	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
			Nr. de proiecte implementate de întreprinderi agricole conduse de femei	Proiect	0	5	
			Nr. de proiecte implementate de mici fermieri	Proiect	0	5	
			Nr. de proiecte implementate de persoane revenite din diasporă	Proiect	0	2	
			Nr. de proiecte sprijinite pentru dezvoltarea/modernizarea afacerilor agricole	Proiect	0	10	
Măsuri de sprijin pentru obiectivul specific 1.2.	Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (CD, AP,CO)	Indicator de produs pentru măsuri	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare

M.S. 1.2.1. Sprijin pentru lansarea și dezvoltarea afacerilor non-agricole, cu accent pe tineri, femei și persoane revenite din diaspora	Rezidenții care doresc să inițieze o afacere nouă (start-up) sau deja desfășoară o afacere în domeniul non-agricol, inclusiv tineri, femei și persoane revenite din diaspora, inclusiv în domeniul turismului și HoReCa	CD, AP,CO	Nr. de proiecte implementate de întreprinderi non-agricole conduse de tineri	proiect	0	3	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
			Nr. de proiecte implementate de întreprinderi non-agricole conduse de femei	proiect	0	5	
			Nr. de proiecte implementate de persoane revenite din diasporă	proiect	0	9	
			Nr. de proiecte sprijinite pentru dezvoltarea/modernizarea afacerilor non-agricole	proiect	0	9	
Măsuri de sprijin pentru obiectivul specific 1.3.	Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (CD, AP,CO)	Indicator de produs pentru măsuri	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
M.S. 1.3.1. Suport pentru infrastructura de afaceri și activități comune de promovare a produselor și serviciilor locale	Rezidenții care doresc să inițieze o afacere nouă (start-up) sau deja desfășoară o afacere în teritoriul și au nevoie de consultanță pe o diversitate de subiecte, dintre care: acces la finanțare, scriere de proiecte, servicii contabile, servicii juridice, servicii SMM pentru consolidarea capacităților sau care au identificat oportunități pentru asociere sau/și colaborare	concurs pentru dezvoltare CD, activitate proprie al GAL AP, cooperare CO	Nr. de proiecte pentru infrastructura de suport în afaceri (incubatoare de afaceri, centre de consultanță, altele)	proiect	0	2	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor Modalitatea de măsurare: numeric.
			Nr. de proiecte pentru activități comune de promovare a economiei locale (brand local, târg, expoziție, magazin online, piață mobilă, altele)	proiect	0	3	
Total pentru Obiectivul General nr. 1					0	49	
2.0.	Obiectiv general	O 2.0. Dezvoltarea durabilă a patrimoniului local și mobilizarea comunității					
2.1.	Obiective specifice	O.S. 2.1. Creșterea atractivității patrimoniului natural și cultural prin valorificare responsabilă, conservare și protecția mediului.					
2.2.	Obiective specifice	O.S. 2.2. Îmbunătățirea mobilizării civice în dezvoltarea și promovarea teritoriului GAL					
Nr.	Indicator de impact pentru obiectivul general 2.0.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare		
I.2.0.1	Intensificarea participării de către locuitorii la activități artistice și sportive	Ponderea locuitorilor implicați în activități artistice și de meșteșugărit, %	0	1%	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor, date statistice Modalitatea de măsurare: ponderea locuitorilor ce frecventează activități artistice și sportive din numărul total de locuitori		
I.2.0.2	Creșterea atractivității turistice a teritoriului	Număr de turiști, persoane	0	500.00			
I.2.0.3	Activizarea sectorului asociativ din teritoriu	Ponderea entităților asociative active, %	0	20%			

Nr.	Indicator de rezultat pentru obiectivul specific 2.1.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare		
I.2.0.4	Creșterea nivelului de implicare a locuitorilor în dezvoltare teritorială	Ponderea locuitorilor implicați în dezvoltare locală, %	0	30%			
I.2.1.1	Nr. de activități implementate de cercurile, atelierile și colectivele artistice și de meșteșugărit	activități	0	10	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.		
I.2.1.2	Nr. de activități implementate de cercurile și colectivele sportive	activități	0	10			
I.2.1.3	Nr. de obiecte fizice și informaționale conservate (prin arhivare, reabilitare, amenajare,...)	obiecte	0	10			
I.2.1.4	Nr. de activități de promovarea implementate (toate cu excepția traseelor turistice)	activități	0	10			
I.2.1.5	Nr. de trasee turistice create	traseu turistic	0	2			
Nr.	Indicator de rezultat pentru obiectivul specific 2.2.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare		
I.2.2.1	Nr. de cooperări stabilite cu alte GAL-uri	cooperare	0	7	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.		
I.2.2.2	Nr. de proiecte scrise și implementate	proiect	0	65			
I.2.2.3	Nr. de grupuri de implicare civică create	grup	0	5			
I.2.2.4	Nr. de activități de educație și implicare civică efectuate	activități	0	10			
Măsuri de sprijin pentru obiectivul specific 2.1.	Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (CD, AP, CO)	Indicator de produs pentru măsuri	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
M.S. 2.1.1. Susținerea cercurilor, atelierelor și colectivelor ce desfășoară activități artistice, de meșteșugărit și recreative	Reprezentanți ai comunităților locale din GAL. Reprezentanți ai sectorului civic, public, inclusiv și antreprenorial.	concurs pentru dezvoltare CD	Nr. de proiecte pentru cercurile, atelierile și colectivele artistice și de meșteșugărit	proiect	0	2	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
			Nr. de proiecte pentru cercurile și colectivele sportive	proiect	0	1	
M.S. 2.1.2. Conservarea și promovarea patrimoniului natural și cultural, inclusiv dezvoltarea traseelor turistice	Reprezentanți ai comunităților locale din GAL. Reprezentanți ai sectorului civic, public, inclusiv și antreprenorial.	concurs pentru dezvoltare CD, activitate proprie al GAL	Nr. de proiecte pentru conservarea patrimoniului (muzee, cărți, documentare, monumente, altele)	proiect	0	4	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din

Măsuri de sprijin pentru obiectivul specific 2.2.	Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (CD, AP, CO)	Indicator de produs pentru măsuri	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
		AP, cooperare CO	Nr. de proiecte pentru promovarea patrimoniului (excursii, festivaluri, competiții, trasee turistice, ghiduri, altele)	proiect	0	2	rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
M.S. 2.2.1. Dezvoltarea sectorului asociativ și susținerea inițiativelor de mobilizare civică	Reprezentanți ai comunităților locale din GAL. Reprezentanți ai sectorului civic, public, inclusiv și antreprenorial.	concurs pentru dezvoltare CD, activitate proprie al GAL AP, cooperare CO	Nr. de proiecte pentru crearea și dezvoltarea ONG-urilor (inclusiv antreprenoriat social)	proiect	0	1	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
			Nr. de proiecte pentru educație și implicare civică	proiect	0	3	
Total pentru Obiectivul General nr. 2					0	13	
3.0.	Obiectiv general	O 3.0 Creșterea calității vieții și a atractivității localităților din teritoriul GAL					
3.1.	Obiective specifice	O.S. 3.1. Dezvoltarea infrastructurii publice la scară mică și amenajarea teritoriului, inclusiv prin implementarea soluțiilor SMART					
3.2.	Obiective specifice	O.S. 3.2. Diversificarea și îmbunătățirea calității serviciilor publice și sociale, inclusiv prin soluții eficiente energetic și sustenabile.					
Nr.	Indicator de impact pentru obiectivul general 3.0.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare		
I.3.0.1	Îmbunătățirea infrastructurii publice	Gradul de îmbunătățire perceput de rezidenți, %	0	10%	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, date statistice, sondaj de opinie cu locuitorii. Modalitatea de măsurare: media aritmetică ponderată a punctajului acordat de locuitori.		
I.3.0.2	Armonizarea situației ecologice în teritoriu	Gradul de armonizare perceput de rezidenți, %	0	10%			
I.3.0.3	Îmbunătățirea accesului locuitorilor la serviciile sociale	Gradul de accesibilitate perceput de rezidenți, %	0	10%			
Nr.	Indicator de rezultat pentru obiectivul specific 3.1.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare		
I.3.1.1	Nr. de unități de infrastructură fizică și asociată create și consolidate	unități	0	6	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.		
I.3.1.2	Nr. de activități destinate managementului deșeurilor, inclusiv economiei circulare	activități	0	5			
I.3.1.3	Nr. de spații verzi și de agrement amenajate	spații	0	5			
I.3.1.4	Nr. de activități destinate consolidării fondului silvic și cinegetic	activități	0	5			

Nr.	Indicator de rezultat pentru obiectivul specific 3.2.	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare			
I.3.2.1	Nr. de centre comunitare create și dezvoltate	centre	0	2	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.			
I.3.2.2	Nr. de beneficiari direcți ai centrelor comunitare	beneficiari	0	50				
I.3.2.3	Nr. de servicii publice și sociale îmbunătățite	servicii	0	7				
Măsurile de sprijin pentru obiectivul specific 3.1.	Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (CD, AP, CO)	Indicator de produs pentru măsuri		Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
M.S. 3.1.1. Suport pentru crearea și consolidarea infrastructurii publice, prin soluții integrate de Smart Village	Reprezentanți ai comunităților locale din GAL. Reprezentanți ai sectorului public, civic și antreprenorial.	concurs pentru dezvoltare CD	Nr. de proiecte pentru infrastructura fizică și asociată		proiect	0	3	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
			Nr. de proiecte pentru infrastructura instituțională		proiect	0	3	
M.S. 3.1.2. Amenajarea teritoriului și protecția mediului înconjurător, inclusiv a fondului forestier și cinegetic	Reprezentanți ai comunităților locale din GAL. Reprezentanți ai sectorului public, civic și antreprenorial.	concurs pentru dezvoltare CD	Nr. de proiecte pentru amenajarea teritoriului		proiect	0	3	
			Nr. de proiecte pentru fondul silvic și cinegetic		proiect	0	2	
Măsurile de sprijin pentru obiectivul specific 3.2.	Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (CD, AP, CO)	Indicator de produs pentru măsuri		Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2026	Plan pentru anul 2030	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
M.S. 3.2.1. Suport pentru modernizarea serviciilor publice, inclusiv sociale și crearea, dezvoltarea centrelor comunitare	Reprezentanți ai comunităților locale din GAL. Reprezentanți ai sectorului public, civic și antreprenorial.	concurs pt dezvoltare CD, activitate proprie al GAL AP, cooperare CO	Nr. de proiecte pentru crearea și dezvoltarea centrelor comunitare		proiect	0	3	Sursa datelor: informație despre proiectele finalizate, informații din rapoartele beneficiarilor. Modalitatea de măsurare: numeric.
			Nr. de proiecte pentru îmbunătățirea serviciilor publice și sociale		proiect	0	4	
Total pentru Obiectivul General nr. 3						0	18	

Elaborat: Bivol Feodosia, în baza atelierelor de lucru și consultărilor publice cu rezidenții GAL-ului

4.3. Angajamentul privind protecția mediului înconjurător

Pe teritoriul GAL-ului sunt cel puțin 7800 ha de vegetație forestieră bogată, dintre care 2200 ha îi revin rezervației naturale „Pădurea Hirbovăț” și altele cel puțin 1000 ha reprezintă râuri și iazuri. Deținând așa un patrimoniu natural, desigur că obișnuim să îngrijim de mediul ce ne înconjoară. În acest sens, avem și o măsură de sprijin în strategie (M.S. 3.1.2.) cu privire la protecția mediului înconjurător și amenajarea teritoriului, special pentru a continua să fim și mai bun în acest sens.

Cunoaștem că mediul înconjurător și dezvoltarea socio-economică sunt elemente ale dezvoltării durabile, ce interacționează la diverse etape și procese și nu pot fi separate. În acest sens, GAL-ul va susține implementarea măsurilor și proiectelor de soluționare a problemelor comunitare, care vizează direct și indirect mediul. Printre activitățile ce le planificăm în acest sens, pot fi enumerate: soluționarea problemei de aruncare a deșeurilor în locuri neautorizate, colectare diferențiată a deșeurilor, utilizarea rațională a resurselor naturale, integrarea cerințelor de mediu în deciziile economice și sociale, accesul la informația de mediu și participarea comunităților locale la luarea deciziilor de mediu, susținerea practicilor sustenabile de mediu, eficientizarea proceselor de producție prin tehnologii nepoluante, promovarea agriculturii organice, managementului eficient al deșeurilor, cultura de consum, implementarea practicilor de economie circulară, organizarea activităților menite să crească gradul de conștientizare în rândul cetățenilor a practicilor ecologice și prietenoase mediului, valorificarea potențialului contribuției diasporei pentru proiectele verzi etc.

Analiza teritorială, dialogurile în cadrul atelierelor de lucru, au evidențiat un șir de probleme majore de mediu cu care se confruntă regiunea, printre care: poluarea și degradarea solurilor, utilizarea irațională a apelor, degradarea spațiilor verzi, gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor prin prezența gunoștilor neautorizate, lipsa infrastructurii de colectare a deșeurilor, neînțelegerea de către populație a necesității colectării centralizate a deșeurilor, nemijlocit colectarea separată pe fracții - hârtie, plastic, metal, biodegradabil. Soluționarea acestora necesită o implicare activă și o abordare complexă.

Adițional, toate proiectele propuse spre implementare, vor fi supuse evaluării privind impactul asupra mediului, în conformitate cu cerințele cadrului legislativ național din domeniu. Evaluarea impactului asupra mediului va fi realizată în baza vizitelor în teren (aria/terenul de implementare a activităților propuse în proiect) și se va concentra asupra problemelor majore de mediu - induse de activitățile proiectului și pe măsurile, care fiind încorporate în elaborarea și implementarea proiectului vor asigura minimizarea efectelor negative asupra mediului înconjurător.

4.4. Caracterul integrat al obiectivelor strategiei cu obiectivele strategice naționale

Caracterul integrat al SDL presupune facilitarea combinării diferitor intervenții sectoriale și specifice unui anumit domeniu pentru a obține un efect sinergic cât mai mare posibil, conexiunea și coordonarea mai puternică a activităților întreprinse de diferite entități pentru un rezultat de impact comun, stabilirea conexiunii și legăturilor între zonele cu mai multe probleme și a teritoriilor ce reprezintă un potențial sporit pentru dezvoltare.

Prezenta SDL a GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc” reprezintă un set coerent de obiective și inițiative locale pentru valorificarea potențialului, resurselor și specificului local, care contribuie la realizarea obiectivelor strategice locale, raionale și naționale. Ne-am străduit să aplicăm abordarea integrată în cadrul fiecărei întâlniri și etape de lucru pentru a obține o corelare cât mai bună între elementele acestui document. În acest sens, identificarea resurselor și valorilor care ne unesc efectuarea analizei SWOT, dezvoltarea ideilor de proiecte, stabilirea obiectivelor și măsurilor de sprijin, identificarea indicatorilor de impact și rezultat, precum și restul activităților ce au fost întreprinse pentru consolidarea parteneriatului și elaborarea SDL s-au efectuat prin comunicare, analiză și corelarea ideilor reprezentanților celor 3 sectoare (public, antreprenorial și civic). Adițional, în cadrul SDL sunt menționate problemele și riscurile identificate în baza analizei teritoriului, fapt ce confirmă necesitatea de a facilita sinergia diferitor intervenții sectoriale și domenii de activitate în cadrul GAL-ului, precum și îmbunătățirea colaborării instituțiilor locale și regionale pentru dezvoltare socio-economică a GAL-ului „Drumul Vechi Moldovenesc”.

Caracterul integrat este respectat inclusiv și prin diversitatea mijloacelor financiare necesare pentru implementarea prezentei strategii. Astfel, sunt identificate cel puțin 3 surse: FNDAMR⁵, partenerii de implementare, contribuția beneficiarilor.

Strategia completează alte activități din zonă și este în corelare cu următoarele documente de planificare:

1. Corelarea cu documentele strategice ale UAT:

- a) Plan de Dezvoltare Economică Locală satul Hârbovăț (2020-2022),
- b) Planul strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Ciobanovca (2021-2026) ,
- c) Strategia de dezvoltare comunitară a comunei Geamăna (2021-2026),
- d) Planul strategic de dezvoltare social-economică a satului Puhoi (2017-2021),
- e) Planul strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Țipala (r-nul Ialoveni) 2024-2029,
- f) Planul Strategic de Dezvoltare a comunei Ochiul Ros 2020-2025 (comuna Ochiul Roș participă la amalgamarea voluntară, sunt în elaborarea strategiei noi, împreună cu comuna Zolotievca și comuna Geamăna).
- g) Planul strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Zolotievca (2017-2022),

⁵ FNDAMR – este abreviată pentru Programului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural

- h) Strategia de Dezvoltare a comunei Gangura pentru anii 2023-2028
- i) Strategia de Dezvoltare a orașului Anenii Noi pentru anii 2023-2028

Printre obiectivele locale care sunt acoperite de prezenta strategie pot fi enumerate cel puțin următoarele: dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice; asigurarea dezvoltării economice locale; îmbunătățirea stării mediului natural; modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, sănătate și protecție socială; reabilitarea și modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural; cooperare locală și relaționare; poziționarea externă ca pol de dezvoltare economică și destinație turistică și altele - toate transpuse pe dimensiunile de gen, sex și diasporă și migrare.

2. Corelarea cu documentele strategice raionale:

- a) Strategia de dezvoltare a raionului Anenii Noi 2025-2030
- b) Strategia de dezvoltare integrată a raionului Ialoveni (2022-2027).

Printre obiectivele raionale care sunt acoperite de prezenta strategie pot fi enumerate cel puțin următoarele: stimularea inițiativelor economice și sporirea capacităților de dezvoltare a afacerilor; dezvoltarea serviciilor și infrastructurii publice în sprijinul activităților economice; promovarea atractivității investiționale și turistice a raionului; sporirea activismului civic al populației, în special al tinerilor; dezvoltarea serviciilor de educație non-formală, informare și instruire pentru tineri; dezvoltarea oportunităților antreprenoriale și de angajare în rândul tinerilor, inclusiv a celor cu șanse reduse; promovarea modului sănătos de viață în rândul tinerilor și prevenirea comportamentelor riscante.

3. Corelarea cu documentele strategice naționale:

Strategia de Dezvoltare Locală a GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” pentru perioada 2026–2030 este elaborată și implementată în deplină concordanță cu cadrul strategic național și internațional de dezvoltare, asigurând caracterul integrat al intervențiilor propuse și contribuția directă la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Republicii Moldova.

Obiectivele specifice ale SDL reflectă prioritățile asumate la nivel național în documentele de politici publice privind dezvoltarea economică durabilă, creșterea coeziunii sociale, valorificarea responsabilă a resurselor locale, a patrimoniului natural și cultural, protecția mediului, modernizarea infrastructurii publice și îmbunătățirea calității serviciilor publice și sociale, fiind corelate cu documentele de politici publice relevante și cu Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Integrarea dimensiunii de dezvoltare verde, eficiență energetică și protecția mediului este realizată transversal, prin ajustarea formulărilor obiectivelor strategice existente, fără a modifica structura strategiei sau logica intervențiilor. Astfel, SDL promovează diversificarea și modernizarea economiei locale cu impact redus asupra mediului, conservarea patrimoniului natural și cultural, precum și utilizarea soluțiilor eficiente energetic și sustenabile în furnizarea serviciilor publice și sociale.

În mod particular, SDL este corelată cu următoarele documente strategice naționale:

1. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”

Obiectivele SDL contribuie la atingerea pilonilor strategici privind:

- dezvoltarea economică durabilă și competitivitatea mediului rural;
- reducerea disparităților teritoriale și sociale;
- îmbunătățirea calității vieții în comunitățile rurale;
- consolidarea guvernancei locale și a participării civice.

Măsurile orientate spre sprijinirea antreprenoriatului local, diversificarea economiei rurale și dezvoltarea infrastructurii publice locale se aliniază obiectivelor naționale privind creșterea economică incluzivă și dezvoltarea regională echilibrată.

2. Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2023–2030

SDL transpune la nivel local principiile dezvoltării rurale integrate, prin:

- susținerea activităților agricole și non-agricole;
- diversificarea surselor de venit în mediul rural;
- promovarea lanțurilor valorice locale;
- dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de sprijin pentru comunități.

Acțiunile prevăzute în cadrul obiectivelor generale O.S.1 și O.S.3 contribuie direct la realizarea obiectivelor acestei strategii sectoriale.

3. Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova 2022–2028

- Prin abordarea LEADER și cooperarea intercomunitară, SDL susține:
- dezvoltarea teritorială policentrică;
- valorificarea potențialului local;
- creșterea atractivității investiționale a zonelor rurale;
- reducerea decalajelor dintre mediul rural și urban.

4. Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, prin:

- promovarea eficienței energetice în infrastructura publică și în furnizarea serviciilor publice și sociale;
- integrarea soluțiilor sustenabile și a tehnologiilor eficiente energetic la nivel comunitar;

- reducerea consumului de energie și a impactului asupra mediului în sectorul public local;
- creșterea rezilienței energetice a comunităților rurale.

Corelarea cu Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă

Strategia de Dezvoltare Locală este aliniată și cu **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă**, aprobată prin Hotărârea Guvernului privind cadrul național de implementare și monitorizare, contribuind în mod direct la realizarea mai multor Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), inclusiv:

- **ODD 1 – Fără sărăcie**, prin susținerea dezvoltării sectorului privat, pentru crearea locurilor de muncă cu salariu decent.
- **ODD 2 – Zero foame**, prin susținerea afacerilor agricole, pentru cultivarea plantelor și creșterii animalelor și crearea lanțurilor valorice agrare.
- **ODD 7 – Energie accesibilă și curată**, prin promovarea utilizării soluțiilor eficiente energetic și a practicilor sustenabile în infrastructura publică și serviciile publice și sociale la nivelul comunităților GAL.
- **ODD 8 – Muncă decentă și creștere economică**, prin sprijinirea antreprenoriatului local și crearea de oportunități economice;
- **ODD 9 – Industrie, inovație și infrastructură**, prin dezvoltarea infrastructurii publice și de suport în afaceri;
- **ODD 11 – Orașe și comunități durabile**, prin revitalizarea localităților rurale și promovarea patrimoniului cultural;
- **ODD 12 – Consum și producție responsabile**, prin promovarea economiei locale și a valorificării resurselor locale;
- **ODD 13 – Acțiune climatică**, prin integrarea principiilor de dezvoltare durabilă și eficiență energetică în intervențiile locale, cu scopul reducerii impactului asupra mediului și creșterii rezilienței comunităților la schimbările climatice.
- **ODD 17 – Parteneriate pentru obiective**, prin implementarea abordării LEADER și consolidarea parteneriatelor public-privat-civic.

Astfel, prin corelarea obiectivelor sale cu documentele strategice naționale și internaționale, Strategia de Dezvoltare Locală a GAL „Drumul Vechi Moldovenesc” asigură coerența intervențiilor de dezvoltare, complementaritatea cu politicile publice și contribuția reală la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Republicii Moldova, consolidând rolul GAL-ului ca instrument funcțional de implementare a politicilor naționale la nivel local

Tabloul 17. Corelarea obiectivelor SDL GAL „DVM” cu documentele strategice naționale și Agenda 2030*

Obiective SDL GAL „DVM”	Documente strategice naționale relevante	Corelare cu Agenda 2030 – ODD
O.S.1.1. Creșterea competitivității afacerilor din sectorul agroalimentar, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului.	Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2023–2030 Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”	ODD 1 – Fără sărăcie ODD 2 – Zero foame ODD 8 – Muncă decentă și creștere economică ODD 9 – Industrie, inovație și infrastructură ODD 12 – Consum și producție responsabile
O.S.1.2. Diversificarea și modernizarea afacerilor non-agricole, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului	Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028	ODD 1 – Fără sărăcie ODD 2 – Zero foame ODD 8 – Muncă decentă și creștere economică ODD 9 – Industrie, inovație și infrastructură ODD 12 – Consum și producție responsabile
O.S.1.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport în afaceri și promovarea economiei locale	Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028 Strategia de reformă a administrației publice 2023–2030	ODD 1 – Fără sărăcie ODD 8 – Muncă decentă și creștere economică ODD 11 – Orașe și comunități durabile ODD 17 – Parteneriate pentru obiective
O.S.2.1. Creșterea atractivității patrimoniului natural și cultural prin valorificare responsabilă,	Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028	ODD 11 – Orașe și comunități durabile ODD 13 – Acțiune climatică ODD 15 – Viața pe Pământ

conservare și protecția mediului		
O.S.2.2. Îmbunătățirea mobilizării civice în dezvoltarea și promovarea teritoriului GAL	Strategia de reformă a administrației publice 2023–2030; Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”	ODD 16 – Pace, justiție și instituții eficiente ODD 17 – Parteneriate pentru obiective
O.S.3.1. Dezvoltarea infrastructurii publice la scară mică și amenajarea teritoriului, inclusiv prin implementarea soluțiilor SMART	Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028; Strategia energetică a Republicii Moldova până în 2030	ODD 9 – Industrie, inovație și infrastructură ODD 11 – Orașe și comunități durabile
O.S.3.2. Diversificarea și îmbunătățirea calității serviciilor publice și sociale, inclusiv prin soluții eficiente energetice și sustenabile	Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” Strategia de reformă a administrației publice 2023–2030	ODD 3 – Sănătate și stare de bine ODD 10 – Inegalități reduse; ODD 11 – Orașe și comunități durabile ODD 13 – Acțiune climatică

*Corelarea a fost realizată în baza analizei obiectivelor generale și specifice ale SDL, prin raportare directă la prioritățile documentelor strategice naționale și la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale Agendei 2030, asigurând coerența intervențiilor și caracterul integrat al strategiei

4.5. Bugetul strategiei de dezvoltare locală

Bugetul strategiei cuprinde bugetul planului financiar și bugetul dedicat funcționării asociației GAL „Drumul Vechi Moldovenesc”. Mai multe detalii privind componentele bugetului sunt expuse în tabelul 18.

Tabelul 18. Bugetul SDL

Buget SDL		Sursa sprijinului financiar				
Modalitatea de aplicare	Abreviere	FNDAMR, MDL	Altele, MDL	Contribuție beneficiari, MDL	Total după modalitatea de aplicare, MDL:	Total după modalitatea de aplicare, %:
CA_Concurs de activizare	CA	3,400,000.00	500,000.00	2,340,000.00	6,240,000.00	20,34%
CD_Concurs de dezvoltare	CD	11,100,000.00	1,000,000.00	5,000,000.00	17,100,000.00	55,75%
CO_Activități de cooperarea	CO	250,000.00	100,000.00	60,000.00	410,000.00	1,35%
AP_Proiecte proprii ale GAL-ului	AP	250,000.00	443,000.00	128,600.00	821,600.00	2,68%
F_Funcționarea GAL-ului	F	4,000,000	1,750,000.00	350,000.00	6,100,000.00	19,88%
Total după sursa sprijinului financiar, MDL:		19,000,000.00	3,793,000.00	7,878,600.00		100%
Total după sursa sprijinului financiar, %:		61,94%	12,38%	25,68%	100%	
Total buget SDL, MDL:					30,671,600.00	

Elaborat: Bivol Feodosia, în conformitate cu Ghidul „Grupurilor de Acțiune Locală” și Regulamentul privind acordarea subvențiilor pentru dezvoltare locală prin implementarea Programului LEADER

Bugetul strategiei este de 30,671,600 lei 00 bani (treizeci milioane șase sute șaptezeci și una mii șase sute lei 00 bani), dintre care 6,100,000 lei 00 bani sunt destinați pentru funcționarea asociației GAL „Drumul Vechi Moldovenesc”, în timp ce restul de 24,571,600 lei 00 bani sunt destinați pentru implementarea planului financiar după cum urmează: 23,340,000 lei 00 bani sunt destinați proiectelor ce se vor implementa de către locuitori prin concurs și 1,231,600 lei 00 bani sunt destinați proiectelor ce se vor implementa fără concurs și doar de către asociația GAL „Drumul Vechi Moldovenesc”.

5. CAPITOLUL V. GESTIONARE, MONITORIZARE ȘI EVALUARE

5.1. Asigurarea gestionării eficiente și transparente a activității GAL-ului

Gestionarea eficientă și transparentă a activității GAL-ului reprezintă o condiție esențială pentru implementarea cu succes a Strategiei de Dezvoltare Locală și pentru consolidarea încrederii actorilor locali, partenerilor și finanțatorilor. În acest sens, GAL-ul va adopta un model de guvernare bazat pe principiile bunei administrări, transparenței, responsabilității și participării active a membrilor și comunității.

GAL-ul va urmări consolidarea capacității sale instituționale și manageriale prin clarificarea structurilor de conducere și a rolurilor acestora, îmbunătățirea proceselor interne de planificare, coordonare și luare a deciziilor, precum și prin dezvoltarea continuă a competențelor profesionale ale personalului și membrilor implicați în implementarea strategiei. Activitatea GAL-ului va fi organizată pe baza unor planuri anuale de activitate, corelate cu obiectivele generale și monitorizate periodic.

Un accent deosebit va fi pus pe transparența decizională și accesul la informație. GAL-ul va asigura un proces decizional participativ, echilibrat între sectorul public, privat și civic, în conformitate cu abordarea LEADER. Deciziile strategice, rezultatele selecției proiectelor, rapoartele de activitate și informațiile relevante privind utilizarea resurselor vor fi comunicate deschis către membri și comunitate, contribuind astfel la creșterea gradului de încredere și implicare locală.

Managementul financiar va fi realizat într-un mod responsabil și transparent, prin planificare bugetară riguroasă, respectarea cadrului legal aplicabil și aplicarea procedurilor interne de control și raportare financiară. GAL-ul va urmări utilizarea eficientă a resurselor financiare și atragerea de surse suplimentare de finanțare, inclusiv naționale și internaționale, pentru susținerea obiectivelor generale.

Pentru a asigura eficiența și calitatea implementării strategiei, GAL-ul va dezvolta și aplica un sistem de monitorizare și evaluare, bazat pe indicatori de rezultat și impact. Acest sistem va permite evaluarea progresului, identificarea eventualelor dificultăți și ajustarea măsurilor, atunci când este necesar, în vederea îmbunătățirii continue a performanței organizaționale.

Totodată, GAL-ul va promova o cultură organizațională bazată pe etică, integritate și prevenirea conflictelor de interese, asigurând tratament echitabil și nediscriminatoriu tuturor membrilor și beneficiarilor. Comunicarea instituțională și responsabilitatea publică vor constitui elemente-cheie pentru consolidarea vizibilității și credibilității GAL-ului la nivel local, regional și național.

5.1.1 Corelare cu indicatorii de rezultat și impact

Indicatori de rezultat

- existența și aplicarea planurilor anuale de activitate ale GAL-ului;
- numărul ședințelor statutare organizate conform regulamentelor interne;
- procentul deciziilor și documentelor relevante publicate și comunicate membrilor;
- numărul de instruiri și activități de consolidare a capacităților pentru personal și membri;
- gradul de execuție bugetară conform planificării anuale;
- numărul de mecanisme/proceduri interne de management și control implementate.

Indicatori de impact

- creșterea nivelului de încredere al membrilor și comunității în activitatea GAL-ului;
- îmbunătățirea calității procesului decizional și a guvernării locale;
- creșterea capacității instituționale a GAL-ului de a gestiona proiecte complexe;
- consolidarea sustenabilității organizaționale și financiare a GAL-ului;
- sporirea gradului de implicare a actorilor locali în procesele de dezvoltare locală.

GAL Drumul Vechi Moldovenesc va asigura o gestionare eficientă și transparentă a activității sale prin consolidarea capacității instituționale, aplicarea principiilor de bună guvernare, transparență decizională și financiară, monitorizarea continuă a performanței și implicarea activă a membrilor și comunității în procesele decizionale, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă a teritoriului GAL.

5.2. Capacitatea GAL de implementare a strategiei de dezvoltare locală

Capacitatea GAL de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală reprezintă un element determinant pentru atingerea obiectivelor generale și pentru generarea unui impact durabil asupra teritoriului. GAL Drumul Vechi

Moldovenesc dispune de o structură organizațională funcțională, de experiență acumulată în dezvoltarea locală și de un parteneriat echilibrat între sectorul public, privat și civic, conform principiilor abordării LEADER.

5.2.1. Capacitatea instituțională și organizațională

GAL-ul beneficiază de o structură de guvernare clar definită, cu organe statutare funcționale (Adunarea Generală, Consiliul de Administrație, Comisia de cenzori, echipa executivă), care asigură coordonarea strategică, luarea deciziilor și implementarea operațională a strategiei. Procedurile interne, regulamentele de funcționare și mecanismele de luare a deciziilor permit desfășurarea activităților într-un cadru organizat, predictibil și conform cerințelor legale.

5.2.2. Capacitatea resurselor umane

Echipa GAL este formată din persoane cu experiență în domeniul dezvoltării locale, managementului de proiecte, cooperării intersectoriale și lucrului cu comunitățile locale. Competențele existente sunt consolidate prin participarea continuă la instruirii, schimburi de experiență și rețele de cooperare naționale și internaționale. GAL-ul demonstrează capacitatea de a gestiona procese complexe, de la animarea teritoriului și selecția proiectelor, până la monitorizarea și evaluarea implementării acestora.

5.2.3. Capacitatea financiară și administrativă

GAL-ul dispune de mecanisme administrative și financiare care permit gestionarea eficientă a resurselor alocate implementării strategiei. Planificarea bugetară, procedurile de raportare și control financiar, precum și experiența în gestionarea fondurilor publice și nerambursabile contribuie la asigurarea unei implementări corecte și transparente a intervențiilor prevăzute în strategie.

5.2.4. Capacitatea de parteneriat și cooperare

Un element-cheie al capacității de implementare îl constituie rețeaua de parteneriate locale, naționale și internaționale ale GAL-ului. Colaborarea cu autoritățile publice locale, instituțiile educaționale, organizațiile societății civile, mediul de afaceri și alți actori relevanți permite mobilizarea resurselor locale, identificarea nevoilor reale ale comunităților și implementarea unor proiecte integrate și adaptate teritoriului.

5.2.5. Capacitatea de animare și implicare a comunității

GAL-ul are capacitatea de a anima teritoriul și de a implica activ comunitatea în procesele de dezvoltare locală, prin consultări publice (fizice sau online, inclusiv cu diaspora), întâlniri tematice, sesiuni de informare și activități participative. Această capacitate contribuie la creșterea gradului de asumare locală a strategiei și la consolidarea rolului GAL-ului ca facilitator al dezvoltării teritoriale.

5.2.6. Capacitatea de monitorizare, evaluare și adaptare

GAL Drumul Vechi Moldovenesc dispune de capacitatea de a monitoriza implementarea strategiei prin indicatori de rezultat și impact, de a evalua periodic progresul și de a adapta intervențiile în funcție de evoluția nevoilor locale. Această abordare flexibilă asigură relevanța și eficiența continuă a Strategiei de Dezvoltare Locală.

5.3. Monitorizarea acțiunilor planificate

Asigurarea unei bune funcționalități a GAL-ului și a procesului de implementare a SDL este dependentă de planificarea unui proces sistemic și eficient de monitorizare și evaluare. Monitorizarea reprezintă procesul de colectare și analiză sistematică a informațiilor cantitative și calitative privind funcționarea GAL-ului și starea de implementare a strategiei prin intermediul unor metode și instrumente specifice corelate cu entitățile interne sau externe antrenate în aceste procese. Scopul procesului de monitorizare este obținerea informației cu privire la eficacitatea și eficiența implementării SDL, precum și evaluarea conformității intervențiilor/proiectelor cu obiectivele aprobate și propuse spre realizare.

Procesul de monitorizare și evaluare a funcționalității organelor GAL și a implementării SDL este planificat în conformitate cu următoarele principii:

- continuității - un mecanism continuu, durabil și flexibil, axat pe stabilirea și monitorizarea unor elemente măsurabile pentru asigurarea calității proceselor și a progresului, transferul continuu de achiziții, reliefarea și soluționarea rapidă a diferitor probleme;
- transparenței - care are un caracter permanent ce se referă la întreg procesul ca factor de decizie și ca sursă de informație, asigurând responsabilizarea entităților implicate pentru accesul la informație de interes public, corectitudinea datelor, controlul extern a activității de către persoane terțe;
- accesibilității - care oferă o punte spre deschidere a GAL-ului atât prin gradul de vizibilitate și acces la informații de ordin public, cât și la mecanismul de racordare a informației diferitor caracteristici individuale;
- nediscriminării - asigurarea condițiilor de manifestare a concurenței reale pentru oricine, indiferent de rasă, culoare, naționalitate, gen, vârstă, limbă, religie sau convingeri, apartenență etnică și socială, opinie, apartenență politică, dizabilitate, implicare în cadrul activității GAL etc.;
- participării - ce caracterizează o relație deschisă cu cetățenii, o promovare a unui spirit de colaborare și cooperare în vederea eficientizării unor procese și asigurarea competitivității.

Monitorizarea și evaluarea implementării Planului Financiar are drept scop aprecierea gradului de realizare a activităților și proiectelor propuse de document, per ansamblu, cât și fundamentarea eventualelor revizuirii și modificări ale obiectivelor, programelor, activităților și proiectelor. Monitorizarea va fi efectuată atât de către Adunarea generală GAL, care va consta în verificarea și controlul implementării proiectelor recomandate, precum și a implementării SDL în general, cât și de către alte organe ale GAL, conform propriilor competențe. De asemenea procesul de monitorizare va oferi posibilitatea revizuirii periodice, adaptării planurilor de acțiuni, precum și actualizării termenilor prevăzuți inițial în SDL.

Evaluarea este un proces care folosește informațiile obținute pe parcursul monitorizării cu scopul de a analiza modul în care SDL și-a atins scopul pentru care a fost elaborată și a avut eficiența scontată. Evaluarea implementării SDL se bazează pe compararea gradului de atingere a obiectivelor generale propuse inițial cu situația dezvoltării teritoriului GAL la diverse etape de timp. Evaluarea implementării SDL presupune analiza evoluției indicatorilor de monitorizare și a stadiului la care aceștia se află în funcție de țintele aferente stabilite (valoarea planificată/preconizată) în cadrul obiectivelor generale. Evaluarea poate fi internă și externă; planificată sau expromptă; ex-ante, continuă sau ex-post. Atribuțiile de evaluare și monitorizare revin organelor GAL (Adunarea Generală, Consiliul de administrație, Comitetul de selectare, Comisia de cenzori și organul executiv) care, în virtutea prerogativelor asumate, pot solicita și/sau desfășura anumite activități de monitorizare și evaluare a implementării SDL. Aceleași procese pot fi externalizate, la necesitate, către experți în domeniu și organizații abilitate în acest sens.

Planificarea proceselor de monitorizare și evaluare este realizată în conformitate cu următoarele aspecte-cheie: monitorizarea și evaluarea funcționalității GAL; monitorizarea și evaluarea progresului de implementare a SDL. Legătura dintre elementele de monitorizare și evaluare, metodele de colectare, analiză și evaluare a datelor, perioadele și entitățile responsabile sunt prezentate în tabelele de mai jos.

Prin structura sa organizațională, competențele resurselor umane, capacitatea de parteneriat și mecanismele operaționale existente, GAL Drumul Vechi Moldovenesc demonstrează capacitatea necesară pentru implementarea eficientă și coerentă a Strategiei de Dezvoltare Locală, în beneficiul comunităților din teritoriul GAL.

5.4. Monitorizarea și evaluarea implementării strategiei de dezvoltare locală

Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de Dezvoltare Locală reprezintă un proces continuu și esențial pentru asigurarea eficienței, relevanței și impactului intervențiilor realizate de GAL Drumul Vechi Moldovenesc. Acest proces permite urmărirea progresului în raport cu obiectivele stabilite, identificarea timpurie a dificultăților și ajustarea măsurilor, în vederea unei implementări eficiente și adaptate nevoilor reale ale teritoriului.

5.4.1. Sistemul de monitorizare

GAL-ul va institui un sistem de monitorizare care va funcționa pe întreaga durată de implementare a strategiei, având la bază indicatori de realizare, rezultat și impact, stabiliți pentru fiecare obiectiv general. Monitorizarea va fi realizată periodic, prin colectarea și analiza datelor relevante privind activitățile implementate, resursele utilizate și rezultatele obținute. Datele vor fi centralizate de echipa executivă a GAL-ului și prezentate organelor de conducere pentru analiză și decizie.

5.4.2. Responsabilități și mecanisme instituționale

Responsabilitatea principală pentru monitorizarea implementării strategiei revine echipei executive a GAL-ului, sub coordonarea Consiliului de Administrație. Adunarea Generală va avea rolul de a analiza rapoartele anuale de implementare și de a valida direcțiile de ajustare strategică, dacă este cazul. În procesul de monitorizare vor fi implicați, după caz, și alți actori locali relevanți, pentru asigurarea transparenței și participării comunitare.

5.4.3. Evaluarea implementării strategiei

Evaluarea va fi realizată periodic, la momente-cheie ale ciclului strategic (evaluare intermediară și evaluare finală), cu scopul de a aprecia gradul de atingere a obiectivelor, eficiența utilizării resurselor și impactul generat asupra teritoriului GAL. Evaluarea va analiza relevanța intervențiilor, coerența acestora cu nevoile locale, eficacitatea măsurilor implementate și sustenabilitatea rezultatelor obținute.

5.4.4. Indicatori și instrumente de evaluare

Procesul de monitorizare și evaluare se va baza pe un set clar de indicatori, corelați cu obiectivele generale, precum și pe instrumente specifice, cum ar fi rapoarte periodice, fișe de monitorizare, chestionare, consultări publice și analize comparative. Indicatorii vor permite măsurarea progresului și a impactului, contribuind la o evaluare obiectivă și fundamentată a implementării strategiei.

5.4.5. Utilizarea rezultatelor monitorizării și evaluării

Rezultatele procesului de monitorizare și evaluare vor fi utilizate activ pentru îmbunătățirea continuă a implementării strategiei. Concluziile și recomandările formulate vor sta la baza ajustării planurilor anuale de activitate, optimizării mecanismelor de implementare și orientării viitoarelor strategii ale GAL-ului. Totodată, rezultatele evaluărilor vor fi comunicate membrilor GAL-ului și comunității, contribuind la consolidarea transparenței și responsabilității publice. Prin implementarea unui sistem coerent de monitorizare și evaluare, GAL Drumul Vechi Moldovenesc asigură urmărirea eficientă a progresului, evaluarea obiectivă a rezultatelor și adaptarea continuă a Strategiei de Dezvoltare Locală, în vederea maximizării impactului asupra dezvoltării durabile a teritoriului GAL.

Tabelul 19. Plan de monitorizare și evaluare a progresului de implementare a SDL

Elemente de monitorizare și evaluare	Metode de colectare, analiză și evaluare	Perioada de colectare	Responsabili de colectare, analiză și evaluare
Gradul de realizare a obiectivelor	Fișă de monitorizare	Anual	Managementul GAL
Gradul de atingere a indicatorilor de impact, de rezultat și de produs	Fișă de monitorizare Rapoarte de activitate	Anual	Managementul GAL
Gradul de valorificare a bugetului	Rapoarte financiare	Conform graficelor stabilite	Contabilul GAL Managerul GAL Auditor extern (la necesitate)
Gradul de implementare a proiectelor susținute de GAL	Vizite de monitorizare Fișe de evaluare Rapoartele beneficiarilor	Conform graficelor stabilite	Comitetul de selectare Managementul GAL Evaluatori externi (la necesitate)
Concordanța între măsurile selectate pentru concursurile de finanțare și necesitățile potențialilor beneficiari	Chestionare pentru potențialii aplicanți Discuții publice	La necesitate	Comitetul de selectare Managementul GAL

5.5. Descrierea procesului de comunicare

Un proces de comunicare eficient, coerent și transparent constituie un element esențial pentru buna funcționare a GAL-ului și pentru implementarea cu succes a Strategiei de Dezvoltare Locală. Comunicarea facilitează cooperarea între constituenții GAL, echipa executivă, actorii locali și beneficiari, contribuind la informarea corectă, implicarea activă a comunității și consolidarea încrederii în activitatea GAL-ului.

5.5.1. Responsabilități și roluri în procesul de comunicare

Comunicarea, raportarea și relațiile cu publicul sunt asigurate atât de Președintele GAL, cât și de echipa executivă, în conformitate cu competențele stabilite prin documentele statutare și regulamentele interne. Reprezentarea oficială a GAL-ului în relația cu alte GAL-uri, instituții publice, autorități, parteneri, donatori și alte părți interesate revine, în principal, Președintelui și Directorului GAL. În funcție de context și necesitate, această responsabilitate poate fi exercitată și de managerii GAL-ului.

În orice situație în care se consideră necesar, Președintele GAL poate delega atribuțiile de reprezentare și comunicare managerului GAL sau oricărui membru al Consiliului de administrație a GAL, asigurând astfel flexibilitate și continuitate în relațiile instituționale.

5.5.2. Planul de comunicare al GAL

Pentru a asigura o comunicare eficientă, necesară atât în procesul de constituire a GAL-ului și elaborare a Strategiei de Dezvoltare Locală, cât și în etapa de implementare a acțiunilor strategice, GAL-ul a elaborat un Plan de comunicare. Acest plan reprezintă cadrul operațional care ghidează activitățile de informare, comunicare și relaționare cu publicul și părțile interesate.

Planul de comunicare urmărește realizarea următoarelor obiective:

- generarea și consolidarea legăturilor dintre GAL, comunitățile locale și părțile interesate;
- asigurarea deschiderii și transparenței activităților GAL-ului;
- identificarea și adaptarea mesajelor-cheie în funcție de diferite grupuri țintă (membri, beneficiari, autorități, comunitate, parteneri).

5.5.3. Fluxul de comunicare între GAL, actorii locali și beneficiari

Difuzarea informației pe parcursul activității GAL-ului revine fiecărui organ ales al GAL, precum și fiecărui membru, în spiritul responsabilității colective și al abordării participative. Totodată, coordonarea procesului de sistematizare, actualizare și difuzare a informației este asigurată de echipa de management a GAL-ului, în conformitate cu Regulamentul GAL.

Comunicarea dintre GAL și beneficiari se realizează prin informări periodice, consultări publice atât cu populația de acasă, cât și cu populația din diasporă, întâlniri tematice, sesiuni de informare și alte instrumente participative, menite să asigure accesul egal la informație și implicarea activă a comunității în implementarea strategiei.

5.5.4. Canale și instrumente de comunicare

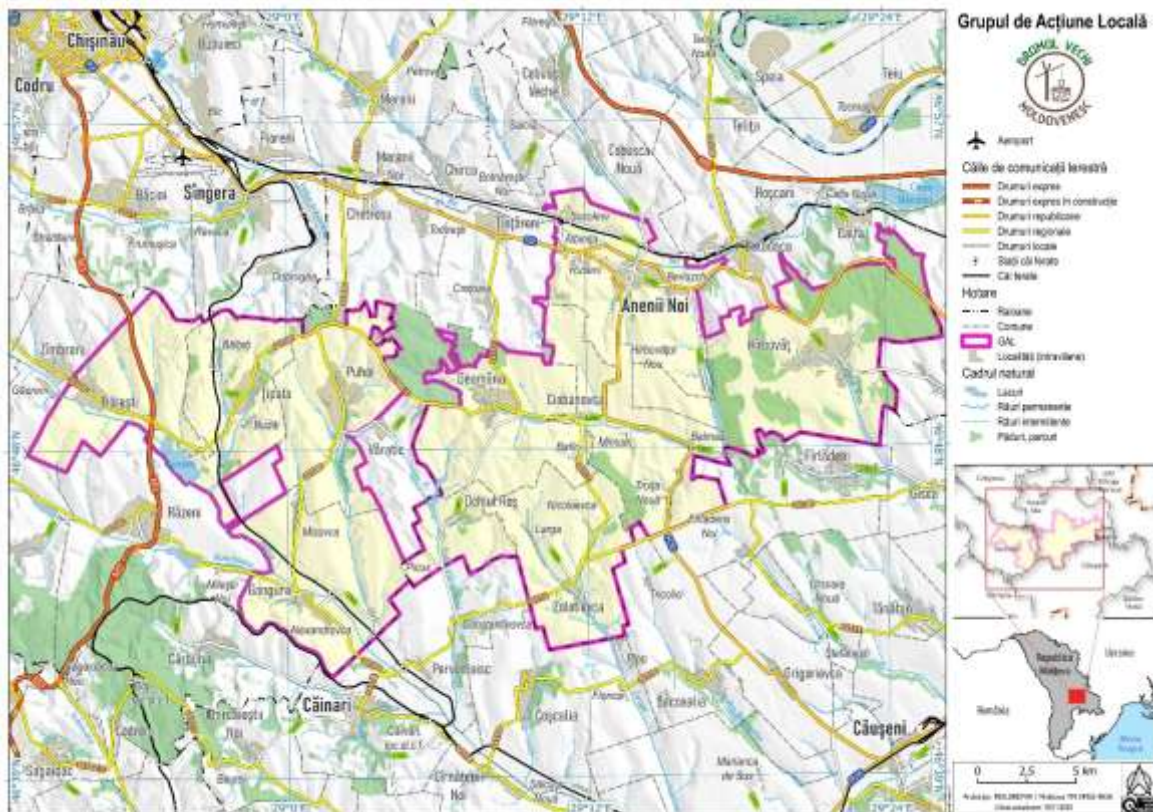
Principalul instrument de difuzare a informației oficiale îl reprezintă pagina de Facebook a GAL-ului, urmând ca, pe termen mediu, să fie dezvoltată și pagina web oficială. Aceste canale vor fi actualizate permanent cu informații relevante privind activitățile, deciziile, oportunitățile de finanțare, rezultatele și impactul GAL-ului, în conformitate cu Planul de comunicare.

Pentru maximizarea impactului comunicării către populația microregiunii și beneficiari, GAL-ul va crea și menține relații de cooperare cu instituțiile mass-media și jurnaliștii, tineri voluntari din teritoriul GAL, centre de tineret și alți actori relevanți, contribuind astfel la o mai bună vizibilitate a activităților și rezultatelor obținute.

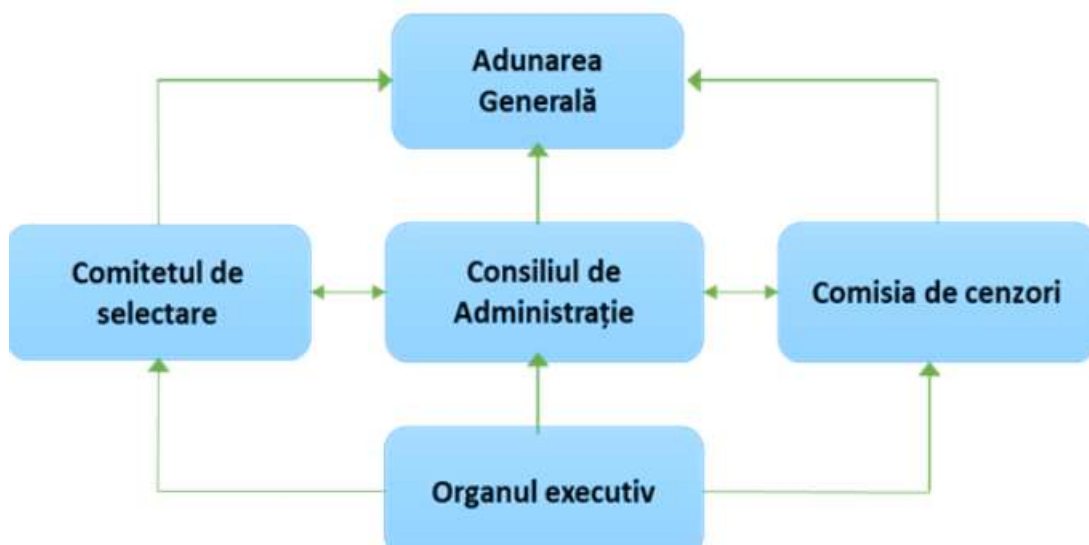
Planul de comunicare este dezvoltat în Anexe (anexa nr.4)

ANEXE

Anexa nr.1 Harta unităților administrativ-teritoriale din componența GAL Drumul Vechi Moldovenesc

Anexa nr.2 Structura organizatorică a GAL Drumul Vechi Moldovenesc

Anexa 3. Planul financiar al strategiei de dezvoltare locală 2026-2030 A GAL Drumul Vechi Moldovenesc

Total pentru perioada 2026-2030 din FNDAMR		14500000									
Total pentru perioada 2026-2030 din alte fonduri		1500000									
Obiectiv general 1	Anii	2026-2027		2028-2029		2030		Total 2026-2030		Sursa de finanțare (FNDAMR, alte fonduri, inclusiv internaționale)	Modalitatea de implementare
		Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL		
Dezvoltarea și modernizarea economică locală	Denumirea indicatorului	Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprijin planificat în MDL		
Obiectiv specific 1.1 Creșterea competitivității afacerilor din sectorul agroalimentar, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului.											
Măsura 1.1.1 Susținerea inițierii și dezvoltării afacerilor agricole și agroalimentare, cu accent pe micii fermieri, antreprenoriat feminin și persoane revenite din diaspora	Nr. de proiecte pentru inițiere de afaceri agricole sprijinite	1	200000	1	200000	1	200000	3	600000	FNDAMR, Altele, Contribuție beneficiari	CA, CD, AP, CO
	Nr. de proiecte sprijinite pentru dezvoltarea/modernizarea afacerilor agricole	9	1800000	9	1800000	4	800000	22	44000000		
Total obiectiv specific 1.1		10	2000000	10	2000000	5	1000000	25	5000000		
Indicatori de rezultat											
<i>Nr. de locuri de muncă permanent create de afacerile agroalimentare</i>								20			
<i>Nr. de afaceri agroalimentare în domenii noi pentru GAL</i>								5			
<i>Nr. de antreprenori care s-au asociat</i>								10			
<i>Nr. de antreprenori care au beneficiat de mentorat</i>								18			
<i>Nr. de afaceri agroalimentare de procesare și prelucrare</i>								5			
<i>Nr. de afaceri agroalimentare conduse de femei dezvoltate</i>								5			
<i>Nr. de afaceri dezvoltate de micii fermieri</i>								5			
<i>Nr. de afaceri agroalimentare inițiate/ dezvoltate de persoane revenite din diaspora</i>								2			
Obiectiv specific 1.2 Diversificarea și modernizarea afacerilor non-agricole, inclusiv prin promovarea activităților economice cu impact redus asupra mediului											
Măsura 1.2.1 Sprijin pentru lansarea și dezvoltarea afacerilor non-agricole, cu accent pe	Nr. de proiecte pentru inițiere de afaceri no-agricole sprijinite	1	200000	1	200000	1	200000	3	600000	FNDAMR, Altele, Contribuție beneficiari	CA, CD, AP, CO
	Nr. de proiecte sprijinite pentru dezvoltarea/modernizarea afacerilor non-agricole	7	1400000	7	1400000	2	400000	16	3200000		

tinere, femei și persoane revenite din diaspora												
Total obiectiv specific 1.2		8	1600000	8	1600000	3	600000	19	3800000			
Indicatori de rezultat												
<i>Nr. de locuri de muncă permanent create de afacerile non-agricole</i>									21			
<i>Nr. de afaceri non-agricole create în domenii noi pentru GAL</i>									9			
<i>Nr. de afaceri non-agricole conduse de femei dezvoltate</i>									5			
<i>Nr. de afaceri non-agricole conduse de tineri dezvoltate</i>									5			
<i>Nr. de afaceri non-agricole inițiate/ dezvoltate de persoane revenite din diaspora</i>									2			
<i>Nr. de servicii turistice create</i>									5			
Obiectiv specific 1.3 Dezvoltarea infrastructurii de suport în afaceri și promovarea economiei locale												
Măsura 1.3.1 Suport pentru infrastructura de afaceri și activități comune de promovare a produselor și serviciilor locale, inclusiv prin colaborare și asociere	Nr. de proiecte pentru infrastructura de suport în afaceri (incubatoare de afaceri, centre de consultanță, altele)	1	200000	1	200000			2	400000	FNDAMR, Altele, Contribuție beneficiari	CA, CD, AP, CO	
	Nr. de proiecte pentru activități comune de promovare a economiei locale (brand local, târg, expoziție, magazin online, piață mobilă, altele)	1	200000	1	200000	1	200000	3	600000			
Total obiectiv specific 1.3		2	400000	2	400000	1	200000	5	1000000			
Indicatori de rezultat												
<i>Nr. de antreprenori care au beneficiat de suport informațional și consultativ pentru afaceri</i>									30			
<i>Nr. de activități efectuate pentru creșterea vizibilității produselor și serviciilor locale</i>									10			
Total obiectiv general 1		20	4000000	20	4000000	9	1800000	49	9800000			
Obiectiv general 2	Anii	2026-2027		2028-2029		2030		Total 2026-2030		Sursa de finanțare (FNDAMR, alte fonduri, inclusiv internaționale)	Modalitatea de implementare	
Dezvoltarea durabilă a patrimoniului local și mobilizarea comunității	Denumirea indicatorului	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL			
Obiectiv specific 2.1 Creșterea atractivității patrimoniului natural și cultural prin valorificare responsabilă, conservare și protecția mediului												
Măsura 2.1.1 . Susținerea cercurilor, atelierelor și colectivelor ce desfășoară	Nr. de proiecte pentru cercurile, atelierelor și colectivele artistice și de meșteșugărit	1	200000			1	200000	2	400000	FNDAMR, Altele,	CA, CD, AP, CO	

activități artistice, de meșteșugărit și recreative	Nr. de proiecte pentru cercurile și colectivele sportive			1	200000			1	200000	Contribuție beneficiari	
Măsură 2.1.2 Conservarea și promovarea patrimoniului natural și cultural, inclusiv dezvoltarea traseelor turistice	Nr. de proiecte pentru conservarea patrimoniului (muzee, cărți, documentare, monumente, altele)	1	200000	2	400000	1	200000	4	800000		
	Nr. de proiecte pentru promovarea patrimoniului (excursii, festivaluri, competiții, trasee turistice, ghiduri, altele)			1	200000	1	200000	2	400000		
Total obiectiv specific 2.1		2	400000	4	800000	3	600000	9	1800000		
Indicatori de rezultat											
<i>Nr. de activități implementate de cercurile, atelierile și colectivele artistice și de meșteșugărit</i>									10		
<i>Nr. de activități implementate de cercurile și colectivele sportive</i>									10		
<i>Nr. de obiecte fizice și informaționale conservate (prin arhivare, reabilitare, amenajare,...)</i>									10		
<i>Nr. de activități de promovare implementate (toate cu excepția traseelor turistice)</i>									10		
<i>Nr. de trasee turistice create</i>									2		
Obiectiv specific 2.2 . Îmbunătățirea mobilizării civice în dezvoltarea și promovarea teritoriului GAL											
Măsură 2.2.1 Dezvoltarea sectorului asociativ și susținerea inițiativelor de mobilizare civică	Nr. de proiecte pentru crearea și dezvoltarea ONG-urilor (inclusiv antreprenoriat social)	1	200000					1	200000	FNDAMR, Altele, Contribuție beneficiari	CA, CD, AP, CO
	Nr. de proiecte pentru educație și implicare civică	1	200000	1	200000	1	200000	3	600000		
Total obiectiv specific 2.2		2	400000	1	200000	1	200000	4	800000		
Indicatori de rezultat											
<i>Nr. de cooperări stabilite cu alte GAL-uri</i>									7		
<i>Nr. de proiecte scrise și implementate</i>									65		
<i>Nr. de grupuri de implicare civică create</i>									5		
<i>Nr. de activități de educație și implicare civică efectuate</i>									10		
Total obiectiv general 2		4	800000	5	1000000	4	800000	13	2600000		
Obiectiv general 3	Anii	2026-2027		2028-2029		2030		Total 2026-2030		Sursa de finanțare (FNDAMR, alte fonduri, inclusiv internaționale)	Modalitatea de implementare
Creșterea calității vieții și a atractivității localităților din teritoriul GAL	Denumirea indicatorului	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL	Nr. minim de proiecte	Sprrijin planificat în MDL		

Obiectiv specific 3.1 Dezvoltarea infrastructurii publice la scară mică și amenajarea teritoriului, inclusiv prin implementarea soluțiilor SMART											
Măsura 3.1.1 Suport pentru crearea și consolidarea infrastructurii publice, prin soluții integrate de Smart Village	Nr. de proiecte pentru infrastructura fizică și asociată	1	200000	1	200000	1	200000	3	600000	FNDAMR, Altele, Contribuție beneficiari	CA, CD, AP, CO
	Nr. de proiecte pentru infrastructura instituțională	1	200000	1	200000	1	200000	3	600000		
Măsura 3.1.2 Amenajarea teritoriului și protecția mediului înconjurător, inclusiv a fondului forestier și cinegetic	Nr. de proiecte pentru amenajarea teritoriului	2	400000	1	200000			3	600000		
	Nr. de proiecte pentru fondul silvic și cinegetic	1	200000	1	200000			2	400000		
Total obiectiv specific 3.1		5	1000000	4	800000	2	400000	11	2200000		
Indicatori de rezultat											
<i>Nr. de unități de infrastructură fizică și asociată create și consolidate</i>								6			
<i>Nr. de activități destinate managementului deșeurilor, inclusiv economiei circulare</i>								5			
<i>Nr. de spații verzi și de agrement amenajate</i>								5			
<i>Nr. de activități destinate consolidării fondului silvic și cinegetic</i>								5			
Obiectiv specific 3.2 Diversificarea și îmbunătățirea calității serviciilor publice și sociale, inclusiv prin soluții eficiente energetic și sustenabile.											
Măsura 3.2.1 Suport pentru modernizarea serviciilor publice și sociale, inclusiv crearea și dezvoltarea centrelor comunitare	Nr. de proiecte pentru crearea și dezvoltarea centrelor comunitare	1	200000	1	200000	1	200000	3	600000	FNDAMR, Altele, Contribuție beneficiari	CA, CD, AP, CO
	Nr. de proiecte pentru îmbunătățirea serviciilor publice și sociale	2	400000	2	400000			4	800000		
Total obiectiv specific 3.2		3	600000	3	600000	1	200000	7	1400000		
Indicatori de rezultat											
<i>Nr. de centre comunitare create și dezvoltate</i>								2			
<i>Nr. de beneficiari direcți ai centrelor comunitare</i>								50			
<i>Nr. de servicii publice și sociale îmbunătățite</i>								7			
Total obiectiv general 3		8	1600000	7	1400000	3	600000	18	3600000		
Total Plan financiar		32	6400000	32	6400000	16	3200000	80	16000000		

Anexa 4. Planul de comunicare

Termenul și frecvența	Activitatea de comunicare	Scopul activității de comunicare	Grup țintă	Instrumente și mijloace de comunicare	Rezultate scontate
Trimestrul 1 și 2	Campania de informare privind principalele aspecte ale SDL	Informarea comunităților locale despre existența GAL, principalele aspecte ale SDL și modalitatea de acordare a sprijinului de către GAL	Locuitorii teritoriului GAL, potențialii beneficiari ai sprijinului GAL	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Anunțuri lângă instituțiile publice ➤ Articole în presa locală ➤ Articole pe paginile web ale GAL și ale membrilor GAL ➤ Newsletter a GAL-ului ➤ Întâlniri ➤ Sesiuni de informare 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Crearea noilor legături între GAL și comunitățile locale; ➤ acorduri de parteneriat; ➤ baza de date a potențialilor beneficia completată;
Trimestrul 1 și 2	Campania de informare privind desfășurarea Apelului local de finanțare a proiectelor	Informarea potențialelor beneficiari de sprijin oferit de GAL privind regulile de participare la apel de propuneri al GAL, modalitatea de depunere a cererii de finanțare, criteriile de selectare, modalitatea de finanțare a proiectelor selectate	Toți potențialii beneficiari de finanțare a proiectelor susținute de GAL, în special: antreprenori, agricultori, organizații necomerciale, cetățeni din teritoriul GAL	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sesiuni de informare ➤ Întâlniri cu cetățeni ➤ Prezentările făcute de către managerii GAL și membrii Comitetului de Selectare ➤ Pliante informative 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Deschiderea GAL către toate sectoarele și grupurile sociale; ➤ promovarea și implementarea proiectelor intersectoriale
Trimestrul 1	Campanie de promovare a rezultatelor proiectelor implementate	Promovarea imaginii GAL prin intermediul proiectelor implementate și motivarea potențialilor beneficiari	Toți potențialii beneficiari de finanțare a proiectelor susținute de GAL, în special: antreprenori, agricultori, organizații necomerciale, cetățeni din teritoriul GAL	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Reportaje/ interviuri difuzate pe canale media locale, regionale, naționale, din partea beneficiarilor proiectelor anterioare; ➤ Articole în presa locală/regională; ➤ Articole pe paginile de Facebook/web ale GAL și ale membrilor GAL; pliante, afișe. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Creșterea vizibilității GAL la nivel local, regional, național și internațional; creșterea nivelului de încredere din partea populației GAL, prin metoda „de la egal la egal”; ➤ creșterea gradului de motivare a potențialilor beneficiari pentru Apelul următor.
Trimestrul 4	Consultări publice	Implicarea cetățenilor din teritoriul GAL în consultarea rapoartelor anuale și a planului de activitate pentru anul următor.	Cetățeni din teritoriul GAL; membrii GAL	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rapoarte de activitate ➤ Planul de activitate ➤ Chestionar de identificare a necesităților actuale 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Creșterea gradului de transparență a activităților GAL; analiza chestionarelor și reliefarea principalelor propuneri și recomandări.
Trimestrul 4	Sondaj sociologic	Chestionarea populației în vederea identificării problemelor de comunicare ale GAL și generarea soluțiilor de îmbunătățire a procesului.	Cetățeni din teritoriul GAL; membrii GAL; beneficiari direcți și indirecti ai proiectelor implementate	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Chestionar cu privire la comunicarea și vizibilitatea GAL adresat cetățenilor din teritoriu GAL ➤ Chestionar cu privire la comunicarea și vizibilitatea GAL adresat membrilor Adunării Generale GAL ➤ Chestionar cu privire la comunicarea și vizibilitatea GAL adresat beneficiarilor proiectelor GAL 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Identificarea problemelor de comunicare; identificarea soluțiilor; implicarea cetățenilor în îmbunătățirea proceselor GAL.